

Spetsiaalne fond

Kõigi maade proletaarlased, ühnege!

Klassivõitlus

Fr. R. Krutzwaldi ulm.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE1487

~~ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu~~

No 158

November

1933

«Külvaja» kirjastus

Sisukord

	Lhk.
1. Elagu meie lähenev üleilmne Oktoober (KITK üleskutse).	1
Valgest Eestist	
2. Põhiseaduse muutmine Eestis ja fashism. <i>N. Karotamm</i>	4
3. Sotsfashistide osa fashistide võidus Eestis. <i>H. Pöögelmann</i>	8
4. Eesti fashistide demagoogiast. <i>V. Ahja</i>	13
5. Fashismi ja sotsiaalfashismi „programmia“ ja revolutsiooniline väljapääs kriisist	15
6. Valge Eesti elupäevadest. (Kroonika) <i>J. Käspert</i>	19
Teistelt kodanlistelt maadelt	
7. Mida töotasid ja mida andsid Saksamaa fashistid?	21
8. Protsess riigipäevahoone põletamise üle. <i>M. Rood</i>	23
9. Iseseisvale töölisteparteile	26
10. Mis sünnib Mandshuurias? <i>M. Rood</i>	31
11. Ilmamajanduse olukorra hinnang	34
Nõukogude Liidust	
12. Enamlaste partei poliitika võidab. <i>V. Määrsepp</i>	35
13. Nõukogude Liidu põllumajanduse arenemise kokkuvõtteid ja päevaküsimusi. <i>V. Uus</i>	43
14. Kultuurirevolutsioon uuel arenemiseastmel. <i>N. Krupskaja</i>	48
Marksismi-leninismi teooria küsimusi	
15. Vastaspoolsuste ühtsuse ja võituse seadus (lõpp). <i>N. Jürison</i>	50

KLASSIVÕITLUS

158

November

Riigiraamatukogu

1933

Elagu meie lähenev üleilmne Oktoober!

(KITK üleskutse Oktoobrirevolutsiooni kuuteistkümnendaks aastapäevaks)

Kõigi maade töölised ja naistöölised! Nõukogude Liidu kolhoosnikud ja naiskolhoosnikud! Kapitalistliku ilma töörahvas ja rõhutud!

Kuusteist aastat on möödunud sellest päevast, mil 1917. aasta oktoobris endise Venemaa proletariaat Lenini ja tema partei juhtimisel, toetudes töötavale talurahvale, endalt heitis kapitalistliku orjuseikke ja võttis võimu enda kätte, et iseoma kätega teha enda saatust ja kätte võita paremat elu kõigile töötajatele.

Erakordselt suures segaduses võtab seda aastapäeva vastu kapitalistlik ilm. **Oktoobri suurejoonelised saavutused, sotsialismi hiiglavõidud NSV Liidus õhutavad kogu ilma töölisi võitlusele kurnajate ja rõhujate vastu.** Purustamata kaljuna seisab Nõukogude maa kapitalistlike maade seas, kus valitseb kaaos, lagunemine ja kõdunemine. Oma võimu päästmiseks võtab kodanlus ta vitusele fashismi ja verise imperialistliku tapatalgu relva.

On saanud uue ilmasõja eelõhtu.

Idas täidab nõukogudevastase sõja õhujäta ja uue imperialistliku sõja provokaatori osa **jaapani imperialism.** Läänes pakub oma kontrevolutsioonilist abi kogu imperialistlikule ilmale **fashistlik Saksamaa.** Inglise imperialism esineb NSVL vastase kontrevolutsioonilise sõja peaorganisaatorina. Prantsuse imperialism koondab jõude Versailles rõõvrahu kaitseks. Metsik võidujamine relvastuse alal P.-A.Ü, Jaapani ja Inglismaa vahel, Prantsusmaa ja Saksamaa vahel kiirendab äärmiselt teravnenud imperialistlike vastuolude sõjalist lahendamist. Genfi „väevähendamise“ konverentsist endast kasvab välja uue sõja hädaoht.

Kodanlus väriseb kommunistliku revolutsiooni ees. Ilm seisab lähedaste hiiglasuurte vapustuste eel, uute sõdade ja suurte revolutsioonivõitluste eel. **Lähenevad otsustavad lahingud.**

Kuusteist aastat proletariaadi diktatuuri NSV Liidus on kuusteist aastat miljonite tööliste ja talupoegade hiiglavõitlust sotsialismi eest. **Ajaloo kohtu ees seisavad nüüd selle võitluse tulemused.**

„**Kogu võim nõukogudele**“ — oli Lenini juhtsõna, enamlaste juhtsõna. Selle juhtsõna all võitis Oktoobris proletaarne revolutsioon. Proletariaat muutis mahajäänud Venemaa Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liiduks. Nõukogude võim teostas Marxi, Engelsi, Lenini **proletariaadi diktatuuri** suure õpetuse. Oktoobrirevolutsioon eksproprieeris ekspropriaatoreid, andis proletariaadi kätte vabrikud, tehased ja pangad, andis maa talurahvale, vabastas sajad rahvad rahvusliku rõhumise alt, tegi lõpu naise orjastamisele. Nõukogud purustasid kodusõjas mõisnikkude ja kodanluse vastu panu ja organiseerisid esimese proletarse riigi ilmas. Nõukogud said võitu kõige sügavamast pealesõjaaegsest kriisist, muutisid agraarmaa industriaalmaaks, löid sotsialistliku põllumajanduse, teostasid maailma kõige suurema kultuurirevolutsiooni. NSV Liidus ehitatakse kümnete miljonite **kätega võidukalt klassideta sotsialistlikku ühiskonda.** Oktoober on saanud kogu kurnatute ja rõhutute võitluse ja võidu lipukirjaks.

Töölised!

Rahvusvaheline sotsiaaldemokraatia toetas teile demokraatia abil rahulikku, veretut teed sotsialismi poole. Selle demokraatia nimel aitas ta kodanlusel terase ja verrega purustada tööliste revolutsioonilist võitlust proletariaadi diktatuuri eest.

Saksamaal, Itaalias, Poolas, Austrias, Ungaris, Soomes revolutsioonilisi töölisi taga kiusates, tasandas ta ise teed fashistlikule diktatuurile ja viis sajad tuhanded töölised ja talupojad fashistlike timukate pussi alla.

NSV Liidus peavad töölised ja töötajad talupojad kindlasti võimu oma käes. NSV

Liidus ei ole tööpuudust, tööline ja kolhoosnik ei tunne piinavat rahutust homse päeva eest, kartust jääda tänavale ilma tööta ja peavarjuta. Uute tööstushüglaste ehitamine käib vahetpidamata. Tööliste arv on kodusõja ajast saadik kasvanud seitsmekordseks.

Proletariaadi diktatuuri maal on tööpuudus lõpulikult kaotatud.

Kapitalistlikus ilmas on kümned miljonid töötuid, kümned miljonid osaliselt töötuid, on miljonid noortöölisi, kes veel kordagi elus pole saanud tööd.

NSV Liidus paraneb tööliste olukord alatasta. Paralleelselt töötasu taseme tõstmisega paraneb iga aastaga ka sotsiaalne kindlustus, kuna kõigil kapitalistlikudel maadel on töötasu ja sotsiaalse kindlustuse kärpimine võtnud kõige ülbema kaju.

NSV Liidus tulevad kõige avarama nõukogude demokraatia alusel tööliklassi ja talurahva seast tuhanded silmapaistvad riigijuhid, andekad organisatorid, kümned tuhanded leidurid, insenerid, majandusteadlased, teadlased ja kunstnikud. Iga päevaga kasvab sotsialistliku võistluse töövaimustus. Laialised töölistehulgad vallutavad vaimustusega tehnikat ja üllatavad maailma oma kangelistegude julgusega ja oma edusammude ulatusega. Edeneb kiiresti inimese ümberkasvatamine, eilase kapitaliorja muutmine teadlikuks ja aktiivseks klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitajaks. Ääretu ustavus tööliklassi võitlusele, revolutsiooniline internatsionalism vajutavad oma pitsati kogu töötavate hulkade elule ja tulevaste põlvede saatusele. Elurõõmus töö on saanud tõelikkuseks.

Ei ole näha maailma majanduskriisi lõppu. Kapitalistlike maade suurkodanluse katsed leida kapitalistlikku väljapääsu kriisist töörahva ja võõraste rahvaste arvel, riigivaranduste röövimise, sõjaliste tellimiste ja inflatsiooni teel teritavad kapitalistliku korra sisemisi ja väliseid vastuolusid veel enam. Enam kui kunagi varem orjastatakse kõigil kapitalistlikudel maadel töölisi ja muudetakse teda **kapitalistliku töö sunniorjaks**. Saksamaal ja teistel fashistlikudel maadel on töölislit võetud kõige algisemadki õigused. Aetakse laiali nende ametiühisused, suletakse tööliste ajakirjandus, kihutatakse põranda alla kommunistlikud parteid. Kodanlus fashiseerib oma riiki ka niinimetatud demokraatlikkudes riikides.

NSV Liidus astus tööliste järele ka talupoeg julgelt sotsialismi teele. Üle kahekümne miljoni talupoeg elavad kolhoos-

sides ja loovad omale siin kindlat alust jõukaks ja kultuurseks eluks. Kulakluse äravõitmine ja kollektiivide varustamine kõige uuemate masinatega tegid kõige suurema revolutsiooni põllumajanduses. Sotsialistlike põldude viljakus ja kolhoosniku töoviljakus kasvavad alatasa. Küla likvideeris pauperiseerimise, võidab ebakultuursust ja jõuab uue elu teel kiiresti järele sotsialistlikule linnale. Proletaarse riigi abi ja juhtimine kindlustasid 1933. a. kõrge viljasaagi ja **näitasid kogu ilmale kollektiivse majapidamise paremusi**.

Kapitalistlikus ja kodanlikes ilmas hävinevad iga aastaga sajad miljonid väike- ja kesktalumajapidamisi. Talupoeg kaotab oma viimase varanduse. Teda rüüstab mõisnik, liigkasuvõtja, pankur, maksusissenõudja. Põllumajandusekriis mässab **kogu ilmas**. Igalpool kutsub talurahva rahulolematust välja ennekuulmata jõhkra terrori laine, karistusesalkade ja fashistlike bandede rünnakuid!

Kogu ilma töörahvas!

Teie silmade ees on kuusteist aastat proletariaadi diktatuuri ja kuusteist aastat kapitalistide majapidamist. Teie ees on kaks teed. NSV Liidu teel, — kuhu kutsus ja kutsub teid Kommunistlik Internatsionaal, Lenini ja Stalini üleilmne partei, — on rõhumisest ja kurnamisest vabastatud rahvaste vennalik liit. Kapitalistlike maade teel, kodanliku demokraatia teel, kuhu kutsusid teid Teine ja Amsterdami Internatsionaalid, — on nälj, vaesus, töörahva õigusetus, rahvaste orjastamine, häbitav fashism, vennatapva sõja verev kuma.

Kuusteist aastat tagasi andis Oktoobri-revolutsioon purustava **hoobi ilmasõjale**.

Imperialistid on selle kuueaastase kestel nõukogudevõimu sadandeid kordi sõtta provotseerinud. Uus imperialistlik tapatalg ja kontrrevolutsiooniline sõda NSV Liidu vastu oleks ammugi puhkenud, kui NSV Liit kindlalt rahu valvel poleks seisnud. NSV Liit paljastas imperialistide sõjaplaane ja ajas neid alalõpmata nurja. Kartus, et omamaa proletariaat Nõukogude Liitu revolutsiooniliselt kaitses hakkab, pidas nii mitugi korda tagasi imperialistlike kiskjate isu. **NSV Liit on saanud kõige suuremaks rahu toeks ja rõhutatud koloniaalrahvaste kaitsjaks**.

Fashism kiirendab imperialistlikku sõda ja provotseerib nõukogudevastast **interventsiooni**.

Rahvasteliidu ja sotsiaaldemokraatia abil haaras jaapani fashistlik sõjaväeline klike

juba oma kätte määratusuured Hiina maaalad. Ta teostab igapäev uusi provokatsioone NSV Liidu vastu. Jaapani sõjaväeline klike kasutab kriisi tagajärjel tekkinud segadust, ja kiirendab provokatsiooni teel nõukogudevastast sõda, lootes sellesse sõtta kiskuda ka teisi imperialistlikke riike.

Saksa fashism teritas sõjahädaohtu ka Läänes. Hitleri valitsus, Euroopa kõige suurem sõjaõhutadaja, pakub rahvusvahelisele kodanlusele oma palgalisi NSV Liidu vastu.

Kurikuulus inglise imperialism ässitab üles rahvaid verisele tapatalgule, koondades igalpool kontrevolutsiooni jõudu NSV Liidu vastu.

Rahvasteliit on alati olnud sõja ettevalmistamise liiduks. Teine Internatsionaal on alati olnud Rahvasteliidu truiksulaseks.

Kommunistlik Internatsionaal kutsub proletariaati üles kõige suuremale valvelolekule, organiseerivusele, aktiivsusele.

Kodanlus tahab revolutsioonilist tööliklassi uputada vere merde ja takistada üleilmse Oktoobrerevolutsiooni tulekut. Kõigi maade revolutsioonilise proletariaadi ühine väerind peab looma tammi ette fashismile ja imperialistlikule sõjale.

NSV Liidu revolutsiooniline kaitse kogu ilma töörahva poolt on kõige parem vastus fashismile ja järjest enam fashiseeruvale Teisele Internatsionaalile.

Proletaarlased! Töörahvas! Asumaade rahvad!

Juba mitu aastat lehvib Nõukogude lipp võidukalt Hiina nõukogude raioonidel — määratusuurel maaalal. Ta äratab kogu asumaade ilma ja mobiliseerib kümned miljonid asumaade orje revolutsiooniliseks võitluseks imperialismi vastu. Kuulus Hiina Punavägi läheb kindlal sammul vastu ameerika, jaapani, inglise ja teiste imperialistide abil organiseeritud 6-le Kuomindangi rünnakule. **Vastuseks alanud Hiinamaa jaotamisele, vastuseks imperialistide sõjalisele interventsioonile Nõukogude Hiinas, peavad kõigi maade töörahvas tõstma protestihäält ja ühises väerinnas välja astuma hiina nõukogude aktiivseks kaitsmiseks.**

Saksamaa proletariaat ei ole painutanud ega painuta oma pead fashismi ees. Ta paneb fashismile kangelaslikult vastu. Kommunismi kartusel meisterdas Hitler riigipäevahoone põletamise provokatsioonilise protsessi.

Äranälgitud hulkade viha endalt kõrvalejuhtimise ülesandel tõstab ta tapakirve kommunismi juhtide pea kohal. **Kuid Saksamaa kasvab kommunism iga päevaga.** Saksamaa kommunistlik partei on oma ennastsalgava võitlusega eeskujuks kõigile kapitalistlike maade töölistele. Ainult Saksamaa Kommunistlik partei on suuteline fashismivastase revolutsioonilise ühise väerinna eesotsas seisma. Ainult tema, kogu rahvusvahelise proletariaadi aktiivsel toetusel, kisub saksa proletariaadi fashismi künnete vahelt välja ja viib ta Oktoobrerevolutsiooni teele.

Kõigi maade proletaarlased, koondage oma jõudu, looge ühine väerind Saksamaa revolutsioonilise proletariaadi üksmeelseks, ühiseks vennalikuks toetamiseks! Astuge välja verise fashistliku terrori kõikide ohvrite kaitseks! Kiskuge timukate käest tööliklassi juhid Thälmann, Dimitrov, Torgler, Popov, Tanev ja kõik teised kommunistid ja kümned tuhanded fashismi revolutsioonilised vangid.

Noored tööliised ja talupojad!

Uue ja vana-ilma vabrikutes ja tehastes, tööbörsedel ja töösunduse laagrites, lõhutud küldes ja hävitatud põldudel, türmides ja sõjalaevadel, jaapani sõdurite, samuti ka Kuomindangi sõdurite seas — igalpool helendab võitluses ärkavatele neetud kapitalismi ohvritele vaid üks teednäitev täht — **Oktoobrerevolutsiooni täht, Nõukogudevõimu täht.**

Teie olete imperialistliku sõja esimesed ohvid.

Teie peate olema proletaarse ja imperialismivastase revolutsiooni esimestes ridades.

Enam kui kunagi varem oleneb proletariaadi saatus, sotsialismi saatus klassiliselt organiseeritud tööliklassi olekust ja revolutsioonilisest üksmeelest.

Kuritegelik sotsiaaldemokraatia jatkab oma tööliklassi lõhkumise tööd, et alal hoida ühist tagurlist väerinda kapitalistidega. Teise Internatsionaali Pariisi konverents keelas uuesti sotsiaaldemokraatlikudel töölistel võidelda üheskoos kommunistidega, oma klassiseltsimeestega, võidelda fashismi ja imperialistliku sõja vastu, ja teritas kontrevolutsioonilise sotsiaaldemokraatia võitlust kommunismi vastu, proletariaadi diktatuuri vastu. Loebe juhtimisel hääletasid saksa sotsiaaldemokraadid seitsmeteistkümnendal mail üksmeelselt Hitleri valitsuse pool. Rootsi sotsiaaldemokraatlik

valitsus muretseb Hitlerile relvu ja sõjavarustust. Taani sotsiaaldemokraatlik valitsus saadab fashismivastaseks protestiks streikivatele madrustele ja sadamatöölisele halastamatult kallale põlitse. Tshehi valitsuses olevad sotsiaaldemokraadid võtavad osa kodanluse terroristlikust sõjakäigust Tšeho-Slovakkia kommunistliku partei ja punaste ametiühisuste vastu.

Sotsiaaldemokraatia juhid räägivad töölistele, nagu seda hiljuti tegi Bauer, et jutt pole nüüd mitte proletariaadi diktatuuri eest võitlemisest, vaid liidust kodanlise demokraatiaga. Dolfussi pastorlikku fashismi Austrias kaitsevad nad „vähema pahena“, võrreldes rahvussotsialisti Hitleri fashismiga! Nad räägivad igalpool avalikult, et sel päeval, mil tööliste hulkade survele variseb fashismi hoone, tuleb kõigest jõust takistada proletaarset revolutsiooni.

Ainult vastu sotsiaaldemokraatia tahtmist, ainult koondades oma jõudu proletarise revolutsiooni lipu alla — hävitab proletariaat fashismi, imperialistliku tagurluse, matab kapitalistliku korra.

Proletaarlased, kõigi maade töörahvas!

Teie käes on kogu töötava inimkonna saatus. Teie ainus tee — see on Lenini

tee, Oktoobrirevolutsiooni tee. See on tee, millele **Kommunistlik Internatsionaal** väsimatult kutsub kõiki kurnatuid ja rõhutuid, sest ainult **võimuvõtmise proletariaadi poolt võib tuua tööd, vabadust, rahu** kõigile töötajatele, sotsialismi täieliku võidu.

NSV Liidu töölised ja kolhoosnikud!

Teie olete esivõitlejad üleilmse Oktoobri suurel teel. Veel kõrgemale sotsialistliku töö lipp! Veel kõrgemale Lenini ja Stalini lipp! **Teise viisaastaku uute võitude suurte sihtide eest! Nõukogude võidu eest kogu ilmas!**

Kõigi maade töölised ja rõhutud! Koonduge tihedamalt, ühendage oma jõud ja koondage oma ridu **NSV Liidu proletariaadi ümber.**

Looge ühine revolutsiooniline väerind fashismi ja sõja vastu, jaapani imperialismi, üleilmse imperialismi vastu!

Teise sotsialistliku viisaastaku eest!

Hiina nõukogude eest!

Nõukogude Saksamaa eest!

Elagu Oktoobrirevolutsioon!

Elagu meie lähenev üleilmne Oktoober!

Kommunistliku Internatsionaali Täidesaatekomitee.

Valgest Eestist

N. Karotamm

Põhiseaduse muutmine Eestis ja fashism

Eesti kodanlus tüürib kiirel käigul avalikule fashistlikule diktatuurile. Üheks suuremaks sammuks sel Eestimaa fashistlikul teel oli hiljutine rahvahääletus — 14.—16. oktoobril s. a., kus 416.000 häälega 156.000 hääle vastuseismisel vastu võeti n. n. „vabadussõjalaste“ põhiseaduse eelnõu. See „vabadussõjalaste“ põhiseadus on avaliku fashistliku diktatuuri põhiseadus.

Need asjaolud, mis eesti kodanlust sunnivad avalikku fashistlikku terroridiktatuuri maksma panema, on, esiteks, ennenägematu sügav majanduskriis, mis Eesti majanduse sõna otseses mõttes pankrotti viis¹⁾; teiseks, revolutsioonilise liikumise

hoogne tõus Eestis, mis ikka enam ja enam õõnestas ja õõnestab eesti kodanluse diktatuuri jalgealust, ning kolmandaks, rahvusvaheline olukord (avaliku fashistliku diktatuuri maksmapanemine Saksamaal, fashismi elavnemine üldse rahvusvahelises ulatuses, ning uute imperialistlikkude sõdade ja nõukogudevastase interventsiooni kiire ettevalmistamine). Fashism — see on kodanluse viimane trump, ta meeletult katse pääseda läheneva proletarise revolutsiooni käest ja leida praegusest majanduskriisist kapitalistlikku väljapääseteed (veeretades kõiki kriisi hiiglaraskusi töörahva turjale, valmistades ette interventsiooni Nõukogude Liidu vastu ja sõda imperialistlikkude riikide eneste vahel).

Eestis on avaliku fashistliku terroridiktatuuri teostajateks, maksmapanijateks n. n. „vabadussõjalased“. „Vabadussõjalased“ on eesti suurkodanluse hulgaline fashistlik partei. Kogu nende põhimõtete ja tegevuse esimeseks käsuks on — hävitada revolutsioonilist tööliikumist (ehk nagu

¹⁾ See majanduslik elavus, mida näeme Eestis praegu mõnel majandusealal (väliskaubandus, osalt kergetööstus ja metsatööstus) ei ole muidugi mitte mingisugune kriisi lõpp ja uue „õitsengu“ algus, nagu teda mõned eesti kodanluse ringkonnad kujutada püüavad. See on spekulatsiooniline inflatsioon ja konjunktuur ja sõjaettevalmistusest (nii teistes kodanlikes riikides kui ka Eestis) tingitud elavus. See sõja ja inflatsiooni konjunktuur toob aga varem või hiljem kaasa kriisi uue üldise tervnemise ja see „tõus“ ise on õieti kriisi süvenemise väljendus.

nad ise ütlevad: hävitada marksismi!). Võitluses revolutsioonilise töölisliikumise vastu ei põrka nad tagasi ei ühegi abinõu kasutamisest. „Vabadussõjalaste“ (või „vabside“) liikumine on äärmiselt marurahvuslik liikumine. Ta ülistab usku. Ta kaitseb fashistlikku Hitleri-Saksamaad ja õhutab verivaenu Nõukogude Liidu vastu. Kõigist „vabadussõjalaste“ ideedest käib musta joonena läbi äärmine tagurlus (nii poliitiline, majanduslik kui ka ideoloogiline), äärmine mustasajalikkus, mis paljuski meeldetuletab inkvisitsioonipäevi feodalismi ajast.

Kodanluse diktatuuri kindlustamiseks püüab fashism oma mõju levitada töörahvahulkades, et tagasi hoida töörahvahulkade minekut kompartei mõju ja juhtimise alla. Oma äärmiselt tagurliste ja töörahvavaenuliste sihtide poolehoidjaks ei saa fashistid neid töörahvahulki võita (kas või ajutisekski) muidu kui kõige jõhkrama ja ülbema **pettusega ning demagoogiaga**. „Vabsid“ lubasid hääletuseelses kihutustöös kõigile kõike, lubasid igaühele seda, mida ta tahtis. Mis sellest, et need lubadused üksteisele risti vastu käisid! „Vabsidel“ oli tähtis ja tarvilik kas või ajutiseltki petta töörahvast, et varjata oma musti ja veriseid sihte, ning võimalikult libedalt teostada avaliku fashistliku diktatuuri maksmapanekut. Isegi eesti kodanlikud lehed on sunnitud tunnistama seda vabside üliohtra pettuse ja demagoogia olemasolu. Nii kirjutab „Postimees“ 31/X. 1933. a.:

„Vabadussõjalaste kihutajad, kes ütlesid end võitlevat erakondliku demagoogia ja korrupsiooni vastu, ei põrganud tagasi kõige jämedamast demagoogiast. Anti vabadusi iga ilmakaare poole. Põlumeestele lubati saaduste hindade tõusu ja võlakoorma kergendust, linnarahvale aga lubati samal ajal elukallidust alandada. Võlglastele lubati võlgadest vabanemist, hoisusummade omanikele aga kroonikursi tõstmist. Majaomanike keskel levitati arvamist, et üürisid tuleb tõsta, üürnikele aga seletati, et üürid tulevad tingimata alandada. Kirikutegelastele töötati kaitsta kiriku huviseid, hulkadele aga seletati, et kirikumaksud tulevad kaotada.

Kaupmeestele, käsitööliste ja teiste maksumaksjatele kodanikele lubati maksude vähendamist või kustutamist, riigiametnikele aga lubati palkasid tõsta. Tööliste lubati tööpuuduse kaotamist ja muld hüvesid, nõndasamuti kui ettevõtjatele.“

Lubadused, mis „vabsid“ kodanlusele andsid, teostavad nad muidugi täie õhinaga, kuiõrd jaksavad. Selles pole kahtlust. Tööliste, töötavatele talupoegadele, töötavale haritlaskonnale ja teistele töörahvakihtidele antud lubadused aga on paljad lubadused, mis neile anti nende petmiseks, nende fashismimõrda püüdmiseks. See ei saagi ju teisiti olla, sest „vabsid“ on luu eesti suurkodanluse luust ja liha tema lihast. Egas nad asjata manitsenud ega manitse tööliklassi ja teisi töörahvahulki „maha jätma klassivõitlust“.

Peale selle pettuse, demagoogia tarvitasi vabsid ja kogu eesti kodanlus rahvahääletuse eel töörahva kallal ohtralt **terrori**, et võita „vabsidele“ nende põhiseaduse eelnõu hääletamisel enamust, rüüstatati revolutsioonilisi töölisorganisatsioone, takistati kõiksuguste abinõudega vabsidevastast agitatsiooni jne, jne.

Väga suurt osa „vabside“ võidus rahvahääletusel mängis eriti ka Jaan Tõnissoni **valitsuse poliitika**. Kõik Tõnissoni valitsuse sammud olid tegelikult sihitud sinna poole, et kindlustada „vabsidele“ võitu, ükskõik mis ka vana Koodi Jaan ise seejuures lobises (näit.: sõjaseaduse maksmapanek kogu riigis jne). Tõnissoni valitsuse tegevus näitab meile väga selgesti, kuidas n.n. kodanlisest demokraatiast avalik fashistlik diktatuur orgaaniliselt välja kasvab. Tõnissoni valitsus oli just selle avaliku diktatuuri ettevalmistamise valitsus.

Ja — last but not least¹⁾ — ei saa ega tohi kuidagi mööda minna sellest osast, mida mängisid ja mängivad eesti **sotsiaaldemokraadid** vabside võiduleitamises. Seda eesti sotsifashistide fashismiteostamise poliitikat peab kogu jõuga toonitama ja alla kriipsutama. Sotsid toetavad Tõnissoni valitsust, sest see olla olnud „vähem pahe“, kui vabsifashistide diktatuur. Tõnissoni valitsus aga toetas „vabse“ ja aitas neil võita. Praegu toetavad sotsid Konstantin Pätsu valitsust jällegi sellesama „vähema pahe“ juhtsõna all. Pätsu valitsus aga on valitsus, kes riigivõimu otse teed üle annab vabsidele, avalikule fashismile. Niisugune oli ja on eesti sotsiaaldemokraatia tegevus. Nad on sotsialistid sõnades, tegudes aga toetavad ja teostavad fashismi. Sellepärast on nad sotsiaalfashistid.

Niisugune oli olukord viimase rahvahääletuse eel, niiviisi valmistasid kodanlus ja sotsiaalfashistid ette „vabadussõjalaste“

¹ „Last but not least“ — viimane, kuid mitte kõige vähema tähtsusega asjaolu.

võitu sel rahvahääletamisel. Ja vabsid võitsid, nagu juba öeldud. Kodanlus ja sotsiaalfaschism suutsid seekord veel laialisi rahvahulki eksiteele viia, neid meelitada ja avaliku faschistliku diktatuuri mõrda tõugata. „Vabside“ õnge läks isegi osa vähemteadlikkudest töolistest linnas ja maal, eriti aga osa töötuid. Muidugi ei tähenda see, et kõik, kes „vabside“ põhiseaduse eelnõu poolt hääletasid, ühtlasi tingimata ka „vabadussõjalaste“ pooldajad on. Mitte sugugi. „Vabadussõjalaste“ poolt hääletasid paljud ka lihtsalt sellepärast, et kuidagi viisi protesti avaldada oleva olukorra vastu, lootes leida nii või teisiti, ükskõik kuidas, pääsemist sellest põhjatust viletsusest, milles asuvad praegu eesti töörahva laialised hulgad nii linnas kui maal. Need töörahvahulgad ei näe praegu veel õiget teed, mis neid sellest olukorrast välja viib, s.o. proletarise revolutsiooni teed, Nõukogude Liidu teed. Sellega on seletatav see, miks „vabside“ põhiseaduse eelnõu poolt hääletas suur osa ka neist töörahvapäre liikmetest, kes muidu „vabadussõjalaste“ pooldajad ei ole. „Vabadussõjalaste“ liikumise hulgaline baas koosneb väga mitmekesisest sotsiaalsetest ja klassilistest ollustest, nende väga mitmekesiste huvidega, mis tihtilugu üksteisele risti vastu käivad. See õhutab kahtlemata järjest suuremaid lahkkelisid ja õõrumise eesti faschismi leeris, mis „vabadussõjalaste“ kõigist mahasurumise püüetest hoolimata peavad viimasemistele kokkupõrgetele ja lagunemisele.

Kogu eesti kodanline ajakirjandus tervitas „vabside“ võitu rahvahääletusel. Ainult vast J. Tõnisson on veidi mossis. Muidugi mitte sellepärast, et ta faschistliku diktatuuri vastu on. Ei! Vaid sellepärast, et nüüd asjad nähtavasti nii kujunevad, et mitte tema, s.o. J. Tõnisson, ei pääse esimeseks Eesti presidendiks. Ja üldse, see nägelemine eesti kodanluse ridades faschistliku diktatuuri maksmapaneku ümber on kõigepealt vaid nägelemine sellepärast, et kes ja missuguse kodanluse fraktsioon saab avaliku faschistliku diktatuuri etteotsa (et siis loodetavast saagist muidugi lõviosa endale kindlustada). Teisest küljest avaldub selles nääklemises ka imperialistlikkude suurriikide huvide võitlus Eestis.

„Vabsid“ ise on muidugi n.ö. pidupere-mehed. Nad lubavad algatud töö lõpule viia, „uue põhiseaduse vaimus“. Mis aga on nende siht, seda nägime juba ülevalpool.

Eesti sotsifaschistid vandusid Karl Asti vuu läbi oma ustavust ja truudust „vabside“

faschistlikule põhiseadusele. Nad lubasid seda agaralt toetada, nagu nad toetasid senist Eesti põhiseadust.

Teiste Balti piiriirikide kodanlus (Soomes, Lätis) võttis „vabside“ võidu rahvahääletusel samuti healmeelil vastu. Sealgi tehakse praegu eeltööd, et Eesti eeskujul avaliku faschistliku diktatuuri maksma panna (n. ö. „demokraatlikul teel“).

Saksamaa faschistlik ajakirjandus tervitas vabse nende võidu puhul südamlisult. Saksamaa faschism seob oma kavatsusi Baltimail väga suurel määral eesti „vabsidega“, kes tema agentideks on.

Nõukogude Liit suhtub ja suhtub „vabside“ võidule teatud ja õigustatud valvusega, sest avaliku faschistliku diktatuuri maksmapanek Eestis tähendab kindlasti ja kahtlemata nõukogudevastase interventsiõni hädaohu suurenemist, Nõukogude Liidule sõjalise kallaletungi hädaohu kasvu.

Mida toob „vabadussõjalaste“ põhiseaduse maksmapanek eesti töörahvale?

Nagu juba öeldud, on „vabadussõjalaste“ põhiseaduse eelnõu, mis viimasel rahvahääletusel vastu võeti, avaliku faschistliku diktatuuri maksmapaneku põhiseadus. Selle põhiseadusega seatakse Eestis sisse presidendid („vabsid“ nimetavad teda riigivanemaks) amet. Selle Eesti presidendid võimupiirid on piiramatud. Ta võib sõnatõsisel mõttes teha, mida tahab ja ei ole Eesti kodanlises riigikorras niisugust võimu, mis teda ohjastaks. See on piiramata võimuga faschistlik diktaator. Lorikogu õigusid kärbitakse tuntavalt ja ta muudetakse tegelikult presidendile nõuandvaks asutuseks. President valitakse viieks aastaks üldisel rahvahääletusel, lorikogu aga — 4 aastaks (enne 3 aastaks). Lorikogu liikmete arv vähendatakse 50-ni (praegu 100 liiget) ja tasu makstakse neile ainult istangute ajajärgude eest. Võetakse tarvitusele nii lorikogu kui omavalitsuse organite valimisel n. n. isikuvalimise põhimõte. — Uus põhiseadus hakkab maksma veebruari algul 1934. a. ja maikuul 1934. a. tulevad Eestis esimesed presidendivalimised. See sugune on asja n. ö. juriidiline külg.

On kindel, et avalik faschistlik diktatuur ei suuda Eestis lõpetada majanduskriisi. Vastuoksa. Ta saab Eestis süvendama majanduskriisi. Faschism viib Eesti majanduse kokkuvarisemisele. Nende tarkuse nurgakiviks on töörahva kurnamise jõhker suurendamine igal moel, eeskätt aga inflatsiooni teel, kroonikursi senisest veel palju suurema langetamise teel. Võidab aga sellest suurkodanlus. Faschism

tähendab seega klassivastuolude äärmist teravnemist Eestis.

Töölisele toob fashism palkade langedust, elukalliduse tõusu, tööpuuduse suurenemist, tööpinevuse suurenemist neile, kes veel töötavad. Töölisele toob fashism nälja ja viletsuse võrratut suurenemist. Seda näeme väga selgesti saksa fashismi tegevuse järgi.

Töötavale talurahvale, kaluritele, käsitöölisele j.t. toob fashism samuti puuduse ja viletsuse suurenemist. Ta toob maksukoorma kasvu ja võlgade suurenemist. Ta toob tagasi parunid talurahva turjale piitsa plaksutama.

Töötavale haritlaskonnale toob fashism tööpuuduse kasvu, palgakärpimisi ja üldist viletsuse suurenemist.

Vähemusrahvustele ja üldse muulastest töörahvale toob „vabside“ fashism peale majandusliku kurnamise suurenemise veel kõige ülbemat ja jõhkramat rahvuslikku survet ning tagakiusamist eesti marurahvustele nimel.

Muidugi, ei ole võimata see, et „vabsid“ töörahva „usalduse võitmiseks“ neile esialgu, silmakirjaks seda või teist „meelehead“ teevad, et mitte liig vara oma tõelist nägu paljastada (aga eesti kodanlus tunneb juba nüüd ärevust selle ees, et kui töörahvahulgad kord kõigest sellest pettusest aru saavad, mis siis tuleb?.. Manitsetakse „vabse“, et nad liikumist endil üle pea ei laseks kasvada jne).

Kogu eesti töörahvale aga toob avaliku fashistliku diktatuuri maksmapanek kahtlemata ennenägemata jõhkrat terrorit, rüüstamisi, revolutsioonilise liikumise kähgistamist ning tagurust ja mustasajalust kõigis tegeliku elu kui ka ideoloogia küsimustes.

Eesti kodanluse seniste parteide ja sotsfashistide saatuse saab nähtavasti suurel määral sarnanema saksa kodanluse „demokraatlikkude“ parteide ning saksa sotsfashistide saatusele (n.n. „tasalülitamine“).

Välispoliitikas aga tähendab see avaliku fashistliku diktatuuri maksmapanek eesti kodanluse otsekohest välispooliitilise avantürismiteele minekut, s.o. ta nõukogudevaenuliku tegevuse järsku suurenemist ja nõukogudevastase interventsiooni hädaohu teravnemist.

Eestimaa revolutsiooniline proletariaat, kes võitleb EKP juhtimisel, peab meeles pidama, et fashism iseenesest ei lange ega ei purune. Fashismi peab kukutama, hävitama sõjariistus jõuga. See tähendab, et eesti revolutsiooniline proletariaat peab jätkama võitlust proletarise revolutsiooni

eest, peab seda võitlust veel palju enam kõvendama. Ainuke partei Eestis, kes seda võitlust peab ja teda juhatab, on Eestimaa Kommunistlik Partei. Tema lipu alla peavad koonduma kõik, kes tahavad tööpoolest ja ausalt võidelda fashismi kukutamiseks ning proletariaadi diktatuuri maksmapanekuks.

Tarvis on organiseerida hulgalist võitlust fashismi vastu. Tarvis on süvendada ja laiendada võitlust tööliste ja kogu töörahva hulkade osaliste nõudmiste eest, tõstes seda võitlust järk-järgult kõrgemale astmele, kuni üldstreigini ja sõjariistus ülestõusuni. Selle võitluse käigus peab loodama töölisklassi ja kogu töörahva ühine väerind võitluseks fashismi vastu ning proletariaadi diktatuuri eest. Tarvis on luua selle võitluse konkreetseks juhtimiseks fashismivastase võitluse komiteed. Tarvis on paljastada igal sammul „vabside“ demagoogiat, pettust ja üldse töörahva vaenulikkude poliitikat ning sotsfashistide äraandlikku juudasetegevust, nende fashismi toetamise poliitikat. Tarvis on paljastada vabsfashiste ja sotsfashiste, Saksa-maa õppetundi ära kasutades. Tarvis on fashismi sõnadele ja tegudele, nende tegude tagajärgedele vastu seada Nõukogude Liidu sotsialistliku ehitustöö saavutised kõigil aladel. Tarvis on sellele toetades propageerida eriti proletarise revolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri ideed ning proletariaadi ja kogu töörahva rahvusvahelist solidaarsust, vendlust, vastukaaluks fashistlikule marurahvustlusele. Tarvis on paljastada „vabside“ nõukogudevaenulikkude tegevust ja organiseerida Nõukogude Liidu kaitset interventsiooni hädaohu vastu. Tarvis on paljastada Pätsi valitsuse, kui avalikule fashismile ülemineku valitsuse iseloomu.

Need on mõningad peaülesanded, mis praegune olukord eriti teravalt eesti revolutsioonilise proletariaadi ette seab.

Fashism—see oneesti kodanluse viimane trump, mis ta oma läheneva surma eel mängu paneb. Eesti kodanlusele pole enam kuhu minna kaugemale fashismist, tääki-dest, kuulipildujatest, kahuritest.

Kuid eesti proletariaadil on kuhu minna kaugemale, kui ta seni on läinud. See on kogu töörahva ühise väerinna loomine EKP juhtimise all. See on töölisklassi enamuse võitmine EKP lipu alla. See on üldstreik. See on hästi ettevalmistatud ja läbiviidud sõjariistus ülestõus. Eesti proletariaadil on kuhu minna oma võitluseviiside jne täiendamises, uuendamises. Seda esiteks. Ja teiseks, eesti proletariaadi võitlust fashismi

vastu juhib Eestimaa Kommunistlik Partei, eesotsas oma enamliku keskkomiteega, teda juhib ka Kommunistlik Internatsionaal. Selles kõiges on eesti proletaarsete revolutsiooni võidu tagatis. Mitte väikest osa ei mängi siin ka Nõukogude Liidu sotsialistliku ehitustöö edu, sest Nõuko-

gude Liit on rahvusvahelise proletaarsete revolutsiooni võimas kants.

Ka avalik faschistlik diktatuur ei päästa eesti kodanlust sellest hauast, mille talle kaevavad ajalugu ja millesse tõukab ta proletaarne revolutsioon.

H. Pöögelmann

Sotsfaschistide osa faschistide võidus Eestis

Rahvahääletus 14-16. okt., mis faschistidele enamuse andis ja nende vastuvõetud uue põhiseadusega selle „seadusliku“ aluse pani, millel nüüd otsekohe võib faschistlikku korda Eestis teostama hakata ja kahtlemata hakataksegi, kuigi esiotsa, võib olla, veel mõnesuguste „demokraatlikkude“ hilpude varjul, — see rahvahääletus oma tagajärgedega toob eesti töölisklassile rea uusi raskusi tema võitluses kodanluse võimu kukutamiseks, laob uusi koormaid ta turjale, lisab okaspiitsu, millega teda veristatakse ning suurendab arutusti sõjahädaohtu, eriti hädaohtu Nõukogude Liidu vastaseks sõjaks. Sest kui kapitalistlik maailm üldse Nõukogude Liidu hävitamist käesolevast kriisist väljapääsmise üheks põhitingimuseks peab, siis faschismile, eriti sellele tema eriharule, mis Saksamaal võimule pääses ja millega on liitunud faschistlik liikumine ja faschistide võit Eestis, sellele faschismile on Nõukogudevõimu purustamine elu ning surma küsimus, A ja O, millise ülesande teostamisele ta kõik muud väljavaated ja vahekorrad allutab ning ohverdab. Sellelt rahvusvahelise klassivõitluse seisukohalt vaadates on faschistide põhiseaduse vastuvõtmine Eestis saksa faschismi eelseisukoha (positsiooni) ja jalgealuse kinnitamine Baltimaail selleks, et siit edasi teostada oma kallaleitungi Nõukogude proletaarsetele riigile, on üks ettevalmistuse samm sõjaks Nõukogude Liidu vastu. Ja sellena ulatab ta tähtsus kaugele üle Eesti piiride. Sellena aga seab ta eesti proletariaadi ja üldse kõigi töörahvakihtide ette seda suurema ülesande: senist võitlust faschismi vastu ja kõigi nende jõudude ning asjaolude vastu, mis faschismi edu soodustavad, mitmekordse jõuga jätkata, teda sisuliselt veel kõrgemale tõsta, jõudu viimseni pingutada, et seda faschismi ettevõtet purustada.

Nende objektiivsete ajalooliste ja majanduslikkude põhjuste pinnal, mis kapitalismi kriis kodanlise ilma majanduses ja poliitikas esile toonud ja mis kodanlust sunnivad revolutsiooniliikumise vastu võitlemiseks ning oma sisemiste ning väliste lagunemisahtuste võitmiseks faschismi teele astuma, nende objektiivsete põhjuste pinnal tähtsamaks *subjektiivseks* jõuks faschismile teetasandamisel ja võidusaavutamisel on — *sotsiaalfaschism*. Ja kui proletariaadil tingimata vaja on välja selgitada kõik faschismi kasvatavad objektiivsed tingimused, et täielikule selgusele jõuda ja kogu tööraha ees paljastada ja avastada faschismi tõelikku nägu, ta tõelikke püüdeid ja eesmarke, seega kõike seda, mida töörahal faschismilt oodata on, ühes sellega aga ka välja selgitada neid ühiskondlikke jõude, keda võimalik on faschismivastasele revolutsioonilikule võitlusteele tõmmata, siis mitte vähem tähtis, vaid ennem veel tähtsamgi, veel hädavajalikumgi on paljastada tähtsama subjektiivse jõu — sotsiaalfaschismi — osa faschistliku korra ettevalmistamisel, et võitlustelud suunata sellele kodanluse sotsiaalsele jalgealusele tööraha ridades, sellele elavale jõule, mis paratamata tuleb hävitada selleks, et faschismi edasitungimist takistada, faschismile surmahoopi anda ja seega kodanluse võimu üldse kukutada.

Seda sotsiaalfaschistide osa ja ülesannet faschismi ettevalmistamises ja talle teetasandamisest on Eestimaa proletariaadi eelväesalk ja juht — EKP — oma dokumentides ja tegelikus töös sadandatel ja tuhandatel kordadel kinni naelutanud, on hulga viisi tõestusi toonud sotsiaalfaschistide senisest tegevusest, mis EKP sõnu kinnitavad. Ta tegi seda ka hääletamiseelses kihutusetöös. Ja kui hääletusel enam kui poolteistsada tuhat häält faschistide põhiseaduse vastu anti, siis näitab see, et laiad

töolistehulgad sotsiaalfaschistide manöövrimest tõesti on aru saanud. Kuid suur poolthääle arv põhiseadusele näitab samal ajal, et õige laialised poolproletaarlaste hulgad, väikevalmistajad, madalam teenijaskond ja isegi osa väheteadlikke töölisi maal kui linnas veel faschistliku demagoogia mõju alla sattusid, milleks sotsiaalfaschistid oma demagoogiaga, oma äraandliku poliitikaga kaua aastaid on teed valmistanud.

Sotsiaalfaschistide käitumine hääletamise järel kinnitab seda nende äraandlikku, faschismile teevalmistamise poliitikat eriti silmatorkavalt. Missuguseid taevani kisendavaid sõnu tegid sotsfaschistid hääletamise eel faschismi ja faschistide vastu! Viimastest jutustati kohutavkoledaid rõõvilugusid ja kinnitati sealjuures täie rinnaga, et sotsialistid viimse hingetõmbuseni nende vastu võitlema saavat. Veel enam, peale hääletamist tõendasid sotsfaschistid, et need õieti — *ainukesed* tõelikud faschismi vastu võitlejad olevat olnud! Mis see sõnademulin sotside võitlusest aga tõepoolest väärt on ja mis sotsfaschistid selle mulina taga tõelikult *teevad* ja edaspidi *teha tahavad*, seda näeme ja kuuleme sotsfaschistide riigikogurühma juhataja ja riigikogu abiesimehe K. Asti suu läbi, kes päev peale hääletamist „Päevalehe“ kaastöölisele seletas:

„Minu arvates on tärvs moodustada valitsus, kes viiks maa vastu presidendi valimistele ja kindlustaks valimiste vabaduse ja *hea kordamineku*. Seks oleks parem, kui praegune valitsus... tasan-daks teed järeltulijale, kel oleks *tugevam seljatagune* ja *usaldus* rahva silmis...“

Rahvas on oma kindla tahte avaldanud rõhuva enamusega, ja kõigil neil, kes meie kodumaa edukat ja kindlat arenemist pooldavad, *tuleks seda rahva tahet respekteerida*.

Isiklikult tahan öelda — ja arvan, et minu sõbrad samuti mõtlevad, — et *uuele põhiseadusele tuleb suhtuda niisama loiaalselt kui senisele*, ja tuleb ainult tungivalt soovida, et põhiseaduse muutjad teeksid sedasama ning kindlasti austaksid uue põhiseaduse norme.“

See suursotsi Asti seletus on sedavõrd selge ja sedavõrd avalik, et ta kõige vähe-matki kahtluse varjugi ei jäta sotsfaschistide sajabrotsendilise äraandmise, nende suuresuulise kõmu täieliku jundaslikkuse kohta. Sest mis on väärt miljonid kõmulised sõnad, millega tuld ja tõrva pillutakse — sõnades ikka! — ja „võidelda“ ähvardatakse, kui *tegelikult* töötatakse —

loiaalne olla, s. o. eesti keeli: *mitte sõr-megi selle vastu tõsta!*? Veel enam: kui tegelikult koguni uut, *veel tugevamat valit-sust soovitakse*, kel rahva — see tähendab nüüd: faschistliku enamuse — usaldus oleks, ja kes presidendivalimised „hea eduga“ (!) läbi viiks.

See on ju — otse juubeldamine, hõiska-mine tuleva faschistliku diktatuuri ees. Juubeldamine, mida suure rõõmu pärast enam silmakirjakski varjata ei suudeta ja millega ennast faschistide silmis igapidi pailapsena tahetakse näidata. Sotside juht, kes mõirgavaid kõnesid pidas faschismi tulevasesst vägivallast, mis hullem pidi olema kui kõik siamaani nähtud vägivaldavalitsused, see juht ei ole enam rahul selle Tõnis-soni-valitsusega, kes oma sõjaseadusliku terroriga faschismi võidule värvavad laiali lahti avas; see sotside juht „soovib“ veel verisemat valitsust, kellelt ta *loodab*, et see päris faschistliku korra hea eduga teostab. Faschistlik president on sotside juhile — hea edu!! Puudub ainult veel *vormiline sõna*: meie oleme kah — rahvussotsialistid, s. o. faschistid. Tegelikult ja sisulikult on seegi sõna juba öeldud, sest loiaalsus ei tähenda ju muud midagi, kui et sotsid faschistlikku korda samuti truusti saavad teenima, kui senist „demokraatlikku“ korda, mille eest nad oma hinge tõotasid anda.

Ja et sotsiaalfaschistid ainult sõnu ei tee, kui asi puutub kodanlise ühiskonnakorra huvidesse, seda teame juba kogu sotsiaal-juudaste ajaloost ning seda on tuhandel korral kinnitanud ka eesti sotsiaalfaschistid. Eesti töörahvas tunneb seda sotside *tegevust* juba 1917. aastast, veel verisemalt sai ta seda tunda klassisõja päevil. Verise terrori nõudjatena ja õigustajatena esinesid sotsid 1. detsembri ülestõusu järel. Ja ikka nii edasi päevast päeva, aastast aastasse on nad teeninud omale kannuseid töörahvast kaagitades, ta võitlusejõudu purustades, töörahva hulkasid salaja ning avalikult kodanluse verise ikke alla surudes, ta huv-sid kõige jõhkramal kombel ära andes. Või kas ei ole sotsid iga aasta hääletanud miljoneid faschistlikule kaitseliidule, kelle otsekoheseks ja lähemaks ülesandeks on töörahvast terrori abil veristada ja nende võitlust maha suruda. Kas ei ole sotsid niihästi valitsuses olles kui „opositsiooni“ mängides heaks kiitnud kõik sõjalise ette-valmistamise, mille ainuke mõte ja sisu selles seisab, et eesti töörahvast eesti ja suurriikide rõõvikute huvides Nõukogude Liidule kallaletungimiseks ette valmistada. Kas ei ole sotsid, valitsuse eesotsas olles,

edasi pikendanud sõjaseadust pealinnas ja piiriäärsetel maaaladel, kus revolutsioonilik liikumine eesti jõhkra timukatevalitsuse ning kurnamise poliitika vastu kõige tugevam. Kas ei ole sotsid, valitsuses olles, jatkanud sõjalist ettevalmistust juba ise oma käel, teostades kodanluse röövplaane ja maha surudes töolistekulcade võitlust nende röövplaanide vastu. Kas ei ole sotsid kogu aja ajanud kõige verisemat provokatsioonipoliitikat tööliste vastu ja tööliste seas, et töörahva huvide eest võitlejaid kuuli alla või „demokraatia“ jälkidesse vangikongidesse mädanema saata. Ja kellel ei oleks meeles, kuidas sotsfaschistid 1931. a. maa-töölised hallparunitele ära müüsid, viimastele oma nõusoleku andes tööliste palkasid mitmekümne protsendi võrd maha kiskuda. Või kes ei teaks, kuidas sotsid viimasel ajal iga palgakärpimise rahulikult vastu on võtnud, kord ise selleks kaasa aidates, kord „opositsioonis“ selle üle sõnu pildudes, kuid kõige oma jõuga vahele tormates, kui töölisel oma huvide eest võitlema on tahtnud hakata. Kas ei olnud viimanegi sahkerdus kiutööliste palgavõitlusega lausa juudaselik äraandmine, tööliste nõudmistele mahamätsimine, tööliste võitlustahte halvamine seega, et töölisel juudaste ametiühisuste nõukogu pihtide vahele võeti, kes silmakirjaks — kurnajatega „läbirääkimisi“ pidama lubas hakata. Me teame, mis need läbirääkimised tähendavad: see on manööver tööliste võitlust lämmatada, võitlusevalmidust halvata, et röövikute huvisid kaitsta.

See tööliklassi ja üldse töörahva revolutsiooniliku võitluse mahasurumine, võitlustahte halvamine, võitlusejõu hävitamine — see on sotsfaschistide põhiüleanne kodanluse sotsiaalse aluspõhjana töörahva hulgas, kodanluse käsikutena tööliste petmisel. Meie nimetasime rea samme nende tegevusest sel alal. Võitlus kommunismi ja kommunistide vastu — nii nimetavad sotsfaschistid ise seda töörahva veristamist sadandete abinõude ja viisidega. Võitlus kommunismi ja kommunistide vastu kõigepealt ja kõige enam — see on ikka ja alati sotsfaschistide lipukiri, nende ülem käsk ja seadus olnud. Võitlus kommunismi ja kommunistide vastu — see on sotsfaschistide kogu olemasoleku mõte ja sisu. Meie ei võitle mitte ainult kommunismi, vaid ka faschismi vastu — kuulutas sotsfaschistide „Rahva Sõna“ alles neil päevil kooliõpetajate kongressi järelkajast kõneledes. Meie teame nüüd Asti avalikust seletusest, mis see „võitlus“ *faschismi* vastu õieti tähendas ja kuhu ta välja viib.

Jääb järele *ainuüksi* võitlus kommunismi ja kommunistide vastu, selle jõu vastu, kes tõelikult ainuke ühiskondlik jõud on, kes faschismi vastu lõpuni võidelda tahab ja — suudab. Mis maksavad kõik sotsfaschistide kõmavad ja kilkavad sõnad, laialtõualised ähvardused ja õõnsad lööksõnad faschismi tühjusest selle kõrval, et sotsiaalfaschismi ja faschismi elus ja surmas seob nende ühine elumõte, ühine eesmärk — võitlus kommunismi vastu. Kuidas saakski sotsfaschism tõsiselt võidelda faschismi vastu, kui kodanlus kogu oma lootuse ähvardavalt tõusva kommunismi vastu võitlemisel faschismi peale paneb, selleks kõik oma lõõkjõu faschismi ridades ja lipu all ühendab? Kuidas saaks ja tohiks sotsfaschism selle jõu vastu võidelda, kui selle vääramine ta enese — kommunismi ees paljastaks, ta enese nõrgaks teeks, temalt endalt sõjariistad võtaks kommunismi vastu võitlemiseks. Faschismi vastu võitlemine oleks — sotsfaschismi enesetapp, ja sellele võiks ta vast siis alles minna, kui faschism lõpuliku võidu oleks saanud, kui sotsfaschistide teenuseid kommunismi vastu võitluses kodanlusele enam tarvis ei oleks. Sellepärast sotsfaschism faschismi vastu tõsiselt võidelda ei suuda, ei saa, ei tohi, ja seda ta ei teegi. Tema kõmavad sõnad ei ole muud kui üks neid manöövreid, millega ta töörahvahulkasid enda järele, s. o. kodanluse mõju alla, samase faschismi diktatuuri mõju ja okaspiitsa ning tapakirve alla püüab kiskuda, teda tõelikult revolutsioonivõitlusest — mis ainuke mõjuv võitlus faschismi kui ka kodanluse vastu üldse on — eemale tõmmata.

Ja tõepoolest. Samal ajal, kui sotsfaschistide lõuaveskid lõpmatult sõnu mulistasid faschismi ja faschistide jõhkruusest, vägivallast, verisest tööliste tallamisest ja orjastamisest, samal ajal kui neid sõnamulinaid võrjastati ja nendega õhku paugutati selleks, et — peale hääletamist kuulutada: meie saame faschistlikku põhiseadusesse sama loiaalselt suhtuma kui demokraatiassegi, — samal ajal lükkasid sotsfaschistid, sotside ninamehed, jõhkralt tagasi kommunistide ettepaneku ühiselt, ühisel jõul töörahvast faschismi vastu organiseerida, ühiselt võitlust pidada. Samal ajal kui silmakirjaks ja petlikult nõustuti sõjaseadusega, mis üteldi faschistide tegevuse likvideerivat — tõelikult jätkasid need oma tegevust veel mitu- ja mitukümmend korda ägedamalt ja hoogsamalt kui enne, — samal ajal suleti rida ametiühisusi, kelle kohta tõendati — süüdistusena — et nad kommunistidega läbi käivat, kuna tõelikult

neile ainult seda sai ette heita, et nad mõne sotsjuudase oma juhatusest olid välja visanud. Samal ajal suleti ka — noorsotside organisatsioonid, kelle ridadesse, sotsfaschistide ninameeste arvates, liig palju arvustavat ollust oli kogunud. Ja suleti ka sotside — liinisõdurite organisatsioonid, need salgad, kes sotsfaschistide tõenduse järele valmis pidid olema viimase vereatilgani demokraatia eest võitlema. Kõik need suleti sõjaseaduse maksmapanekuga, ja sotsfaschistid kiitsid takka: olgu nii, sest seda nõuab demokraatia julgeolek! Meie ei tee sellest tülüküsimust.

Miks ei teinud sotsfaschistid tülüküsimust tööliste ametiühisuste ja oma endi partei ning löökoorganisatsioonide sulgemisest? Sellepärast, et see sotsfaschistide eneste algatusel ning nõudmisel sündis. Siin ei teinud sotsjuudased sõnu, vaid tegusid. Sest see käis kommunismi vastu, revolutsioonilikkude jõudude vastu, või nende tööliühenduste vastu, kes oleksid võinud revolutsioonilikule teele kalduda. Siit ähvardas tõsine hädaoht: siit oleks võinud kasvada tõsine võitlus faschismiga, ja selle eest tuli hoida; ning sotsfaschistid ütlesid Tõnissoni-valitsusele, kes faschistide messiasse tulekut — põhiseaduse hääletust ja teed presidendile — ette valmistas: päästa meid neist neetud töölisteühinguist, kes võivad tõelikult kodanluse avaliku diktatuuri tulekut takistada, ja meie toetame su poliitikat. Silmakirjaks aga keelati ära ka vabadussõjalaste (faschistide) organisatsioonid, ilma et faschistidel juuksekarvagi oleks kõverdunud või nende tegevust kuidagi takistatud. Sõnademulin faschistide vastu ühelt pool ja tegelik vägivald, surve, terror sõjaseaduse sildi all tööliste revolutsiooniliku liikumise tõusu vastu teiselt poolt, — see on sotsfaschistide võitluse kaks külge, mida ei saa üks teisest lahutada, sest üks kui teine taotleb kodanluse huvide kaitset töörahvahulkade vastu, revolutsioonilikkude vastu.

Ja vaevalt on hääletamine näidanud, et faschistid oma võimu saavad otsekohe teostama hakata, kui sotsfaschistid jalamaid platsis on ja endid jällegi „loiaalselt“ peremeestele tööliste kõieseebitajateks pakuvad. Nii teadis „Päevaleht“ juba paar päeva peale hääletamist rääkida, et sotsfaschistid Pätsi hallparuniteparteiga eesriide taga uue valitsuse kokkuseadmise kohta läbirääkimisi pidavat. Ja miks ka mitte, kui nad samase Pätsiga koos juba enam kui ükskord on töörahvast vägistanud, kägistanud ja pussi ning võlla saagiks saatnud. Miks ka mitte, kui nad

ometi üldse valitseva kodanluse huvide kaitsevad. Kas peaks neid siis takistama koos töötamast seesugune kõrvalise tähtsusega asjaolu, et kodanlus oma huvide teostamise kord Pätsi, kord Teemandi, kord Tõnissoni kätte usaldab, kord koguni Rei enese, viimaks aga mõne puhastverdavaliku faschisti kätte. Muidugi mitte. Sotsfaschistide taktika seisab selles, et nemad endid tööliste ees üksikute kodanliste parteide vastu seavad, kui need just valitsusest osa ei võta, tõelikult seisavad nad kodanlise klassi teenistuses, toetades parteisid, keda kodanlus valitsuse juure upitab. Teiste vastu võib sotsfaschism siis „opositsiooni“ mängida, nagu seda kodanlus tal ka siis mängida laseb, kui ta valitsusest otsekohe osa ei võta. Sest ainult seesuguse „opositsioonitamisega“ ju võibki sotsiaalfaschism töörahva hulgast veel poolehoidu petta. Ainult selle „opositsioonitamisega“ võibki sotsfaschism kodanlusele kasulik olla.

Kas saab sotsfaschismil teist teed olla? Ei saa. Sest ükskõik missuguse teise tee sammumisel ei oleks sotsfaschism enam sotsfaschism. Ta ei saa mingit muud teed valida, sest õieti mingit muud teed ei ole — peale revolutsiooniliku võitluse tee. Ta ei saa muud teed valida, sest ta on enese lõpulikult sidunud kodanlise klassi huvidega, on enese lõpulikult selle ühiskonna, s. o. valitseva kodanlusekihi, huvide teenistusse annud. Ja kui see kodanlus järjesti teravneva ning sügavneva kriisi survel sunnitud on oma diktatuuri demokraatlikud hilbud maha heitma ning faschistlikule teele, avaliku faschistliku diktatuuri teele astuma, kõige pöörasema demagogia ning pettusega, kõige jõhkrama terrori ja vägivaldaga kapitali võimu kindlustama, siis ei saa ju sotsiaalfaschism peatama jääda demokraatismi arenemise järku, mida kodanlus enam ei tarvita; sotsiaalfaschism peab siis sedasama teed minema, pikka-mööda faschismi kasvama, neid võitluse vorme — töörahva vastu võitlemiseks muidugi — tarvitama, mida kodanlus kohaseks peab. Veel enam: püüdes näidata kui teenistusevalmis, kui kasulik ning tarvilik ta kodanlusele on, katsub sotsfaschism viimasest koguni ette jooksta, temast veel „käreدام“ olla — tööliste vastu võitlemises ikka. Eesti sotsfaschistide ajalugu on rikas sellegikohaste näidete poolest. Või kas on meelest läinud, kuidas klassisõja esimestel kuudel sotsid — Pätsi valitsust taga kihutasid, sellele etteheiteid tegid, et ta töölisi küllalt ei kaagita ega täagita. Provokatsioonid on

nii mõnigi algatus just sotsjuudaste perest pärit. Isborsk samati. Eesti kodanlise riigi püstiupitamise ning püstitäämise loevad sotsid alati peamiselt ja eestkätt endi teenuseks. Teatud määral on see tõsi, sest olid ju sotside juhid need, kes kuristiku serval seisvale eesti kodanlusele parajal silmapilgul Soomest pussimehed appi tõid, mille tõenduseks veel tänapäev prantsuse aulegioni rist August Rei rinal kõlkneb. Ja — et ajaloos lähemale tulla — ammuks see oli, kui „Rahva Sõna“ kirjutas (nr. 112, 19. augustil), et fashistid õieti ainult — sotside jälgil sammuvad ja ise midagi ei oskavat välja mõelda; ehk sõnasõnalt:

„Vabadussõjalased“ praegugi ei tee ju siult muud midagi kui omas vaimuvaesuses nämmutavad kõike seda, mis sotsialistid ammu avalikuks teinud ja kõrvaldanud... Ise nad ei ole suutelised olnud üles leidma mitte ainustki väärnähēt.“

Seda fashistidele ettetõttamist näeme ka nüüd, peale uue põhiseaduse vastuvõtmist: mitte ükski kodanline tegelane — avalikud fashistid sinna hulka arvatud, — kellelt ajakirjandus uue põhiseaduse oletatavate tagajärgede kohta arvamist küsinud, ei ole sellesse fashistide võidusaadusesse nii aukartlikult ja truult suhtunud kui — sotsfashistide juht Karl Ast, kes, nagu eespool nägime, selles põhiseaduses kindlat panti ja võimalust näeb „meie kodumaa edukale ja kindlale arenemisele“. Ast on selles nii kindel, et ta just seliepärast kõiki üles kutsub seda põhiseadust respekteerima — austuse ja lugupidamisega teda täitma, ja lõpul, kui ta sellele fashistide põhiseadusele ise ning oma sotsfashistlikkude vendade nimel truudust (loiaalsust) vandunud paljutähendavalt juure lisab:

„... ja tuleb ainult tungivalt soovida, et põhiseaduse muutjad teeksid sedasama ning kindlasti austaksid uue põhiseaduse norme.“

Mis lihtsamasse ning avalikumasse keelde tõlgituna ainult ühte võib tähendada: et vaatke, fashistid, küll meie, sotsfashistid, juba oskame uue, fashistliku põhiseaduse põhjal „demokraatiat“ kaitsta (s. o. töölisi kaagitada ja kommunismi vastu võidelda), katsuge aga teie meile järele teha! Ja kui fashistide lõuakam juht A. Sirk ütleb, et:

„Pole karta mingit diktatuuri, vaid võidule pääseb kindel tsentraliseeritud demokraatia“; ja kui K. Päts, üks uue fashistliku

põhiseaduse palavamaid pooldajaid, sinna juure lisab:

„... ei karda, et meie riikliku organisatsiooni alus muudetakse. Meie riik jääb demokraatlikule alusele...“

siis — kui kõik tõendavad, et demokraatia alles jääb, mis ju sotsfashistide kuldvasikas on — miks ei või siis sotsfashistid rahulikult vanduda:

„Sotsialistlikul rühmal on valik kerge: oleme pooldanud rahvavalitsust (s. o. demokraatiat — H. P.) ja toetame kõiki, kes aitavad hoida alles seda korda, küsimata sellest, milline oleks nende rühmade muu programmi osa...“ („Rahva Sõna“, nr. 125, 4. okt.)

Ja kuna Sirk vannub, et demokraatia alles jääb, miks ei või siis Ast uuele korrale truudust vanduda ja — Sirku kogu ta parunite ning muu fashistide-kambaga... võistlusele kutsuda selle „demokraatia“ „hea eduga“ teostamisel!?

Teeme kokkuvõtte. Meie nägime, et sotsfashistid fashistliku pöörde teostamist mitte ainult ette ei valmistanud, vaid et nad oma ajaloolist ülesannet — töölisteklassi revolutsioonivõitluse mahasurumist kodanliste kurnajate huvides — järjekindlalt täites ette juba oma täielikku valmisolekut avaldavad fashistlikus korras samati truult (loiaalselt) kodanlust teenida kui siiaaani. Meie asi ja ülesanne ei ole ette mõistatama hakata, kuipalju ja missugusel kujul fashistid seda teenrikku tallalakkumist sotsfashistide poolt tahavad kasutada — see oleneb sellest, missugusel määral seda fashistidel, kes demagoogias ise sedavõrd meistrid on, et sotsid üle lõõvad, fashismi teostamisel vaja läheb; — meile on tähtis nende andmete põhjal veel ja veel kord kinni naelutada, et sotsfashistid täielikult ja ainuüksi kodanluse — järelikult ka fashismi — huvides tegutsevad ja et kõik nende kriiskavad sõnad, mis fashistide ja fashismi vastu lendu lastud — ka siis kui nad fashiste valusasti näivad arvustavat, muud midagi ei ole kui suitsukate ja silmapettus, mille taga tõelikult värjul on sotsfashistide täielik loiaalsus mitte ainult kodanluse diktatuuri demokraatliku, vaid ka tema fashistliku vormi vastu.

Seesugusel lool aga sotsfashistide sõnu uskuda, nende järele sammuda tähendaks töölisteklassile otsekohest peadpidi fashistlikku lõõga jooksmist, pahemal korral otse enesetapmist. Meie nägime aga ka, et mingit kolmandat teed praeguses ühis-

konnas ei ole ega saagi olla: kas toetada kodanlust ja minna tema poliitikale alludes tööliklassi ja üldse töörahva lõpulikule orjastamisele ning kohutavatele sõdadele, eestkätt suurtükilihana maailma suurröövikute ja eesti väikeste näljaste kuiskate saagiiha täitmisel Nõukogude Liidu kallale; või — kogu maailma revolutsioonilikkude tööliste ja teiste revolutsioonilikkude töörahvakihtidega koos kapitalistliku kurnamise vastu, eestkätt kogu eesti töörahvaga ühises väerinnas kõigi kurnajate ja orjastajate vastu Eestis, sealhulgas ka kurnajate käsikute ja killameeste — sotsfaschistide — vastu. Kolmandat teed ei ole, ja neist kahest on töölistele vastu võetav ainult võitluse tee, revolutsiooni tee, mille vabastamiseks — et töörahvast

ta laiades hulkades revolutsiooniliku võitluselipu alla koguda — vaja on enne sotsiaalfaschism eest ära pühkida, see surmav kihvt, mida ta oma juudasepoliitikaga töörahva ridadesse külvab, sealt jäljetumaks välja rookida. Seda võitlust tuleb jätkata veel hoogsamalt, veel armutumalt, hoolimata uuest verisest vägivallast, mida Sirgud ja Pätsud — võib olla, koos Astide ja Reidega — faschistliku diktatuuriga nüüd töörahvale hakkavad valmistama. Missuguseid raskusi lähemad kuud Eestis töörahvale ka iganes võiksid kaela tuua — proletariaadi võitlusetahet ei tohi see murda, ta kindlat teadmist ja usku, et see võitluskord võidule viib, ei tohi kõige metsikumgi terror väärata.

V. Ahja

Eesti faschistide demagoogiast

Eesti faschistid (n.n. „vabadussõjalased“), nagu teiste maade faschistidki, püüavad omale poolehoidjaid leida ka mahajäänud tööliste hulgast. Selleks kasutavad nad iseäranis nende hulkade rahulolematust sotsiaaldemokraatia äraandliku poliitikaga. Faschistid teevad demagoogilist kisa sotsiaalfaschistide passiivsuse üle, ei nimeta neid teistsi kui härrassotsid, ja seaajuures lubavad nad ise täita kõik sotsiaalfaschistide poolt tööliste väljajagatud maksmata jäänud poliitilised vekslid. Faschistid lubavad demagoogiliselt need vekslid ise välja maksta, et jätkata sotsiaalfaschistidele järjest raskemaks minevat tööliste ninapidivedamist oma faschistlikkude meetoditega. Faschistid tungivad sotsiaalfaschistidele kallale eestkätt ja peamiselt sellepärast, et viimaste poliitika tööliste ninapidivedamises on pankrotti jäänud, et senini nende sotsfaschistide järele läinud mahajäänud töölistel majanduskriisi ja valge terrori raskuste mõjul on hakkanud sotsiaaldemokraatiale selga pöörama ja üle minema kommunismi poole. Faschistid püüavad seda üleminekut sotsiaalfaschistidele reklaami tehes takistada ja katsuvad sotsiaalfaschistidele selgapööranud töölisti oma sõiduvette juhtida. Faschism ja sotsiaalfaschism ei ole mitte risti üksteisele vastukäivad nähted, vaid nad on kaksikud. Nad mõlemad kaitsevad kapitalismi ja kodanluse diktatuuri proletariaadi vastu. Olgugi et nende kapitalismikaitsemise meetodid üksteisest erinevad (faschism on

peaasjalikult kodanluse diktatuuri avaliku, alasti vormi poolt, aga sotsiaalfaschism on rohkem kodanluse diktatuuri demokraatliku vormi poolt).

Praegusel ajal on sotsiaalfaschism sirniks, mille taga faschistid oma jõudusid koguvad ja suurkodanluse terroristliku diktatuuri maksmapanekut ette valmistavad ja teostavad. Iseäranis silmatorkavalt tuli see avalikuks sotsiaalfaschistide poolt Tõnisoni valitsuse toetamises, selle valitsuse toetamises, kes aitas faschistidel läbi viia rahvahääletusel oma põhiseaduse muutmise eelnõu ja karmide abinõudega (sõjaseaduse maksmapanek üle maa, sisekaitse ülema määramine, töölisorganisatsioonide sulgumine jne) faschistliku diktatuuri maksmapanemist.

Demagoogiliselt sotsfaschistidele kallale tungides lubavad faschistid tööliste kindlustada faschistliku korra juures „hea käekäigu“. Nad lubavad töölistele „tööd ja leiba“, „kõrget palka“, „sotsiaalkindlustust“ jne, tegelikult aga valmistavad tööliste sunnitööd soodes ja rabades, Itaalia, Saksamaa j.t. faschistide eeskujul (mida faschistid oma solgitorus „Võitluses“ sugugi ei salgagi). Nad töötavad maksmata panna n.n. töökorralduse seaduse, mille järele töölistel asetatakse pärisorjade seisukorda ja neilt riisutakse igasugused õigused töövalimiseks ja töötasu saamise peale, kuna igasugused sotsiaalkindlustuse jäänused täiesti kaotatakse. Sellest ei räägi meile mitte üksi rida n.n. „vabadussõja-

laste" programmistest dokumentidest, vaid seda võime jälgida ka eesti faschistide vaimliste isade (neile tähtsal määral ka rahhalise toetuse andjate) Saksamaa hitlerlaste igapäevastest tegudest. Hitlerlaste töölaagrid, kus valitseb sunnitöö kord ja kus töölisi sunnitakse pööraselt rasket tööd tegema tasuta, faschistliku lahja supileeme eest, annavad küllalt kujuka pildi sellest, missugust „head käekäiku“ ja misugust „tööd ja leiba“ võib faschistidelt loota siis, kui neil korda läheb võimule pääseda.

Faschistid lubavad demagoogiliselt töölistele kindlustada ka organiseerimise vabaduse, kuid valmistavad ette nende igasuguse legaalse organiseerimise vabaduse ärariisumist. Isegi sotsiaaldemokraatlikud töölisorganisatsioonid, vaatamata nende äraandlikule juhtivusele ja faschismitoetamise poliitikale, peksetakse tihti laiali, nagu see sündis Itaalias ja Saksamaal.

Faschistid kindlustavad piiramata organiseerimisevabadust ainult oma bandiitlikkudele rünnakrühmadele, et nende abil tarvitada kõige metsikumat vägivalda tööliklassi kallal ja korda saata ennekuulmata jultunuid mõrtsukatöid, provokatsioonid jne tööliklassi revolutsioonilise eelväe purustamise sihiga.

N.n. „vabadussõjalaste“ faschistliku liikumise juured asuvad Eesti pinnas (klassivõitluse teravnemine Eestis majanduskriisi olukorras), kuid täiesti päevaselge on ka see, et eesti faschistid tegutsevad lihtsas sidemes Saksamaa hitlerlastega ja endiste balti parunitega. Põhiseaduse muutmise hoogtöö ajal tuli see side iseäranis selgesti nähtavale. Saksamaa faschistid ihkavad muuta Eestit Saksamaa asumaaks ja oma eel-postiks nõukogudevastases interventsioonis. Faschismi abil tahavad endised balti parunid oma endisesse mõisatesse tagasi tulla, et eesti talurahva turjal uuesti tantsima panna oma orjapiitsa. Eesti faschistid, n.n. „vabadussõjalaste“ näol, kes teenivad eesti rahanduskapitali huvisid, on kõige paremaks tõrjastaks Saksamaa faschistide ja endiste balti parunite käes nende plaanide läbi viimisel.

Eesti faschistidel ei ole teistsugust ideaali, kui Saksamaa faschistide eeskujul; muidugi, seda tunnustada avalikult ei ole eesti faschistidele praegu veel kasulik, nagu nad oma sideki hitlerlastega ja balti parunitega salata püüavad. Avalikkus tähendaks siin nende enesepaljastust nende järel minevate petetud töörahvahulkade ees.

Faschistlikul Saksamaal valitsev olukord on selgeks näiteks, missugust „elujärje parandamist“ eesti faschistid saavad töölistele kindlustama, kui neil korda läheb suurkodanluse terroristlikku diktatuuri maksma panna.

Toome allpool mõned näited sellest, kuidas hitlerlased Saksamaal tööliste „paremat elujärge“ loovad.

Saksamaa riikliku statistikalitsuse andmetel, mis faschismi kasuks pealegi võltitud, on Saksamaa tööliste keskmine tööpalk faschistliku valitsuse ajal jaanuarist juunini s.a. langenud 21% võrd (81 kuni 64 margani nädalas).

Hitleri valitsus veeretab järjest suuremaid makse töörahva õlgadele. Näiteks on Hitleri valitsuse poolt vastu võetud seadus n.n. hingemaksu sisseseadmise üle, alates 1934. a. Enne võimule tulekut aga võitlesid faschistid demagoogiliselt selle maksu sisseseadmise vastu. Tööliste palku kärbitakse veel kõiksugu sunduslikkude palgast mahaarvamiste teel, mida faschistid laialdaselt praktiseerivad (näiteks mahaarvamised palgast „rahvusliku asja edu fondi“ loomise otstarbel jne).

Elukallidus faschistlikul Saksamaal näitab järjekindlat tõusu. Tööpuuduse tont haarab ikka kõvemini oma kondise nälja ja viletsuse kätega tööliste kõri järele. Ainuke abinõu, mille kaudu faschistid arvavad tööpuudust vähendada, on töötute saatmine töölaagritesse sunnitööle.

Aga faschistlikud organiseerimisevabadused, mida n.n. „vabadussõjalased“ lubavad ka eesti töölistele kindlustada? Kui Düsseldorfis Crandenbergi metallurgia tehase koosolekul üks tööline julges faschistliku kõneleja käest järele pärida neid põhjusi, mis pärast vabrikant tööliste palka 20% võrd vähendas, siis kargas tehase direktor välja ja käratas tööliste peale, et faschistlikul Saksamaal vabrikute koosolekutel on töölistel rääkimine tööpalga küsimuste üle keelatud.

Berliini Zellendorfi raudteetehastes ähvardasid faschistlikud ninamehed neid töölisti, kes palga vähendamise vastu oma rahulolematust avaldasid, koonduslaagrisse saata. Ja faschistid täidavad oma ähvardusi! Alatihti toovad välismaa ajalehtede kirjasaatjad Saksamaalt teateid hulgalisest rahulolematute tööliste saatmisest koonduslaagritesse. Nii näeb välja töölistele „organiseerimisvabaduste kindlustamine“ faschistide poolt. Kõige jultunuma demagoogia abil püüavad n.n. „vabadussõjalased“ oma mõrda tõmmata eriti väikekodanlisi olluseid, kuid ka enam mahajäänud

töölisi, et sel teel võimalikuks teha suurokodanluse terroristliku diktatuuri maksmapanekut, mille peaülesandeks on tööliklassi revolutsioonilikkude eelväge purustada, et nii katsuda pääseda proletaarse revolutsiooni hädaohust.

Eesti sotsiaaldemokraatia, rahvusvahelise sotsiaaldemokraatia juhtimisel, käsi käes n.n. demokraatliku kodanlusega, hoides tagasi kogu töörahvast ühises väerinna võitluse astumast kapitali pealetungi, faschismi ja nõukogudevastase interventsi-

ooni ettevalmistamise vastu, — tasandab teed faschismile Eestis.

Eesti tööliste faschismivastast võitlust juhib ainult EKP — eesti proletariaadi ainuke ja õige juht ning kogu töörahva huvide õige kaitsja.

Proletariaadi ja kogu töörahva olukorra parandamine on võimalik valitsuse vägivaldse kukutamise ja proletariaadi diktatuuri maksmapaneku teel. Ainult töörahva ühine väerind all hulkades, EKP juhtimisel, suudab tagasi lüüa faschistide ja endiste balti parunite pealetungi!

Faschismi ja sotsiaalfaschismi „programmid“ ja revolutsiooniline väljapääs kriisist ¹⁾

Milles seisab väljapääs töörahvale?

Ei ole näha mingit lõppu kapitalistlikule kriisile Eestis, niisama nagu kogu kapitalistlikus ilmas. Kodanlise ja sotsiaaldemokraatliku ajakirjanduse „optimistlikud“ ettekuulutused, millega nad vahete-vahel esinevad, on ikka ja jälle ettekuulutajate kaotusega lõppenud. Ikka enam tõmbub tööstus kokku, töötavate tööliste arv väheneb, tööpuudus suureneb, riigi eelarve sissetulekute laekumine väheneb ja eelarve puudujääk suureneb, väliskaubandus kõduneb, palkasid alandatakse süstemaatiliselt, rahva ostujõud kahaneb kiiresti. Kogu kodanlist ühiskonda raputab hävitav külmapalavik. Ikka latemad hulgad saavad aru, et kapitalism ei suuda enam neid toita ja üleval pidada, et endist vilsi elada on võimata. Teisest küljest näitab N. Liidu eeskuju, et ainult proletariaadi diktatuur, tööliste ja talurahva valitsus, sotsialism suudab ühiskonda edasi viia, kriisisid lahendada, rahvahulkadele tööd ja leiba anda. Kõikide nende asjaolude tagajärjel kasvab kapitalistlikus ilmas, samuti ka Eestis, revolutsioonilise liikumise laine.

Selles seisukorras ei pörka kodanlus ühegi abinõu ees tagasi, et oma elu pikendada ning kasvavat revolutsiooni maha suruda. Ta heidab kõik oma jõud vaekausile, et ennast päästa. Faschism ja sotsiaalfaschism on kodanluse käes äraproovitud abinõudeks, mille abil ta tahab hulkasid petta ning neid revolutsiooniliselt teelt tagasi hoida. Nii faschism, kui sotsiaalfaschism esinevad mitmesuguste kõlavate „program-

midega“ „kriisi lahendamiseks“ ning „rahvahulkade seisukorra parandamiseks“. Nii faschismi, kui sotsiaalfaschismi „programme“ seisavad selles, et kapitalistlikku korda päästa.

Selles olukorras, eriti ühenduses rahvahäaletusega, on vaja kümnekordselt suurendada faschismi ja tema abimehe sotsiaalfaschismi paljastamist. Iga kommunisti, iga klassiteadliku töölise ülesanne seisab selles, et neid „programme“ laiade hulkade ees paljastada ning hulkadele tõelist väljapääsu kriisist, kurnamisest ja faschismist näidata.

1.

Eesti rahanduskapitali hulgaline faschistlik partei — „vabadussõjalaste“ liit arendab vabrikantidelt, pangaomanikkudelt ja suurkaupmeestelt saadud rahadega määratusuurt kihutustööd laiade rahvahulkade petmiseks ning nende võitmiseks faschismi lipu alla. Ta ei pörka tagasi ühegi valeliku lubaduse ees.

Mida lubavad faschistid teha, kui nad võimule tulevad? Nad lubavad lahendada kapitalistlikku kriisi. On see võimalik? Muidugi ei ole! See ei ole võimalik sellepärast, et kriis on kapitalismi paratamata sünnitus. Kapitalistlik kord ja kogu kodanluse poliitika on kriisi põhjuseks. Kriisi võib ära kaotada ainult kapitalistliku korra hävitamise ja sotsialismi maksmapanemise kaudu. Faschism aga ei hävita kapitalistlikku korda. Vastupidi, faschistlik diktatuur on suurokodanluse käes selleks sõjariistaks, mille abil ta kapitalismi hävitamise eest päästa püüab, mille abil ta kapitalismi alal hoida püüab. Niikaua kui püsib kapitalistlik kord, niikaua püsivad ka kriisid. Ja

¹⁾ „Kommunisti“ lendleht nr. 67 (7). Eestimaa Kommunistliku Partei (Kommunistliku Internatsionaali sektsiooni) väljaanne.

just sellepärast ei suuda fashistid kriisi lahendada. Ägeda pealetungimisega töölisklassile, palkade ennenägemata alandamisega jne, niisama ka sõjaga ja uute turvade võitmiselega võivad nad küll ajutiselt kriisi pehmedada ja kapitalistide liigkasu alal hoida, kuid see sünnib ainult ajutiselt. Mõne aja pärast algab kriis veel teravamalt. Itaalia, Saksamaa, Poola, Rumeenia j. t. fashistlikkude maade eeskuju on selle kohta paremaks näituseks, et fashism kriisi lahendada ei suuda.

Fashistid lubavad kaotada tööpuudust ja nälga, parandada tööliste palkasid, kaotada vastuolu tööliste ja tööandja vahel. On see võimalik? Ei ole! Tööpuudus, nalg, viletsad palgad, üldine töölisklassi vaesenemine ning kurnamine on kapitalismi aluseks. Kapitalism tekitab määratu suure tööpuuduse. Iga aastakümnega läheb tööpuudus ikka suuremaks. Ka kõige suuremal „õitseajal“ kestab tööpuudus. Kogu töölisklassi seisukord muutub suure tööpuuduse, palkade alandamise jne tõttu ikka viletsamaks, sest teisti ei suuda kapitalism elada. Jutt vastuolude lahendamisest tööliste ja ettevõtjate vahel on täielik pettus. Seda lubasid mõni aeg tagasi ka sotsid, kes rääkisid, et majanduses pääseb maksvusele n.n. „majandusdemokraatia“, tööline tõmmatavat ikka rohkem ettevõtte juhtimisest osa võtma, vastuolu töö ja kapitali vahel kaduvat. Kuid nüüd on see sotside lugulaul tegeliku elu poolt paljastatud, kui kõige jõledam pettus. Mingit „majandusdemokraatiat“ ei ole. Selle asemel on hulgalised tööliste vallandamised, palkade alandamised, kurnamise suurenemine. Kui fashistid räägivad vastuolude „lahendamisest“ tööliste ja ettevõtjate vahel, siis sünnib see ainult sel teel, et tööline tehakse kapitali sõnakuulelikuks orjaks. Fashistid räägivad avalikult, et nende sõjariistaks, millega nad kapitalismi päästa tahavad, on odav tööjõud. Ja just sellepärast toetavadki vabrikandid, pankiirid, suurkaupmehed nii ohtralt fashistlikku liikumist. Kui fashistid võimule tulevad, siis tasuvad nad neile sellega, et alandavad tööliste palkasid. Nii tegid fashistid Saksamaal, Itaalias ja mujal, kus maksmas avalik fashistlik diktatuur.

Fashistid lubavad anda maatõõrahvale maad. On see õige? Ei ole! Fashistid ei anna tõõrahvale maad sellepärast, et maa on juba mõisnikkude, kapitalistide, pankade ja külakurnajate, kindralite ja ohvitseride käes, kuna ainult väiksem osa töötavale talurahvale kõrge rendi ja mak-

sude eest harimiseks kuulub. Fashistid ei puudu mõisnikkude, kapitalistide, pankade, külakurnajate maid, sest et nad on ise mõisnikkude, kapitalistide, pankiiride ja külakurnajate esitajad. Vastupidi, „vabadussõjalased“ saavad jagama maad uutele mõisnikkudele ja parunitele, kes neid praegu toetavad, kindralitele ja ohvitseridele või lihtsalt oma lõõgimeestele. Selleks võtavad nad maa ära töötava talurahva käest. Kehvik, asunik, keskmine talupoeg, kes ei suuda tasuda võlgasid, maksusid ja muid kohustusi, kihutatakse oma kohalt minema, kuna nende maa antakse mõisnikkudele, hallparunitele ja teistele tõõrahva vaenlastele. Saksamaal lubasid fashistid samuti tõõrahvale maad. Võimul olles aga jagasid nad mõisnikkudele ja junkrutele riigimaadest suuri lahmakaid juurde, kuna maatõõrahvale näidati nuuti!

Fashistliku diktatuuri praktika teistel maadel näitab, et fashism ei kaota korruptsiooni, kõrgeid makse, ei paranda „kogu rahva seisukorda“, nagu ta enne võimuletulekut lubab. Samasugune olukord, mis maksab praegu niinimetatud „demokraatlikus“ korras, jääb täielikult maksma fashistliku korra juures. Vahe on ainult selles, et fashism, kui kodanlike diktatuuri alasti vorm, saab veel jõhkramalt, veel metsikumalt kurnama töölisi ja kogu tõõrahvast. Palkade alandamine sünnib veel suureulatuslikumalt. Korruptsioon ja omavoli saab lohkama veel rohkem. Töölisi, kes oma huvide eest välja astuvad, tapetakse ja terroriseeritakse veel metsikumalt kui praegu. Ainult selles on vahe. Sõjahädaoht muutub veel suuremaks, sest fashism katsub kilrendada nõukogudevastast sõda.

Fashism tähendab tõõrahvale määratu suurt hädaohtu. Ja sellepärast on vaja võidelda kõige otsustavamalt ja vihasemalt fashismi vastu.

2.

Kuigi „vabadussõjalaste“ ja teiste kodanlike parteide, seal hulgas ka sotsiaaldemokraatia, vahel näivad pealiskaudsel vaatlemisel olevat mingisugused lahkeliid ja vastuolud, siis ei ole need mingid ülepääsmata vastuolud, vaid siin käib ainult võistlus küsimuse pärast, kuidas paremini kapitalismi päästa, kuidas paremini kodanluse võimu kindlustada. Tegelikult katusvad kõik kodanlised parteid fashistidega käsikäes töötada ja toetavad nende võitlust töölisklassi ja revolutsiooni vastu. Sellest ei tohi töölisel ennast silmapilkugi eksitada lasta. Eriti ei tohi nad en-

nast eksitada lasta sotsiaalfashistlikkude juhtide sõnakõlksudest, millega need fashismi vastu esnevad.

Missuguse „programmi“ seavad üles sotsiaalfaschistid „vastukaaluks“ fashismile, tegelikult aga vastukaaluks revolutsioonile?

Sotsiaalfaschistid räägivad, et väljapääs töörahvale seisvat maksva kodanlise korra, „demokraatia“ kaitsmises. Kas päästab maksev kodanline kord — „demokraatia“ — tööraha näljast, tööpuudusest, kriisist ja kurnamisest? **Ei päästa!** Maksev kord on kapitalistlik kord, kapitalism. Kriis, nälg, tööpuudus ja kurnamine on selle korra paratamata sünnitus. See kord on rajatud kurnamisele. Igaüks teab, et tööpuudus ja kurnamine on vahetpidamata kestnud selles „demokraatlikus“ vabariigis. Kriisid on kordunud alatasa ning käesolev kriis kestab juba neljat aastat, kuna lõppu pole nähagi!

Seda ei saa enam kõigi katsete peale vaatamata salata sotsiaalfaschistlikud juhid. Sellepärast katsuvad nad hulkade petmiseks ning vastukaaluks revolutsioonile üles seada igasuguseid valelikke „programme“, mis pidavat tööraha kriisist välja aitama.

Viimasel töölisvanemate konverentsil augustis 1933 seadsid sotsiaalfaschistlikud juhid järgmise „kriisist väljapääsu programmi“ üles: kindla plaani sisseseadmine majanduses; tekstiil-, naha-, tubaka- ja tsemenditööstuse ja liikumisabinõude riigi kätte võtmine; suur- ja kesk-erätööstuse riikliku kontrolli alla seadmine; hindade-ameti loomine hindade reguleerimiseks; ühistegevuse soodustamine; tähtsamate aktsiapankade ning kindlustusasutuste riigistamine ja riikliku kontrolli sisseseadmine; tööstussaaduste kaitsetollide revideerimisele võtmine jne.

Kas päästab see „programm“ tööraha kriisist, näljast, tööpuudusest ja kurnamisest? **Ei päästa!** Ta ei päästa sellepärast, et see „programm“ jätab alles kapitalistliku korra. Kuid kapitalistlik kord on rajatud kriisile, näljale, tööpuudusele ja kurnamisele.

Mingsugune „plaanimajandus“ kapitalistlikus korras ei ole võimalik, sest kapitalistlik kord on rajatud metsikule võistlusele ja anarhiale. „Organiseeritud kapitalism“ ei ole võimalik. Eratööstuse riigistamine ja riiklik kontroll ei anna töörahvale samuti midagi paremat ega päästa teda kriisist ja kurnamisest.

Mis on kodanline valitsus, kellelt sotsid riigistamist nõuavad? See on komitee,

mis ajab kapitalistide asju. Eratööstuse riigistamine tähendab lihtsalt tööstuse ülevõtmist ühe kapitalistide grupi käest teise kätte, erakapitalisti käest kodanlise riigi kätte. Mispärast peab see teine kapitalistide grupp kriisi ja kurnamist ära hoidma, selle jätavad sotsiaalfaschistid targu seletamata. Riiklik kontroll eratööstuse üle tähendab lihtsalt ühede kapitalistide kontrolli teiste kapitalistide üle. Mispärast niisugune kontroll kriisile, näljale ja kurnamisele lõpu peab tegema, ka sellele jätavad sotsiaalfaschistid vastuse võlgu.

Terve rida tööstusharusid, nagu raudteetehased, sõjaväe arsenaalid, raudteed, post, rida mõisaid jne on juba praegu riigi käes. Kuid kas sellepärast puudub seal kriis, näljapalgad, vallandamised, jöhker kurnamine? **Ei puudu! Seal on see sama jöhker kui eratööstuseski.**

Või jällegi hindadeamet ja hindade reguleerimine? Kas päästab see töörahvast kõrgete hindade eest? Ei päästa! Praegu on juba olemas niisugune hindadeamet hindade komissari Juhkami näol. Kuid esimese järgu tarbeainete hindasid kruvitakse järjekindlalt ning töötavate hulkade nälg suureneb iga päevaga.

Nõudes tööstuse riigistamist, tahavad sotsiaalfaschistid sellega lihtsalt pankrotti minevaid ettevõtteid tööraha kulul päästa. Elujõulisemaid ettevõtteid ei saa kodanline valitsus, kodanline riik kunagi riigistama. Pankrotti minevaid ettevõtteid on ettevõtjad muidugi valmis ajutiselt käest ära andma, et riik neid töörahvalt kokkuroõvitud summade kulul üleval peaks.

Ja sellepärast on kogu sotsiaaldemokraatia „programm“ — „demokraatia kaitsmine“, riigistamine ja riiklik kontroll — kõige jõledam tööraha petmine. Sotsiaalfaschistlikud juhid teavad väga hästi, et niisugune „programm“ ja niisugused hüüdsõnad ei mobiliseeri hulka sid fashismi vastu. Kuid just sellepärast nad niisuguse „programmi“ üles seavadki, sest nende ülesanne seisab selles, et fashiseerimist läbi viia aidata.

„Demokraatia“ kaitsmise hüüdsõna abil ei saa fashismi vastu võidelda, sest fashism kasvab orgaaniliselt kodanlisest demokraatiast välja. „Demokraatia“, kui „vähema pahe“ kaitsmine viib fashismile. Kõikide kapitalistlikkude maade eeskujunäitab seda. Igal pool kogu kapitalistlikus korras sünnib praegu kiire fashiseerimise protsess, sest kodanlus ei suuda enam endiste meetoditega valitseda. Ainult Nõukogude Liidus, kus kukutatud kodanline kord, purustatud vana korra riigiapa-

raat ning maksma pandud proletariaadi diktatuur, ei ole ega saa kunagi olla mingit faschistlikku hädaohtu töörahvale. Ainult väljastpoolt võivad talle faschistlikud bandiidid kallale tulla, kuid siis saavad nad hävitavalt puruks löödud.

„Demokraatia“ kui „vähema pahe“ kaitsmise hüüdsõna abil altasid sotsiaalfaschistlikud juhid Saksamaal faschismi võimule. Seesama hüüdsõna aitab ka igal pool faschismi võimule, kui tööliste hulgas ei suuda oma revolutsioonilise võitlusega faschismile vastulööki anda.

„Demokraatia kaitsmise“ hüüdsõna ei mobiliseeri hulkasid sellepärast võitlusele faschismi vastu, et kodanline demokraatia on juba jõudnud ennast oma kriisi, nälja, tööpuuduse, terrori ja kurnamisega hulkade silmis niivõrd paljastada, et ükski tööline ei taha seda korda enam kaitsta.

3.

Ainukene programm, mis suudab töörahvahulkasid päästa kriisist, näljast, tööpuudusest, terrorist ja kurnamisest, on kommunistliku partei programm. Ainult see programm suudab mobiliseerida hulkasid võitlusele faschismi vastu.

Mispärast suudab tööliste ja talurahva valitsus lahendada kriisi? Sellepärast, et see on **uue süsteemi, uue korra valitsus.** Sellepärast, et see valitsus on uue süsteemi valitsus, mis on loodud kukutatud kapitalismi asemele. Kriis on kapitalismi paratamata sünnitus. Et kaotada kriisi, et luua uut, sotsialistlikku süsteemi, on vaja kukutada kapitalistlik kord. Ainult nõukogudekorra juures on võimalik luua plaanimajandust, kuna sotsialistlik majandusesüsteem on vaba võitlusest ja anarhiast. Luues uue majandusesüsteemi, suudab tööliisklass kriisi lahendada. Nõukogude Liidu eeskujul tõendab seda **täielikult. N. Liidus pole mingit kriisi!**

1. Selsamal põhjusel suudab tööliisklass **kaotada ka nälga, tööpuudust ja kurnamist.** Ta hävitab selle kapitalistliku süsteemi, mis on ehitatud näljale, tööpuudusele ja kurnamisele ning loob selle asemele uue sotsialistliku süsteemi, kus pole kurnajaid ega kurnatavaid, kus kõik varandused on kogu ühiskonna omandus. Nõukogude Liidu eeskujul tõendab seda jällegi täielikult. N. Liidus pole tööpuudust. N. Liidus pole nälga. N. Liidus pole kurnamist.

2. Ainult tööliste ja talurahva valitsus suudab **päästa tööraha reaktsioonist, valgest terrorist, faschistlikkude bandiitide**

vägivallast, kodanliste ja sotslikkude parteide korrupsioonist. Ta suudab seda sellepärast teha, et ta hävitab selle kapitalistliku korra, mis on ehitatud reaktsioonile, valgele terrorile, faschistlikule vägivallale ja korrupsioonile. Sotsialistlikus korras, mis tugineb rahva määratule enamusele, on surve ja sundimine sihitud ainult selle kodanlise kildkonna vastu, kes rahvast väkese osakese moodustab ja kes kodanlikes korras rahva enamust orjastas ja kurnas.

3. Mispärast suudab tööliste ja talurahva valitsus kõiki neid küsimusi lahendada? Sellepärast, et tööliste ja talurahva valitsus **konfiskeerib kõik vabrikud, tehased, raudteed, suuretevõtted, mõisnikkude ja suurkapitalistide maad ja varandused ning teeb need kogu rahva omanduseks.** Ta kihutab laiali kõik kurnajad, kapitalistid ja priileivasööjad, kes iga aasta miljoneid rahva raha läbi priiskavad. Ettevõtetel, mida juhivad töölised ise, ei tarvitse enam miljonilisi kulusid maksta priiskajatele, vaid need miljonid võivad minna kogu tööliisklassi palkade tõstmiseks, ettevõtete laiendamiseks ja tööpuuduse likvideerimiseks.

4. Mõisnikkudelt ja suurmaaomanikkudelt ära võetud maad **lähevad maatööraha kehvikute omanduseks. Rõõmaksud kaotatakse. Maarent hävitatakse.** Sellega paraneb kogu töötava talurahva seisukord. Kapitalistlikus korras ähvardab kehvikut ja keskmikku alaliselt oksjoni hädaoht maksude ja rendi sissenõudmiseks. Nõukogudekorras seda ei ole. Keskmiku ja kehviku maaomandus jääb täiesti puutumata. Kehvik ja kesmik vabaneb külakurnaja ikkest.

5. **Töö vabaneb kapitali orjaahelatest. Töö muutub au- ja uhkuseasjaks.** Sellega saab iga töölise energia, tahtejõud, enesalgatus ja isetegevus määratu tõuke ja piiramata tegevusevabaduse, mille tagajärjel on võimalik teostada ennenägemata tehnilisi edusamme ning tõsta kogu rahvamajandus uuele, ennenägemata kõrgusele. Teadus ja tehnika rakendub täielikult rahva seisukorra parandamise teenistusse. Nõukogude Liidu eeskujul on selle kohta kõige paremaks tõenduseks.

Ja sellepärast suudab ainult revolutsioonilise väljapääsu programm mobiliseerida laiasid tööraha hulkasid otsustavale võitlusele nälja ja faschismi vastu, sest see programm näitab hulkadele **ainukese tõelise, teaduslikult ja tegeliku elu poolt põhjendatud ja tõendatud väljapääsutee** kriisist, näljast, kurnamisest ja faschismist!

Paljastage rahvahäätuse eelses kihutustöös fashismi, fashiseeruva kodanluse ja sotsiaalfashismi „programmisiid“, kui kapitalismi päästmise, verise terrori vägivalla programmsiid.

Paljastage „vabadussõjalastest“ fashistid ja nende abimehi sotsiaalfashistid!

Mobiliseerige hulkasid võitlusele oma seisukorra parandamise eest!

Näidake igal pool töörahva hulkadele, et väljapääs kriisist, kurnamisest, fashismist seisab ainult kodanluse kukutamises revolutsioonilise võitluse kaudu.

September, 1933.

Valge Eesti elupäevadest

Kroonika

September

1. Ametlikkude andmete järele on maal päevaliste hobusemeeste töötasu aasta jooksul vähenenud 7% ja jalameeste 6—7% võrd, millele muidugi kroonikursi mahalöömisega vähemalt 35% juurde tuleb arvata.

— 1. jaanuariks s. a. oli eesti kaubalaevastik kasvanud kuni 378 üksuseni 125.884 reg. tonni suuruses, 5 aastat tagasi oli see laevastik 379 üksust 58.447 reg. tonniga suur. Sarnane kasv on ainult selle tõttu võimalik olnud, et eesti mertmehi rohkem, kui teisi töölisi, ekspuateeritakse.

— Tartu keskkoolide 100 õpetajat astusid õpetajate liidust välja, kuna õpetajate liidu kongressil vastuõdetud, näiliselt pahempoolsed, tegelikult aga sots-fachistlikud resolutsioonid, kus eriline punkt kommunistivastastest võitlusest sees, liiga tagasihoidlikud näisid.

2. V. Eesti sõjalaevade „Lennuki“ ja „Vambola“ lahkumine Tallinna sadamast.

— Häädaabitööde töötasu vähendatakse 60—110 sendini päevas.

— Kreenholmi kangrud on 2 telje pealt üle viidud 3 teljele.

— Streikiva kaubalaeva „Mai“ meeskond toodi a/l „Kajakal“ Prantsusmaalt vahil all Tallinna, kus 14 laevameest kapo korraldusse anti.

3. Petseris avatakse kreeka-õigeusu vaimulik seminari.

— Häädaabitöölilistele ei anta nüüdsest peale enam arstiabi nende sarnaste haiguste ehk vigastuste puhul, millega nad tööle võeti, samuti ei anta nende perekondadele enam ei arstilist ega rahalist abi.

— Tuntud suvituskoha Elva 900 maksumaksjast loobusid 600 maksude maksmisest.

5. Eesti töösturite ja sotliiku keskliidu esindajate koosolekul ütlevad peremehed kategooriliselt ära kiutööstuses tööliste palkade endisele, enne krooni kukutamist olnud tasapinnale tõstmisest.

— Ingerlane Joh. Vaimel mõistetakse 5 a. sunnitööle käitselittlase Voipää löömise eest, viimase vend aga saab Vaimeli pusitamise eest kohtult ainult — noomituse.

— Inglise valitsus otsustas kuni 31. dets. s. a. eesti kartuleid Inglismaale mitte sisse lasta.

6. Valitsus otsustas 1. apr. peale läbiviidud (25% võrralised) riidvarustuse kärpimised sõjaväes ja piirivalves tühistada.

7. Postiteenijate keskjuhatuse otsustanud palgakõrgendust mitte nõudma hakata, kuigi see hädavajalik, et „mitte raskusi sünnitada valitsusele“.

— Harjumaal olla loatatud laiail kommunistlikke schapirografeeritud lendlehti, trükitud lendlehti saadetavat paljudele postiga koju kätte.

— Eesti meremehi olla tööl 2072 ja tööta 5097.

— Tööpuuduse all kannatavat Eestis isegi 100 „vabaduseristi“ kavaleri.

9. „Maaleht“ teatab visadest kuuldustest, et „vabadussõjalased“ hitlerlastelt rikkalikkude toetust saavat, millele vastutasuks nad oma endisest parunitevastastest kihutustööst loobunud olla.

— „Maaleht“ ja tema taga seisev „asunikude koondis“ nõuab Teemandi, Pätsi ja veel 15 teise „potipõllumehe“ väljaastumist lorikogust, kes lahkusid ühisest põllumeeste fraksioonist.

— Surtsimetsa maaparandustööde tööliste streik lõppes tööliste kaotusega.

— 1934. a. sundteenistusesse võetavaid noorimehi hakatakse võtma jaanuaris ja maikuul endiste jaanuari ja septembri asemel.

— Lätis ilmuva saksa hitlerlaste lehe teadatel algavad Balti parunid võitlust oma äravõetud maade ja eesõiguste tagasisaamiseks.

— Balti riikide majanduskonverentsil Riias võeti vastu rida otsuseid neljariiigi suhtes, nende sotsiaalse seadusandluse ühtlustamises, laevanduse toetamise tarviduses ja valuutakitsenduste kaotamises. Loodi eriline alaline konverentsidevaheline komitee.

— „R. Sõna“ teatel kavatakse vabaid teha lutheri kirikut Eestis riigikirikuks ja kaotada lahkusliste kirikut.

— Teade heeringapüügi laeval „Eestirand“ olnud kahest streigikatses, mis aga ähvarduste ja valelikkude lubadustega maha suruti.

— Jõgeva alevi arreteeriti Parkjal kommunistlikkude lendlehtede levitamisel.

— Sotsid ei lubanud 27. aug. ärapeetud käitismenemate ja a.-ü. tegelaste nõupidamisest pahempoolsetel tegelastel osa võtta.

— Üleriiklikud sügisest sõjaväelised spordivõistlused Kadrioru staadionil.

— Kõrgema sõjakooli lõpetajate ekskursioon Narva.

— Kreenholmi vabrik olla uusi töösi saanud ja hakata 6 päeva nädalal tööle.

— Ristiusu piiblit moodustaks eesti keelde tõlkimist lõpetavat... 1939 aastaks!

10. Saapatöökodade omanikud tõstsid tööde hindu 25—30%, kuna saabaste valmistamiseks minev materjal hinnas juba 100% olla tõusnud.

— Algab üle riigi gaasikindlate varjupaikade ehitamine, mis majaanikkudele kohustatavaks tehtud on.

— Tallinna sõjaväe kalmistul avati vanemate „vabaduseristi“ kavaleride mälestussammas, Narva ja Aakres seati üles mälestustahvlid, nendes kohtades, Narvas ja mujalgi peeti pidulikke rongkäike kodusõjas langenute mälestamiseks.

11. „Päevalehe“ lisas ilmub jutukene „Minu suhted kommunistidega“, milles käsitatakse kommunistliku ktrjanduse hulgalist levitamist viimasel ajal.

— Ka Võrumaa õpetajaskond olla „Post.“ teatel vastu õpetajate kongressil vastuvõetud resolutsioonidele.

13. Kriitmaksu muutmine.

— „Postimees“ propageerib Soome eeskujul töötute varustamist 2—5 ha suuruste maalikestega.

15. 1. diviisi ülem kindral Tõnisson vabastatakse ja pannakse sõjanõukogu liikmeks, tema asemele määrati kolonel Brede.

16. „Postimees“ hoopleb, et esimese järgu tarbained peale kroonikursi ümberhindamist ainult 8% võrra tõusnud.

— Teedeministeeriumi juurde asutatakse lennuasjanduse nõukogu.

— Raudteelaste keskühingu juhatus on vabside põhiseaduse eelnõu vastu.

— Tartus avati Kalevipoja kujuline vabadussammas, samane avati ka S. Kõpus, Tallinnas seati üles tähtel omakaitse tegelastele.

— Eestis oli 1932. a. 68.631 kuritegu, sellega iga 7 inimese kohta üks.

19. „Kaja“ läkkab ümber kuulduse, et põllumeestekogud olla lepingus vabsidega.

— Tartus vormeeriti kaitseliidu patari.

20. Hiljud peeti Tallinnas ja Narvas kuutööliliste koosolekuid, Narvas oli koos 1.000 töölist, nõutakse 30% palgalisa, millega kroonikukutamise tõttu tekkinud lõhe tööpalga ja elukalliduse vahel tasandataks.

— „R. S.“ teatel maksetakse Karksis' päevatöölise mineva aastase 75—90 senti asemel 50—60 senti.

— Harjumaa õpetajate liidu kongress ühineb üle-eestimaalse kongressi otsustega ja mõistab karedalt hukka katsed neid reverdeerida.

— Teemandi juhatusel ärareetud põllumeestekogude Läänemaa täiskogu koosolek nõuab maaomavalitsuste õiguste laiendamist.

— Haapsalus on helilooja Tobiase kuju punasega üle värvitud.

— Vastsellinas olla 3 „põrandaalust“ kommunistlikku tegelast arreteeritud, nende hulgas 20 a. tislari õpipoiss H., kes sotslikku ühingusse kuuluda.

— „Postimees“ kurdab üliõpilaskonna vaimlise loiduse, huvide kitsuse ja pinnapealsuse ning orjameelsuse üle.

— Sotslik „R. Sõna“ hoopleb, et mitte vabsid, vaid sotsid olla need, kes kurnajate isamaa kodu-sõjas päästsid, seda tõendada asutava kogu hääletusmaterjalid, mille järele Eesti sõjaväes sotside poolt anti 46,4% häält, nendest kaitsekraavides 54,4%, mõnes väeosas oli sotsidele kuni 70,4% häält antud.

Meie ei kahtle nende arvude tõelikkuses, kuid seda suurem on sotside veresüü eesti töörahva ees, kes sarnase poolehoidu juures (mis selle tõttu võimalik, et kommunistlik partei hääletusel esineda ei saanud jne) eesti töörahva kodanile maha sahkercas.

21. „Post.“ kurdab, et tööliliste „kõitmisest“ maa külge asja polla saanud, kuna hallparunite tingimused töölilistele vastuvõetmatud on. Manitseb töölisi ikkagi maale minema.

— Soome „isamaalise liikumise“ esindajad Helanen ja Alakuljo tulid eesti vabsidele külla.

— Väliskaubandus on augustis 50% võrra tõusnud, võrreldes eelmiste kuudega, on väliskaubandus samal kuul 4 mln. krooni võrra aktiivne.

— Rakveres kukutas keskerakonna osakond keskkomitee otsused juba teist korda läbi.

— Kroon uueste 10 punkti võrd langenud.

— Riigiteenijad nõuavad kõigi seni olnud palga-vähenduste anuleerimist.

— Karskuseliidu keskoimekond võtab enesele karskus-usulise tegevuse sihi.

— Vabside esimese koondise asutaja lodjaadmiral Pitka sühtub vabside põhiseaduse eelnõusse eitavalt.

— Vabside „Võitlus“ leiab, et ühistegevus tuleks maa pealt kaotada ja agiteerib töölisi, et nad oma ühingutest poliitika „välja roogiks“ ja härrade eesõiguseks jätaks.

— Rootsi osteti uus kaubalaev 150 reg.-tonniline, mis 50 a. vana. Nagu näha, ei leidu Rootsis enam sarnaseid meremehi, keda Eestis veel küllalt, et sarnase kirstuga merele sõita.

22. Provokatsiooniline sõnum sellest, et „Edasi“ kavatsenud Narvas asutada põrandaalust trükkikoda ja et Narva ümbruses olla tabatud kuni 20 „põrandaalust“ tegelast

— „Post.“ tuletab meelde vabadussõjalastele silmi tegevale K. Patsule, et viimane alles kevadel leidnud, et „vabadussõjalased on null kvadraadis, kellest Eesti elus järele jääb vaid ainult halb lõhn“.

23. Kuus tubakavabrikute aktsiaühisuste tegelast võltsimiste eest kohtu alla antud.

— Kapo ülemaks nimetatud kolonel Lõhmus Pärnu garnisonist.

— Tartu kinoteenijad, kelle palka 30—60% vähendati, kavatsesid streikima hakata.

— Valga äriteenijad, kelle tööaeg kestab 10—11 tundi, kavatsesid a. ü. asutada.

24. Riidekaupmeeste kogu protesteerib riidevabrikantide tegevuse vastu ja nõuab enestele erilisi sotsidustusi.

— Peetakse teist Tartu õhupäeva.

— Nõmmel koostati kodanlike prouakeste poolt „pahempoolsele“ sots-faschistile Nigol Andreesenile protokoll selle eest, et ta õelnud olla, et eesti naised Saksa okupatsiooni ajal mitte üksi saksa soldatitega, vaid ka nende hobustega kurameerinud olla.

25. Soome piirivalve lennuk tulistas eesti salapiiritusvedajaid, surmates ühe mehe. Samal päeval oli teisel eesti salapiiritusvedajate ja soome piirivalve kahrpaadi vahel korrapärane lahing.

27. „Estonia“ piimaühisuse juhatuses kuritarvitused, tagandatud direktor ja veel üks juhatusel liige.

— Lõpuredaktsioonist valminud n.n. „Piibu kava“, mis ette näeb Eestis laiaulatuslikke võimupiiridega riigivanema sisseseadmist ilma rahvahääletuseta. Seda kava hoitakse tagavaraks selleks puhuks, kui oktoobri rahvahääletusel vabside presidendikava peaks läbi kukkuma.

— Haapsalus värviti 1905. a. karistussalga juhataja, verekoera Sieversi korteriüks ja trepp juba kolmandat korda punaseks.

— Et sotsine keskliit mingeid tagajärgi ei saavutanud kuutööliliste palkadestõstmises, ja et EKP tema manöövreid paljastas, ütleb ta nüüd ära edasitõlgemise sellel alal ja jätab algatuse töölilistele.

28. Eesti õilennuasjanduse harrastajad Ungern-Sternberg ja Vunn lendasid proovileenule Stokholmi, kust nad järgmisel päeval tagasi jõudsid.

— Saare vallas oli vastuhakkamine konstaablile oksjonitava poolt.

— Piirituselugudesse segatud sise- ja kohtuminister Rooberg läheb, peale mitmekordsete „õlenduste“, ikkagi puhkusele.

— Sotside „R. Sõna“ sõimab „Kommunisti“ nr. 4 ja „K.“ lendlehes nr. 65 avaldatud loosungeid... provokatsiooniks, kuna nendes EKP väljaannetes eesti sotside tõelist nägu paljastati.

— Salapiiritusvedajatest olla Rootsi vetes esikohal — eestlased.

— Petersi riigikoguliiget Grentshanovit süüdistatakse, et ta olla politseinikke hitlerlasteks sõimanud.

29. Metsa väljaveo asjad Baltimail paranevat. Mõõdunud aastal olla laevade prahihinnad „äärmselt madalad“, nüüd mai- ja juunikuudel olla nad tublisti tõusnud, kuni 20%.

— Kahetsa Saksa professori peavad Tartus loenguid.

— „Pvl.“, tehes kolme küu kokkuvõtteid peale kroonikursi langetamist, leiab, et asjad Eestis olla suuresti paranenud.

— Kiutöösturite ettepanekul asub valitsus selle tööstuseharu selsukorda uurima, eeskätt tööliste liiva silmapuistamise otstarbel.

— Valitsuse erikomisjon lõpetas töö uue, fashistliku trükiseaduse kava väljatöötamisel, mille järele muu seas tarvilik on, ajalehe ehk ajakirja väljaandmisele asudes, sisse maksta 2000 krooni kautsjoni päevalehe ja 1000 krooni muu väljaande eest, mis lehe vastutuselevõtmisel konfiskeeritakse. Trahvisid võib ajakirjandusele määrata iga tühisema vormivea eest, kuni toimetaja 1-aastase vangistamise ja 100 kr. rahatrahvini. Selles seadusekavas on ette nähtud ka koosolekute pidamise kitsendusi.

30. Soome ja Eesti hakkavad praktikante vahetama kõigil aladel.

— Üheainsa viimase nädala jooksul mõistsid rahukohtud väljatöstmisele Tallinnas 63 üürivõlgnikku. Majaomanikkude häälekandja trükib ära üürivõlgnikkude nimekirju.

— Kõmuteade suure õlivabriku ülesehitamise-kavast Kohtlas, kus 4000 in. tööd pidavat leidma

— Tallinnas peetakse õhuasjanduse ühingu karbikorjandust.

— Eralennuasjanduse poolt kavatsetud 4—5 lennukeid hakatakse ehitama hädaabitööde krediitidega.

— „Pvl.“ reklameerib sotse kui ainsaid vabside põhiseaduse kava vastaseid, kuna teised kodanlised parteid Eestis sellega tegemist ei tegevat.

— Leping N. Liidust 20.000 kr. eest põllutöõmasinate ostmise üle, millele Eestist vastu antakse liha.

— Tärglise vabrikud maksavad kartulite tündri eest ainult 180 senti.

— Antslas algasid Lõuna-Eesti kaitseliidu suurmanöövrid 5000 kaitseliitlase osavõtul.

— Saaremaal on suiliste töötasu tänavu, rahasse arvatult, 25 senti, kusjuures töö kestab hommiku kella 3—4 peale kuni k. 11—12 öösel.

— Koolide koondamisega on Eestis jõutud senini, et lehtede teadetele mõnel pool 10% lapsi kooli ei mahu.

Siin pole ära toodud „vabadussõjalaste“ (vabside) põhiseaduse eelnõu hääletamiseelsed teated eesti pruunsärgimeeste jõhkrast terrorist, demagoogiast jne, mille üle lehtedes väga vähe sõnumeid, maksva eeltsensuri tõttu.

Teistelt kodanlistelt maadelt

Mida töötasid ja mida andsid Saksamaa fashistid?

Saksamaa rahvus-sotsialistlik partei on avalik fashistliku diktatuuri partei, Saksamaa monopolistliku kapitali, suurokodanluse ja mõisnikkude agentuur.

Avalik fashistliku diktatuuri valitsus on võimul üle poole aasta.

Mida töötasid ja mida andsid fashistid?

Saksamaa on maa, kus 67 mln. elanikku. Saksamaal on 15 mln. töölisi, neist ligi 11 mln. tööstustöölisi. Teenijate ja ametnikkude arv küünib 6 mln. inimeseni, käsitöölise arv — 1 mln., väikekaupmeeste arv — 1 mln.

2¹/₂ mln. sulase kõrval on Saksamaal 3100 tuh. alla 2 ha maaga kehvikmajapidamist, ja 900 tuh. majapidamist, millel 2 kuni 5 ha maad.

Peale selle on mitte vähem kui 4 mln. miinimetatud „kindla elukutseta isikut“.

Kriis tõi suuri viletsusi mitte ükski tööklassile, vaid ka linna ja küla väikekodanlusele. Talude hulgaline oksjonile minek, väikekaupmeeste maksujõuetuks jäämine, käsitöölise puruvaeseks jäämine löid nende miljonite inimeste seas stüühilise rahulolematuse meeelolusid.

Kodanlus ja mõisnikud löid, arendasid ja kasvasid fashistliku partei, kes nende hulka rahulolematuse meeelolu ära kasutas.

Töötu deklasseerunud ohvitserkond, kes sõja lõppedes kaotanud oma „elukutse“ ja aunimed, mõisnikkude ja kodanlaste pojakesed, aga ka teatav, õige tähtsusetu rühmade deklasseerunud sõdureid — olid inim-

materjaliks siis veel väiksele „rahvus-sotsialistide“ parteile.

1919. a. algav kriis suurendas seda laostuva linna väikekodanluse, käsitöölise ja talurahva rahulolematust.

Fashistid võtsid tarvitusele petliku sotsiaalse demagoogia, valides oma kihutusetöö ja propaganda objektiks rohkearvulisi „keskkihte“, ammutades sealt oma pooldajate põhihulki.

1920. a. veebruaris võeti vastu „rahvus-sotsialistliku tööliste (!) partei“ programm, mis koosneb 25 punktist. Praegu, peale selle partei kuuekuulist võimulolemist, on see „programm“ paljastavaks dokumendiks fashismi vastu, mis näitab tema lubaduste valelikkust, paljastab seda, kuidas hulki peteti.

Selles programmis lubasid rahvus-sotsialistid ei midagi muud, kui... maad talurahvale. „Meie rahvuslikele nõuetele vastav maareform, maa võõrandamise (tasuta) seaduse loomine ühiskondlikkudel eesmärkidel“ (17. punkt). Aga juba 1928. a. tegid mõisnikud rahvus-sotsialistidele ettepaneku seda punkti „parandada“.

„Parandus“ tehtigi viibimata Adolf Hitleri enese poolt (1928. a. 13. aprillil): „Kuna rahvus-sotsialistlik partei seisab eraomanduse alusel, siis on endastmõistetav, et väljendus, „tasuta võõrandamine“, tähendab ainult seaduslike võimaluste loomist selleks, et võtta ära õigust maa peale neilt, kes selle maa seadusevastaselt on omandanud (!) ehk kes teda viletsasti hariivad...“

Üle poole aasta on rahvus-sotsialistid võimul. Selle aja kestel on antud mõisnikkudele suuri rahalisi toetusi ja kinke, kuna talurahva hulgaline laostumine, vaesene mine aga edasi kestab. Maa andmisest pole enam juttugi! Kauplemine talurahva põlumajanduse saadustega on enamasti suurte monopolide käes, kes talurahvalt poolitud saadusi üles ostavad. Linnaturu ulatus aga kitseneb töötasu langemise ja kasvava tööpuuduse tagajärjel.

Laialine rahulolematuse laine kerkib kehv- ja kesktalurahva ridades.

Iseloomustav on järgmine fakt. Mõni aeg tagasi oli Königsbergis „talurahva“ konvents, mis koosnes enamikus küla fashistlikkudest agitaatoritest. Ja isegi sel konventsil tungis nähtavale talurahva rahulolematust. Koosolijad ei annud ametlikule aruandjale sõna ja saatsid Hitlerile telegrammi, nõudes „antud lubaduste täitmist“.

Kui rahvus-sotsialistid oma võimuloleku esimestel kuudel rahulolematust vaigistada püüdsid vastutuse raskuse veeretamisega saksa rahvusliku partei õlgadele, kelle juht — kapitalist ja mõisnik Hugenberg — oli rahvamajanduse ministriks ja „toitusministriks“ (põllumajanduseministriks), siis oli nüüd see näokate kõrvale heidetud. Põllumajanduse ministeerium on täielikult rahvus-sotsialistide käes, minister Darre aga, kes on rahvus-sotsialistide partei liige, esines varjamatult-ülbe teadaandega: „Riigikantsleri täielikul nõusolekul teatan, et ma ei puutu mingisugust maaomandust, ükskõik kui suur ta ka ei oleks... Ma ei puutu ka mingisuguseid võlakoori all olevaid suuri varandusi üldse. Vastupidi, ma saan kaitsma eraalgatust.“

Siin ei ole jutt mitte üksi mõisatest, vaid ka trustidest, kontsernidest ja universaalmagasinidest. Sest ju sellesamas riigikantslari „25 punktiga programmis“ töötatakse ka „nende ettevõtete riigistamist, mis seni juba ühiskondlustatud (!) (13. punkt) ja universaalkaupluste võtmist omavalitsuse kätte“ (16. punkt).

Rahvus-sotsialistid on võimul. Trustide ja kontsernide suurrahamehed, mõisnikud ja universaalkaupluste omanikud dikteerivad poliitikat oma parteile, oma agentuurile.

Hitlerlased asutasid „majanduse nõukogu“ kuhu kuuluvad Krupp, Siemens, Thyssen, Vögler j. t. Nad kaitsesid avalikult ettevõtjate huve.

13. juulil s. a. kutsusid rahvus-sotsialistid kokku „majanduse juhtide“ nõupidamise, kus rahvamajanduse minister Schmidt pidas ettevõtjatele kõne, Krupp

von Bohlen aga tänas „südamlikult“ rahvus-sotsialiste „usinuse eest“.

Maa majanduslik seisukord läheb järjest viletsamaks. Saksamaa söetööstuse keskkohtas Ruhris vedeleb tarvitusega üle 10 mln. t sütt. Reini-Vestfaleni metallitööstuse toodang langeb jälle.

Alates 1930. a. suurendavad fashistid oma kihutustööd tööliste seas, kuid saavad siin otsustava vastulöögi. Tööliiklasi põhilulgald jäävad fashismile vaenulikuks, ja ainult sotsiaal-demokraatide uue ärandmise tagajärjel, kes fashismile teed tasandasi, õnnestas hitlerlastel maksta panna avalikku fashistlikku diktatuuri.

Toibudes fashismi hoopidest, kõvendab saksa tööliiklass praegu oma võitlust.

Erilist agarust näitasid rahvus-sotsialistid üles töötute võitmiseks, kellede ägedad väljastumised õnnestasid Saksamaa kapitalismi aluseid.

Agaga niigi ei saanud asja! Peale fashistlikkudesse „löökrühmadesse“ meelitatud tähtsusetu kihi, läheb töötute rõhuv enamus ja saab minema kompartei järgi.

Fashistid lubasid võimule pääseses „likvideerida tööpuuduse“. Agaga mida me näeme?

Kui ametlikud fashistlikud lendlehed kisavad „tööpuuduse vähenemisest“, siis nende oma statistikalitsus tunnistab 2 mln. „nähtamatu töötut“, s. t. registreerimata töötute olemasolekut. Agaga töötute väe võltsitud, vähendatud arvugi on 5 mln. inimest (registreeritud). Nii siis on sisemaal peaaegu 7 mln. töötut isegi fashistliku võltsitud statistika andmetel!

Kui rahvus-sotsialistid „tööpuuduse vähendamiseks“ rääkides näitavad töösunduslaagritele, siis jätkub sellest, kui öelda, et neisse „töö-laagritesse“ on heidetud üle 500 tuh. inimese, kellede „teenistus“ ei ulata üle tööpuuduse puhul antava keskmise toetuse ja kes selle juures sunnitud on tegema rasket tööd ja sõjaväelist õppust.

Nii näevad tegelikult välja rahvus-sotsialistide lubadused.

Metsik pealetung tööliiklassile, proletariaadi elatistaseme suur alandamine, kollektiivlepingute likvideerimine, mõisnikkude rikastamine kehvik- ja keskmiktalurahva ja 2½ mln. sulaste arvel, kogu sotsiaalkindlustuse süsteemi likvideerimine, töötute militariseerimine, — niisugused lähemad ülesanded seadis monopolistlik kapital ette oma fashistlikule diktatuuririle.

Faschism on monopolistliku kapitali relv. Faschism peab kodusõda proletariaadi vastu, valmistab ette uut imperialistlikku tapatalgut.

Seades oma ülesandeks kompartei hävitamise, töölisklassi eelväe täieliku hävita-

mise, ei saanud faschism selle ülesandega hakkama. Kangelaslik põranda alla aetud Saksamaa kompartei — on valvel! Ta organiseerib hulki, koondab ja mobiliseerib neid, valmistades ette faschistliku diktatuuri kukutamist.

(„Pravdast“.)

M. Rood:

Protsess riigipäevahoone põletamise üle

Saksamaa faschism tuli võimule kõige kavalama ja petlikuma demagoogia poristel lainetel. Faschistide võimuletuleku juures mängisid kõige jõledamat osa saksa sotsiaal-demokraadid. Nad tegid kõik selleks, et faschiste võimule aldata. Faschistid võisid võimule tulla peaaesjalikult ainult sotsiaal-demokraatide kodanlusega koostöötamise poliitika tagajärjel, mida nad teostasid kogu n. n. Weimari vabariigi kestvuse ajal. Saksamaa sotsid kinnitasid korduvalt, et „meil midagi selle vastu ei ole, kui Hitler võimule tuleb konstitutsioonilisel teel“. Kohe peale Hitleri võimulepääsu teatas „Vorwärts“, et „ilma sotsiaaldemokraatia abita, misugune inimene, kui Hitler, ei oleks saanud kantsleriks“. Sedasama ütles ka Wels 23. märtsil oma deklaratsioonis riigipäeva kousolekul: „Sotsiaaldemokraatide teened natsionaal-sotsialistide ees on suured, sest ainult tänu sotsiaaldemokraatide abile läks Hitleril korda võimule pääseda.“ Rääkimata äärmistest parempoolsetest sotside juhtidest (Leipart j. t.), kes avalikult faschiste toetasid.

Sellepärast, rääkides riigipäevahoone põletamise või n.n. Leipzigi protsessist, kui faschistide provokatsioonist ja manöövrast, ei saa mööda minna sotsfaschistidest, kes oma äraandliku „vähema pahe“ poliitikaga kaasa aitasid avaliku faschistliku diktatuuri maksmapanekuks Saksamaal.

Faschismi igat arenemiseastet tühistab terror, — individuaalne ja massiline, salajane ja avalik. Natsionaal-sotsialistide partei koondas endasse suurel hulgal saksa kodanluse terroristlike organisatsioonide. Riigipäevahoone põletamine faschistide poolt pole midagi muud, kui üks proletariaadi terroriseerimise verstatulpadest.

See asjaolu on möödunud seitsme kuu jooksul, mil Hitler juba võimul püsis, küllalt põhjalikult selginud. Mida võivad Leipzigi protsessi näitejuhid vastu seada paljude pealtnägijate tunnistustele, suuremate Saksamaa ja teiste riikide poliitiliste

tegelaste, isegi proletariaadivaenuliste isikute hulgast?

Mida võivad nad vastu seada kodanliseigi ajakirjanduse täpsetele teadetele sellest, kuidas faschistid riigipäevahoone põletamist organiseerisid, ja neile ümberlõkkamata dokumentidele, mis kogutud Londoni rahvusvahelise juristide komisjoni poolt?

Ei midagi, peale vale ja naeruvääriliste arvamiste, nagu seda on politseiametniku Erti ja teiste provokaatorite väljamõeldused! Need Erti ja teiste temataoliste ja burdused pole midagi muud, kui faschistide katse riigipäevahoone põletamise süüd faschistlike juhtide pealt kommunistide peale veeretada. Saksamaa faschistid püüavad näidata, nagu oleks Saksamaa kompartei 28. veebruariks ette valmistanud sõjariistus ülestõusu „olemasoleva korra kukutamiseks“ ja riigipäevahoone põletamine polla olnud midagi muud, kui sõjariistus ülestõusu signaal!

Oma provokatsiooni isiklikeks ohvriteks valisid faschistid sm. Torgleri, Saksamaa kompartei Keskkomitee liikme ja riigipäeva kommunistliku fraktsiooni esimehe, kes ühes kolme bulgaaria kommunisti, Dimitrovi, Tanevi ja Popoviga, ning hitlerlaste provokaatori, Hollandi „kommunisti“ (tõelikult aga faschisti) Van-der-Lübbega olla riigipäevahoone põletamise toime pannud. Süütute saksa ja bulgaaria kommunistide süüdistamiseks toodi ette igasugu valet ja pettust. Püüti näidata valetunnistajate varal, et faschistide agent Van-der-Lübbe olevat Hollandi kompartei liige, kes saksa kompartei ülesandel ülalnimetatud kommunistide abiga riigipäevahoone põlema pani.

Ei või ütelda, et faschistid poleks ette näinud, et kommuniste Leipzigi ja Berliinis kohtuteel raske on süüdi mõista. Kuid teist teed ei olnud. Peale kaheksakordset edasilükkamist oldi siiski viimaks sunnitud 21 sept. s. a. seda provokatsioonilist protsessi alustama.

Sel protsessil, peale kohtualuste kommunistide hukkamise eesmärgi on veel teised eesmärgid. Ta pidi fashistide kavatsuse järele saama nimelt kõige suuremaks kohtumõistmiseks rahvusvahelise kommunistliku liikumise, enamuse üle üldse.

Leipzig-Berliini protsessil on fashistide plaanide järgi ka see ülesanne, et ta ei pea mitte üksi kohtualuseid kommuniste süüdi mõistma, vaid ka õigeaks mõistma fashistlikud kohtunikud, mitte ainult süüdistama Saksamaa komparteid riigipäevahoone põletamises, vaid ka maha võtma selle süüdistuse saksa fashismi juhtide pealt; mitte ainult laimama proletaarset revolutsiooni, vaid ka ülistama fashistlikku kontrevolutsiooni.

Hitler rääkis 1930. a.: „Töölise laialised massid ei taha midagi muud, kui leiba ja etendusi, neil pole mingit huvi mingite ideaalide vastu.“ Või Hitleri sõnad fashistide hiljutilõppenud kongressil Nürnbergis: „Raske kriisi ajal on tarvis rahva meeleolu takka lükata ja tema tähelepanu aineliste nõuete pealt ära juhtida vaimliste nõuete peale.“

Vaat, mis otstarbeks oli fashistidele vaja riigipäevahoone põletamise protsessi. Vaat, mille kallal fashistide poliitikud seitse kuud higistasid protsessi ettevalmistamisel. Ja kui neil Leipzig lavastusega ei vedanud, siis ei olnud see n. ö. mitte nende süü, — nad tegid mis suutsid! — ei, see oleneb kommunistide vahvusest ja oskusest selle ennekuulmata jõhkra provokatsiooni vastu võidelda. Kogu protsessi kestel ei ole fashistlikud kohtunikud suutnud kõige vähemaidki tõendusi ette tuua, mis kas kaudseltki oleks tõendanud sm. Torgleri ja bulgaaria kommunistide osavõtmist riigipäevahoone põletamisest ehk nende sidet Van-der-Lübbega.

„Järk-järgult muutus protsess komöödiast farsiks“, nagu ütles inglise kodanline leht „News Chronicle“.

Torgleri süütust tõendasid vastu kohtunikkude endi tahtmist järgmised asjaolud. Esimeseks, nagu riigipäevahoone õõvaht kategooriliselt kohtus tunnistas, ei olnud Torgler mitte viimane riigipäevahoonest lahkuja, vaid ta lahkus hoonest varsti peale kella kaheksat, nagu harilikult ja komfraktsiooni ruumi ei käinud mingisuguseid kahtlasi isikuid, liati veel Van-der-Lübbe. Ja nagu kindlaks on tehtud, oli sm. Torgler tulekahju ajal ja eel hoopis teises kohas. Ja veel teiseks, et Torgleril Van-der-Lübbega kunagi kokkupuutumist ei olnud ja et ta teda kunagi ennem näinud ei olnud, seda oli ka Van-der-Lübbe

ise sunnitud kohtus tunnistama. Kolmandaks, täiesti naeruväärt ja lapsik on seletus, et saksa kompartei, kes tugineb 60 aasta kestel kogunenud marksistlikkudele võitluskogemustele, mis eitavad igasugust individuaalset terrori, oleks läinud seesuguse terrori teele.

Edasi selgub, et sm. Dimitrov tulekahju päeval oli Münchenis ja seega ei saanud riigipäevahoone süütamisest kuidagi osa võtta. Täiesti alusega ja narr on ka süütamise „süüdistus“ Dimitrovi vastu selle põhjal, et tema juures otsimisel arreteerimise puhul leiti riigipäevahoone pildiga postkaart, mis fashistliku kohtuniku arvates pidi tähendama Dimitrovi salanõu riigipäevahoone suhtes. Tõepoolest oli aga Dimitrovil mitmesuguseid piltpostkaarte seitse tükki, mida ta ostis ilma mingisuguse valikuta. Seltsimehed Tanev ja Popov toovad kõige suurema peensustega kohtus esile selle, kus nad viibisid tulekahju päeval ja eelmisel õhtul, nimetades täpset kohta ja kellaega. Kohtuniku küsimuse peale, et kuidas võivad Tanev ja Popov oma süütust tõendada, vastab Popov, et „eeluurimise ajal, kui meid viidi sellesse kinosse, kus meie olime Taneviga 27. veebruari õhtul, avaldas üks isik, kes meid oli juhtunud seal sel õhtul nägema, soovi tunnustust anda. Minu saatja politseinik käskis sellel isikul teisel päeval politseisse tulla. Kuid pärast pole teda näha olnud. Mis sai sellest inimesest, ei tea.“ Arvatavasti kadus see isik niisama nagu Saksamaal paljud teised fashistidel mittesoovitavad tunnistajad kaovad. Et Van-der-Lübbe Popovi või Taneviga kunagi ei ole koos olnud, veel vähem riigipäevahoone põlema süüdanud, seda pidi Van-der-Lübbe ise kohtus tunnistama.

Täiesti läbi kukkus ka süüdistus nende bulgaaria kommunistide vastu, nagu oleks nad mingisuguse kuritahtliku eesmärgiga Saksamaa sisemistesse asjadesse segada tahtes Saksamaale sõitnud. Neid seltsimehi komandeeris bulgaaria kompartei keskkomitee Saksamaale selleks, et nad Saksamaal töötavate bulgaarlastest tööliste seas moraalset ja rahalist toetust organiseeriks bulgaaria revolutsioonilise liikumise heaks. Ja seda nad ka Saksamaal tegid. Peale selle annab selget tõendust Dimitrovi, Tanevi, Popovi süütusest ka see asjaolu, et neist bulgaaria seltsimeestest ainult üks saksa keelt mõistab, kuna saksa komparteil küllalt on vilunud kaadreid oma ülesannete täitmiseks. Ühe sõnaga, Leipzig—Berliini provokatsioonilise lavastuse kogu senine käik näitab

**päevpävalt ikka selgemalt, et kohtu-
alused kommunistid täiesti süütud on.
Seda on sunnitud tunnistama ka rahvus-
vaheline kodanline ajakirjandus.**

Kuid kohtus selgub ikka enam ja enam teine asjaolu. Ja nimelt see, et riigipäevahoone põletajad ei võinud olla keegi muu kui fashistid ise, ja et „Leipzigis protsess püüab eesmärgile, millel vähe ühist on kohtuotsuse põhjenduse juriidilise väljaselgitamisega,“ nagu seda saksa fashistide häälekandja „Angriff“ seletab. On täiesti selge, et Van-der-Lübbe üksi ei suutnud mingil moel riigipäevahoone põlema süüdata, et tal pidid tingimata abilised olema. Ja et tal need abilised olid, seda näitab ka riigipäevahoone öövahi Wendti tunnistus, et peale tulekahju algust veel kell 9.45 m. üks riigipäeva saadik lahkus riigipäevahoonest. Teda lasi öövaht saadiku kaardi ettenäitamisel läbi. Veerandtunni pärast tuli see isik tagasi ja tahtis uuesti hoonesse minna, öeldes et ta on sinna midagi unustanud. Öövaht aga teda läbi ei lasknud ja saatis ta politseiohvitseri juurde. Kuid **teda ei vangistatud.** Tähendab, see isik pidi fashist olema. Teiseks, tuletõrjeülesandele Gempil esialgse tõenduse järele leiti riigipäevahoonest tulekahju algul mitu tsentnerit põlevaid aineid (nartse, bensini jne), mida sinna võisid toimetada ainult mitu inimest ja pealegi maaaluse käigu kaudu, mis riigipäevahoonest viib aga fashistide ninamehe Göhringu majja riigipäevahoone kõrval.

Väga kujukalt tuli selles kohtuprotsessis nähtavale fashistide kohtupidamise viis. Näit.: seesama fashistide läbikukkunud agent Van-der-Lübbe, kes eeluurimisel andis väga pikki ja laialisi heas keeles kirjutatud seletusi, ei saa kohtusaalis kuidagi suudki lahti ning oskab puudulikult saksa keelt. Ta istub pea norus, andes väliselt ebanormaalse inimese mulje. Van-der-Lübbe eeluurimisel antud tunnistused on kahtlemata kirjutatud hitlerlaste eneste poolt. Ehk see asjaolu, et Dimitrov, kes risküsimustega ajuti suutis sundida kohtunikke õiget uurimise rada minema ja kohut kaitseisukorda asumata, viidi selle eest kaks korda kohtusaalist välja, isegi peksti teda jne. Või see, et neli väljamaa kodanlist advokaati arreteeriti ja tapiga Saksamaalt välja saadeti, selle peale vaatamata, et nad olid just protsessile kutsutud, kusjuures neile lubati garanteerida nende isikupuutumatus. Nisugune jõhker, toores, läbi ja läbi valele ja provokatsioonile rajatud kohtu karrikatuur on kogu ilmas meelepaha tekitanud. Pole

pea ühtegi kodanlist ajalehte väljaspool Saksamaad, kes põlastusega ei kirjutaks Leipzigis kometimängust, rääkimata muidugi töölisajakirjandusest.

Eriti tuleb ära märkida rahvusvahelise juristide uurimisekomisjoni teened Leipzigis protsessi, kui fashistliku provokatsiooni, iseloomu paljastamises. Näit., Dimitrovi „kaitsja“, fashistlik advokaat Sack aitab oma kaitsealuse kaitsmise asemel tema üle kohut mõista. Sack takistab ka teisi advokaate süüaluse heaks midagi ette võtmast. Uurimisekomisjon tegi kindlaks, et eeluurimisel ülestõstetud süüdistused, mis kohtus ümber lükatud, püütakse fashistliku kohtu poolt surnuks vaikida ehk nendest mööda hiilida. Kohus ei tee väljagi oma peaülesandest — välja selgitada, kes siis lõppude-lõpuks riigipäevahoone põlemasüütajad olid, — vaid ta püüab neid tõeliselt süütajaid kõige jõuga varjata. Seega paljastavad fashistid endid kõige ilma ees.

Kui saksa fashistid Leipzigis kohtuprotsessis haledasti läbi kukkusid, siis püüavad nad nüüd teiste maade kodanluse solidaarsuse tunde peale lootes endile õigust leida. Saksa ajakirjandus, millele fashistide propagandaministri Hoebbelsi poolt suukorv pähe pandud, sellesama Hoebbelsi poolt, kes „Pruuni raamat“ järele on tõelik riigipäevahoone põletamise peahütaja ja organiseerija — püüab nüüd seletada, nagu poleks see üldse tähtis, kas saab tõendatud kommunistide süüdistamine riigipäevahoone põletamises või ei, tähtis olla aga see, et nad on kommunistid, ja fashismi ülesanne on anda hoopis kommunistidele. „Jutt ei ole mitte riigipäevahoone põletamisest, vaid rahvusvahelisele kommunistidele surmahoobi andmisest. Mõni pea vähem või rohkem, — see on tühine asi.“ Nii räägib nüüd saksa fashistlik ajakirjandus.

See „teooria“, et pruunidele bandiitidele mõni tööline pea on „tühi asi“, ei nõua erilist selgitamist. Saksa fashistide kaheksakuuline „tegevus“ näitab seda küllalt selgelt. Saksa fashismi alasti praktikana näitab, et neil siin suuri „saavutus“ on, — erakorralised kohtud, mis revolutsioonilistele töölilistele surmaotsuseid teevad, tapmised „põgenemise katse“ jne. Nisugustest asjadest teatavad Saksamaa lehed pea iga päev. Kuid hoolimata sellest metsikust fashistlikust terrorist, hoolimata sellest, et ka sotsfashistid, trotskistid ja brandleristid oma laimu ja valega püüavad saksa proletariaadi revolutsioonilist väerinda lõhkuda, peab Saksamaa kompar-

tei kangelaslikku võitlust fashismi ja kogu kodanluse korra kukutamise eest.

Sajad tuhanded kommunistid, hoolimata terrorist, kannavad uhkelt SKP lippu, sadaid tuhandeid lendlehti levitatakse töölise ja talupogade seas, vaatamata selle peale, et lendlehtede levitajaid kontsentratsioonilaager või surmaotsus ootab. Pea ükski ametiühisuste organisatsioonide koosolek ei mõõdu ilma fashismivastaste väljastumisteta.

Uuesti tõuseb streigilaine ja juba on teada sajad juhused, kus töölised vabrikus kommunistide juhatusel kapitali pealetungimise on tagasi löönud. Veel enam, on palju juhtumisi, kus töölised vabrikus välja astuvad fashistlikkudest demonstratsioonidest sunduslikult osavõtmise ja sunduslikkude palgast mahaarvamiste vastu. Leipzigi verise lavastuse vastu astusid juba 4. augustil Berliini, Hamburgi, Alam-Reini ja teiste raioonide töölised välja meelevaldustega punaste lippude all kompartei juhatusel. See tähendab, et töölise hulgas ja nende eelvägi, Saksamaa kompartei on juba paranenud esimestest raskestest löökidest ja lähevad üle vastupealetungimisele. SKP viib saksa proletariaadi võidule, pühib minema saksa kodanluse fashistliku terrorikorra. Ei päästa fa-

schismi ükski provokatsiooniline Leipzigi protsess ega muu abinõu. Ja asjata püüavad fashistlikud provokaatorid päästa oma nahka Leipzigi protsessil sellega, et selle protsessi kuulutavad „protsessiks“ „üleilmse kommunistliku salanõu“ vastu. Missugune ka ei tuleks „kohtuotsus“ — kogu ilma arvates on see vaid otsus riigipäevahoone põletajate fashistide eneste üle. Mitte üksnes ühiskondlik arvamine väljamaal, vaid ka terroriseeritud laialised saksa töörahvahulgad võtavad selle protsessi tulemusi niisugustena vastu.

Asjata on ka saksa fashistide katsed riigipäevahoone põletamise protsessi esialgse „põhiseade“ luhtumisel saksa tööraha tähelepanu pankrotilt ja üldse sisepoliitiliselt kriisilt kõrvale juhtida, teda petta välispoliitilise avantüüridega (Rahvasteliidust väljaastumine jne). Ka nendegi pankrotisammude sisust saab saksa töörahas varem ehk hiljem aru. SKP võitleb Kominterni juhtimisel energiliselt ja edukalt selle eest, et paljastada laialistes töörahvahulkades hitlerismi demagoogiat ja ta terroridiktatuuri ning organiseerida töölisklassi ja kogu tööraha ühist väerinda fashismi kukutamiseks. Selles on saksa proletariaarse revolutsiooni võidu üks peatagatise.

Iseseisvale tööliste parteile *)

Seltsimehed! Pärast seda, kui andsime selge vastuse teie parteikonverentsi küsimusele selle üle, mil kombel Iseseisv töölistepartei saaks kaasa aidata Kommunistliku Internatsionaali tööle, saime Rahvuslikult nõukogult kirja, mis esitab rea ilma mingisuguse aluseta süüdistusi Kommunistliku Internatsionaali vastu ja teeb ettepaneku „kokku kutsuda kõikide nende organisatsioonide üleilmset kongressi, kes valmis kaasa töötama revolutsioonilisel sotsialistlikul alusel.“

Meie arvame, et sellest ettepanekust midagi kasulikku välja ei tule. Kui Iseseisva töölistepartei Rahvuslik nõukogu, nagu ta seda teatab omas kirjas, ühesotsiaal-demokraatlikkude parteide iseseisvate kildudega kokku kutsub üleilmse kongressi, siis ei tule sellest välja midagi muud kui — nurjumisele määratud katse

üles virgutada kuulsuseta 2¹/₂ Internatsionaali, nagu seda hiljuti demonstreeris nende organisatsioonide Pariisis peetud konverents. Meie kahtleme, kas leiab see idee kuigi vaimustatud vastukõla isegi Iseseisva töölistepartei enda liikmete poolt. Sest Derby konverentsil kaitses Rahvusliku nõukogu esindaja ju ise „kõikekoondava internatsionaali“ ideed Kommunistliku Internatsionaali poole pöördumise resolutsiooni vastu, enamus aga otsustas viimast vastu võtta. Meie usume, et Iseseisva tööliste partei liikmed soovivad jääda oma konverentsi otsuste juurde, aga mitte kaasakisu- tud saada vana, pankrottijäänud poliitikat teostavatesse internatsionaalidesse.

Rahvusliku nõukogu poolt esiletoodud „pahemsotsialistliku“ üleilmse kongressi idee on põhimiselt 1920. aastal ülestõstetud Iseseisva töölistepartei idee. Kas siis katkestas Iseseisv töölistepartei inglise töölisklassi äärmise radikaliseerimise tingimustes sideme II Internatsionaaliga ja partei Rahvuslik nõukogu saatis meile Walheadi

*) Avaldatud Londoni ajalehes „Daily Worker“ 1923. a. septembril. Selle küsimuse kohta vaata ka KITK eelmist kirja inglise Iseseisvale töölisteparteile „Klassivõitluses“ nr. 155—156. — Toim.

ja Cliffard Allani allkirjadega kirja, milles ta ühest küljest teateid küsis Kommunistliku Internatsionaali asutamise tingimuste üle, teisest küljest aga — teatas, et Iseiseiv töölistepartei „kutsus schveitsi sotsialistlikku parteid korraldama sotsialistlikkude parteide pahempoolse tiiva esindajate nõupidamist ühise, **kõiki koondava internatsionaali** ülesehitamise võimaluse küsimuse üle.“

Kogemused näitasid varsti, kuhu see „pahempoolne“ idee viib. 1921. aastal võttis Iseiseiv töölistepartei osa Viini „pahempoolsete“ parteide liidu loomisest, aga kaks aastat hiljem (1923. a.) võttis see 2 $\frac{1}{2}$ Internatsionaal radikaliseerunud, äraandlikust II Internatsionaalist lahkunud töölisi uuesti tagasi selle Internatsionaali rüppe.

Selle 2 $\frac{1}{2}$ Internatsionaaliga manööverdamise abil õnnestus siis real Euroopa maadel pahempoolseid töölisi tagasi hoida ühisest võitluseväerinnast Kommunistliku Internatsionaaliga kodanluse vastu. Inglismaal oli sellega kindlustatud töölisteparteide valitsuste kodanlise imperialistliku poliitika toetamine nende tööliste poolt, kes olid Iseiseiva töölistepartei mõju all; oli hõlbusatad üldstreigi äraandmine (1926. a.) reformistlikkude ametiühisuste poolt; oli ettevalmistatud terve rida võitluseta allaandmisi kapitali algava järjekindla pealetungi ees.

See kõik läks inglise tööliisklassil kalliks maksma. Samal ajal, kui „pahempoolsed“ reformistid rääkisid „küllaldasest töötaasust“ („living wage“) ja isegi „meie aja sotsialismist“, aga midagi ei teinud tööliste hulgalise vastupanu organiseerimiseks kapitalistide ja valitsuse igapäisele pealetungile, heideti tehaestest ja vabrikutest miljoneid töölisi tänavale, halvenes töötute seisukord, vähenesid tööpuuduse toetused, viidi läbi abivajamise kontrollimise seadus, töötavate töötasu kärbiti hoolimatult jne. **Viletsust ja poliitilist reaktsiooni** — vaat mida tõi endaga kaasa töölistepartei poliitika tööliisklassile „küllaldase töötasu“ ja sotsialismi asemel.

Nüüd ei või see pealetung enam nii libedasti jätkuda. Töölistehulgad ei või kauem kannatada, nad on vihale ärritatud ja rahulolematuteks tehtud, nad tahavad võidelda leivatüki eest, oma tuleviku eest. Nad ei usu enam seda, et „õigus on Fordil ja mitte Marxil“, nagu seda tihti kinnitas Iseiseiva töölistepartei ajakirjandus.

Inglismaa töölistehulkade radikaliseerumine on praegusel ajal tõsiasjaks, millest vaja teha praktilisi poliitilisi järeldusi. Meie, kommunistid, seame ülesandeks: organi-

seerida hulgalisi võitlusi tööliste igapäevaste huvide kaitseks, tööliisklassi enamuse reformistide mõju alt vabastamise eest, proletariaadi võitlusväerinna koondamise eest; organiseerida ühisel väerinnas rahvusvahelisi väljaastumisi fashismi vastu, sõjahädaohtu ja kodanluse pealetungi vastu tööliisklassi elatistasemele. Sotsiaal-demokraatlikkude ja kommunistlikkude parteide niisugune üldkongress aga, nagu seda soovitab Iseiseiva töölistepartei juhatus, — mida võiks ta anda praegu puudustkannatavatele tööliisklassidele? Ei midagi peale, võib olla, pettekujutuste. Sest sotsiaal-demokraatlikkude parteide liiderid ei soovi ju võidelda kapitalistide pealetungi vastu. Nad tahavad jätkata oma klassilist koostööd kodanlusega ja ühine kongress nendega võiks ainult kõrvale juhtida tööliste tähelepanu hulgalise võitluse vajaduselt nende huvide kaitseks.

Kas võib niisugune kongress latendada ja kindlustada proletarset ühist väerinda? Ei või. Sotsiaaldemokraatlikud liiderid (nimehed, juhid — Tõlk.) kardavad töölistehulkade ühist võitlusväerinda. Nad keelavad kõigil mail oma poolehoidjaid osavõtmast ükskõik millisesest tööliste väljaastumisest võitluseks ühisel väerinnas kommunistidega. Nad lükkasid tagasi korduvad ühise väerinna ettepanekud kommunistlikkude parteide poolt. Nad heitsid välja ametiühisustest ja töölisteparteidest kommuniste ja teisi ühise väerinna eest seisvaid revolutsioonilisi töölisi. Nad lõhkusid terveid ametiühisusi ja kisasid veelse, kui meie seltsimehed organiseeritult koondasid väljaheidetuid, et lõhkujad on kommunistid. Viimane II Internatsionaali konverents Pariisis demonstreeris veel kord selle Internatsionaali vaenulikkust proletarset ühise väerinna vastu.

Kõik see tähendab, et proletariaadi ühist väerinda ei saa luua ladvakihtide konverentside teel kapitali kannupoistega. Ta peab välja kujunema igal üksikul maal revolutsiooniliste ja reformistlikkude tööliste igapäises koostöös kohapeal, ettevõtetes, ametiühisustes, nende ühise üksmeelse võitluse arendamise teel kapitali pealetungi ja poliitilise reaktsiooni vastu. See ülesanne on tingimata teostatav ja vajalik.

Selle revolutsioonilise tööliisklassi kõige tähtsama ülesande teostamiseks võiks Iseiseiva töölistepartei kaasabi Kommunistliku Internatsionaali tööle olla ülivääruslik. Aga mõned meie adresseeritud Rahvusliku nõukogu kirja osad, Rahvusliku nõukogu silmapaistvamate liikmete esinemised (Brockway, Sandham, Jowitt) vii-

maste kuude kestel, üksikute ITP juhtivate tegelaste poolt komparteiga ühise väerinna katkestamine annavad põhjust karta, et Derby konverentsi poolt ettenähtud kaastöö võib nurja aetud saada. Selle hädaohu pärast oleme sunnitud esitama järgmisi küsimusi.

Esiteks, mida tähendab see, et sel silmapilgul, mil saksa sotsiaal-demokraatia kogemused näitavad näitlikult kogu ilma tööliste, kuidas II Internatsionaali parteid ära annavad tööliklassi huvisid fashismile. Iseseisva töölistepartei Rahvuslik nõukogu sel ajal selle asemel, et töölisi üles kutsuda otsustavale võitlusele II Internatsionaaliga, heidab Kommunistlikule Internatsionaalile ette süüdistuse, et „ta takistas tööliklassi ühist väljaastumist, mis ainuüksi oleks suutnud murda fashismi ja kapitalismi jõudu“?

See süüdistus puruneb vastuvaidlematute faktide vastu.

Kes oli see, kes Hitleri reshiimi tekkimisel järjekindlalt nõudis tööliklassi ühist väljaastumist selleks, et murda fashismi jõudu? Kas mitte Kommunistlik Internatsionaal ei pöördunud selle ettepanekuga sotsiaal-demokraatlikkude parteide poole? Kes pidas Saksamaal tõelikku võitlust rahvus-sotsialistide võimu haaramise vastu? Kõigist parteidest ainult Saksamaa kommunistlik partei. Asjata pööras ta Saksamaa sotsiaal-demokraatliku partei ja Üle-saksamaalise ametiühisuste liidu poole ettepanekutega korraldada fashismivastaseid väljaastumisi ühise väerinna alusel: 20. juulil 1932. a. — Preisimaa riigipöörde vastu. 1933. a. 30. jaanuaril ja 28. veebruaril — Hitleri diktatuuri vastu. Vähe sellest, Saksamaa kommunistlik partei organiseeris sotsiaaldemokraatlikkude tööliste osavõtul terve rea võitlusväljaastumisi, näiteks: hulgalisi streike Papeni valitsuse töötasu alandamise erakorralise dekreediga vastu, Lübecki üldstreigi pärast vangistatud sotsiaaldemokraatide vabastamise eest, „Riigilipu ühise“ liikmetega ühiseid võitlusi ametiühingute majade sulgumise vastu fashistide poolt (Frankfurdis, Düsseldorfis, Hannoveris, Königsbergis jne). Sotsiaal-demokraatlikkude parteide ja reformistlikkude ametiühisuste liiderid aga hoidsid oma hoiatuste ja ähvardustega kogu aeg töölisi tagasi sellest üksmeelsest võitlusest. Veel enam, sotsiaaldemokraatlikud ministrid ja politseiülemad surusid poliitiseijõuga maha sadandeid tööliste fashismivastaseid väljaastumisi. Niisugused on faktid.

Aga Kommunistlik Internatsionaal, — kirjutab Rahvuslik nõukogu, — „peab väljaspool oma ridu seisvaid töölisi vaenlasteks“. Ei, ainult sotsiaaldemokraatlikkude parteide liidereid ja ainult reformistlikkude ametiühisuste liidereid peame meie vaenlasteks, aga mitte ametiühisuslikke organisatsioone ja sotsiaaldemokraatlikke töölisi. „Aga Kommunistlik Internatsionaal, — räägib Rahvuslik nõukogu, — peab II Internatsionaali parteisid niisugusteks vaenlasteks, kes millegagi ei erine fashistidest ja kõige tagurilisematest kapitalistidest.“ Ei, nad erinevad, — seda oleme meie alati rääkinud. II Internatsionaali parteid ei kaitse kodanlist diktatuuri mitte avalikult, nagu fashistid, vaid demokraatliku katte all. Oma kapitali pealetungile kaasaaitamise poliitilise tasandavad nad teed fashismile ja siis teevad fashistid juba oma töö. Saksamaal toetasid sotsiaaldemokraatlikud liiderid „väheha“ pahana Brüningi ja Papeni valitsusi, kellede erakorralised seadused viisid rahvahulkade vaesenemise niikaugele, et miljonid neist meeletult pimesi uskuma hakkasid Hitleri demagoogilisi lubadusi.

Presidendi valimise ajal tegi sotsiaaldemokraatlik partei, nagu teada, kihutus-tööd mitte Hitleri, vaid Hindenburgi eest; Hindenburg aga andis valitsuse ohjad üle Hitlerile. Mitte sotsiaaldemokraadid ei esitanud riigipäeval Hitleri fashistliku välispoliitika programmi, teda esitas Hitler, sotsiaaldemokraatlik fraksioon „ainult“ hääletas selle eest.

Nii siis, on olemas erinevusi fashistide ja sotsiaalfashistide vahel. Aga see on niisugust tõugu erinevus, et kui sotsiaaldemokraatlikud töölised seda näevad, siis teevad nad sedasama, mida tegid Iseseisva töölistepartei liikmed: nad pööravad II Internatsionaalile selja, näo aga Kommunistliku Internatsionaali poole. Rahvuslik nõukogu, aga, märgates seda algavat tööliste eemaldumist II Internatsionaali parteidest, hüüab Iseseisva töölistepartei liigetele: ei, süüdi pole mitte ainult II Internatsionaal, vaid ka Kommunistlik Internatsionaal...

Mida muud see tähendab, kui mitte II Internatsionaali äraandmise maskeeritud kaitsemist, maskeeritud, sellepärast, et teda ei saa enam kaitsta avalikult?

Teiseks, mida tähendab see, et samal ajal, kui Rahvuslik nõukogu kirjutab meile kirje „rahvusvahelise tööliikumise ühise liikumise vajadusest fashismi, sõja ja imperialismi vastu,“ Iseseisva töölistepartei esimees kirjutab artikleid, mis sisaldavad

kõige halvemat sorti laimu Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu, Üleliidulise kommunistliku (enamlaste) partei ja Kommunistliku Internatsionaali kohta?

Nõukogude Liit on — kogu ilma proletariaadi ja rõhutud rahvaste kants imperialismi ja rahvusvahelise fashismi vastu; kõigepealt sellepärast on alaliselt sihitud tema vastu imperialismi vaenulik poliitika. Seda teab kogu ilm. Igaüks, kes tänapäev tahab ausalt võidelda sõja ja imperialismi vastu, võitleb kõigepealt nõukogudevastase sõja imperialistlikkude ettevalmistuste vastu, eriti inglise ja jaapani imperialismi poolt. Aga mida teeb mr. F. Brockway oma kirikuulsates artiklites Saksamaa fashistliku riigipöörde üle (16. juuni ja 7. juuli „New Leader“)? Neis ei ole ühtki sõna inglise ja jaapani imperialismi vastu, selle asemel aga — mõtetu laim, nagu ostvat Üleliiduline kommunistlik (enamlaste) partei teisi Kommunistliku Internatsionaali parteisid üles, et nad välja astuksid Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide huvides „kokkuleppe eest jaapani imperialismiga“ Kauges Idas, ja et nemad — K.P. — „kaasa aitasid Hitleri võidule“. Niisugune laim ei jää millegi poolest maha mr. Citrine nõukogudevastastest väljaastumistest trade-unionide kongressil. Opereerides niisuguste autute vahenditega paljastab mr. Brockway ainult omaenda meeletikkude ärevust selle tõsiasja ees, et inglise töölisi, eriti viimasel ajal, mida enam nad teada saavad Nõukogudemaa suurejoonelistest poliitilistest ja majanduslikkudest saavutustest, seda enam valdab revolutsiooniline vaimustus ja nad lähevad üle tõelise sotsialismi poole, mille eeskuju andis võidukas nõukogude proletariaat.

Kolmandaks, mida tähendab see, et samal ajal kui Iseseisev töölistepartei vastu võtab otsuseid ühise väerinna ja koostöö üle Inglise kommunistliku parteiga rahvuslikus ulatuses, et samal ajal üksikud Iseseisva töölistepartei ringkonnakomiteed kas keelavad ära oma organisatsioonidel igasugused kommunistidega ühisesse väerinda astumised (Lancashire), ehk keelduvad üldse rääkimast kompartei esindajatega nende küsimuste üle (Lõuna-Wales)? Samal ajal kui Rahvuslik nõukogu meile kirjutab: „Meie oleme nõus seda kaastööd jätkama“ (Inglismaa Kommunistliku parteiga), kirjutab Rahvusliku nõukogu liige mr. Sandham oma ringkonna komitee nimel ringkirja selle koostöö vastu. Samal ajal kui Rahvuslik nõukogu meile teatab Iseseisva töölistepartei valmisolekust

Kommunistliku Internatsionaali tööle kaasaaitamiseks, aitasid Rahvusliku nõukogu delegaadid Pariisi konverentsil hoolega kaasa iseseisvate sotsialistlikkude parteide võitlusele Kommunistliku Internatsionaali vastu, **sotsiaaldemokraatliku poliitika eest**, mis ainult oma pahempoolsete sõnakõlksudega erineb II internatsionaali poliitikast. Mida see tähendab?

Lubage meil täitsa avalikult öelda oma arvamus selle üle, mida see kõik tähendab.

Meile näib, et teie parteis on olemas **kaks erinevat tendentsi**, kaks poliitilist joont.

Paljud partei liikmed pooldavad uut, Derby konverentsil ülesseatud joont, paljud liiderid — vana reformistlikku joont. Paljud partei liikmed pooldavad leppimata võitlust nii kodanluse vastu kui ka töölistepartei ja natsionaal-laboristide vastu, paljud liiderid saboteerivad võitlust nende kui teiste vastu. Paljud partei liikmed kaitsevad kindlalt Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liitu, paljud liiderid — on Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vastu. Paljud partei liikmed pooldavad koostööd ja lähenemist Kommunistlikule Internatsionaalile, paljud liiderid — temast eemaldumist.

Lühidalt öeldes: paljud teie partei liikmed on — revolutsionäärid, paljud liikmed aga — reformistid. Täpsemalt — „pahempoolsed“ reformistid. Viimased ei ole mitte needsamad, mis on parempoolsed reformistid, töölistepartei ehk „natsionaal-laboristide“ liiderid. Mis on siis „pahempoolsed“ reformistid?

Nad on ainult sõnades revolutsioonilise poliitika eest. Tegelikult aga on nad tema vastu. Nad võivad vastu võtta hulga käremeesema programmi, kui parempoolsed reformistid. Aga nad ei loobu vastu seismast partei praktika revolutsioniseerimisele. Nad räägivad suurte sõnadega võitlusest proletariaadi ühise väerinna eest, tegutsevad aga laboristlikkude liideritega kokkuleppe suunas, katkestamata koostööd niisuguste ühise väerinna saboteerijatega nagu Sandham ja teised ning toetavad ühes sellega laboriste ja rahvuslikku valitsust. Vormiliselt pooldavad nad koostööd Kommunistliku Internatsionaaliga, tegelikult aga aitavad tema kõige vihasemaid vaenlasi uue internatsionaali loomise töös hulkade tagasihoidmiseks revolutsioonilisest klassivõitlusest petlikkude sõnakõlksude ja pahempoolsete manöövrite abil, mis tegelikult sihitud kommunistliku liikumise vastu.

Iseseisev töölistepartei ajas kaua aega avalikult reformistlikku poliitikat, toetas Macdonaldi valitsust jne. Kas see reformistlik poliitika oli õige või vale? Sellest „pahempoolsed“ reformistid ei räägi. Nad räägivad ainult, et nad tahavad nüüd teostada „ uut poliitikat“, „ revolutsioonilist poliitikat“, sest et praegu on valitsemas majanduslik kriis. Aga päeval ja öösel, aastast aastasse ootavad nad kriisi lõppu, et võimalust saada oma vana poliitika maksmapanekuks. Nii on siin „ revolutsiooniline poliitika“ neile ainult ajutine viletsast konjunktuurist tingitud kriisiaja poliitika hulkade rahustamiseks.

„ Meie tahame samuti sotsialismi,“ räägivad „ pahempoolsed“ reformistid, — aga „ revolutsiooni patsifistliku tehnika“ abil. Teiste sõnadega tähendab see: meie ei taha tegelikult revolutsiooni, mis toob endaga kaasa igasuguseid hädaohute; kui aga sotsialismi saaks teostada hädaohuta ja võitlusteta — kas demokraatliku hääletamisega vastava „ bill'i“ eest parlamendis, või leaalsete „ tööliste nõukogude“ rahuliku organiseerimise teel, siis oleme meie — sotsialismi eest...

Inglise kodanlus aga on otsustavalt kapitalismi saatuse küsimuse rahuliku lahendamise vastu, ja ta on tugevasti relvastatud. Tema, kodanlus, on proletariaadi kallal kõige halastamatuma vägivalda kasvamise poolt. Tema poliitika on verine. Tema „ demokraatia“ väljendub ta klassilises diktatuuris. Tema riik on ta klassilise vägivalda aparaat.

Kodanlikku klassilist vägivalda ei või murda mitte „ patsifistliku tehnika“ abil, vaid ainult proletariaadi klassilise vägivalda abil. Inglise töölisklass on selleks küllaldaselt võimas, kui ainult kõvendatakse tema eelväge, tema revolutsioonilist liikumist, tema ühist väerinda. Selles sihis on vaja ära kasutada kõiki objektiivseid võimalusi ja aktuaalseid sündmusi, selle hulgas ka valimisehoogtööd ja parlamendi kõnetooli, aktiveerida, kasvatada, organiseerida töölisklassi, võita revolutsiooni poole tema otsustavaid kihte.

Niisugune on tõeline revolutsiooniline poliitika.

Reformistid kaebavad, et käesolev poliitiline olukord on „ hävitav“. Ühed neist lahkuvad oma kohtadelt (Iseseisva tööliste-

partei sekretär mr. Payton) ehk otsivad omale kohti avaliku reformismi leeris, teised laveerivad ja manööverdavad meeleheitlikult, et kuidagi vastu pidada kapitalismi vanade stabilisatsiooni-päevade tagasitulekuni. Aga nende plaanid on valed. Kapitalistlik süsteem on pankrotis.

Meie ütleme: poliitiline olukord on soodne revolutsiooniliseks tööks. Ajaloolise seadusepärasuse paratamatusega liigineb võimu eest võitlemise kõige suuremate klassivõitluste aeg. See tähendab **proletariaadi suuremat võitluse võimust**. Kuid kõik oleneb sellest, kuidas teadlikud revolutsionäärid tänapäev ette valmistavad töölisklassi nendeks võitlusteks võimu eest.

Selleks on vaja kõigepealt **poliitilise joone selgust**.

Iseseisva töölistepartei tee on — edasi, aga mitte tagasi. Tagasi — tähendab tagasiminekut pankrottijäänud reformismile. Edasi — tähendab minekut kommunismile, mis $\frac{1}{6}$ maakeral juba viib töölisklassi võidult võidule ja kõigil maal saab kasvama ning võitma.

Teeme ettepaneku kõigis Iseseisva töölistepartei organisatsioonides võtta vaie-luse alla järgmised küsimused:

1. Missuguseid konkreetseid hulgalisi väljaastumisi Inglismaa kommunistliku partei ja Iseseisva töölistepartei ühise väerinna põhjal võib ja peaks lähemal ajal korraldama eduka võitluse eesmärgil töötasu 10% tõstmise eest, abivajamise seaduse vastu ja teiste selletaoliste Inglismaa kommunistliku partei ja Iseseisva töölistepartei poolt esitatud nõudmiste eest?

2. Kas on soovitatav, et Iseseisev töölistepartei, vastavalt Kommunistliku Internatsionaali põhikirja 18-dale punktile, liituks Kommunistliku Internatsionaaliga kommunismile kaasatundva parteina, nõuandva hääleõigusega?

Meil on teada, et viimane küsimus mõnede Iseseisva töölistepartei liikmete poolt juba on esitatud. Meie arvates on paras aeg selleks, et partei põhjalikult läbi arutaks selle küsimuse.

Kominterni Täidesaatekomitee sekretariaat.

M. Rood

Mis sünnib Mandshuurias?

Jaapani interventsioon Hiinas on imperialismi vastuolude teravnemise kujukas väljendus praeguse üleilmse majanduse kriisi ajal. Jaapani interventsioon iseloomustab väga selgelt kapitalismi osalise stabiliseerimise lõppu, näitab „kokkupõrgete kasvamist riikide vahel rahvusvahelisel areenil ja klasside vahel üksikutes riikides enestes“ (KITK XII pleenum). Imperialistide teravate vastuolude umbsõlm Kauges-Idas on **üleilmse imperialistliku sõja ja nõukogudevastase interventsiooni** kardetavaks koldeks. Jaapani imperialismi rõõvsõda Kauges-Idas laieneb järkjärgult kogu aeg. Arvestades nii rahvusvahelise kui ka sisemise olukorraga ruttab Jaapan teostama juba 1927. aastal väljakuulutatud n.n. „haua ja vere poliitikat“ „Suur-Jaapani“ loomiseks.

See „Suur-Jaapani“ plaan taotleb Jaapani võimu kindlustamist Aasia mandril ja seal Jaapani kontrollile alluva tugeva kontinentaaliigi loomist, mis oleks seal tugipunktiks Jaapani edaspidisele laiatumisele läände ja lõunasse, eestkätt interventsiooniks Nõukogude Liidu vastu. Selle plaani teostamiseks okupeeris Jaapan Mandshuuria ja Sisè-Mongoolia (Shehe ja Tshahari provintsid) ning kindlustab ennast Põhja-Hiinas, et ainukeseks peremeheks saada kogu Hiinas ja Vaikse okeani saartel.

Arusaadav, et see Jaapani edasitung kokku põrkab teiste imperialistlike rõõvriikide huvidega. Eriti Ameerika ja Inglismaa huvidega, kes samuti püüavad oma võimu ja mõjupiire Hiinas laiendada ning muidugi ei salli seda, et keegi teine sedasama teeks. Kuid see, et Jaapanil praegu siiski korda läheb oma maadeahnitsemist Kauges-Idas teostada ning jätkata, oleneb kahest peasjaolust. Esiteks, üleilmse kapitalistliku majanduse kriisi süvenemise olukorras teravneb kiiresti Ameerika ja Inglismaa vaheline võitlus ilmavalitseja koha pärast. See võitlus nõrgestab neid mõlemaid, sünnib neid otsima liitlasi jne, ja meie näemegi, et Inglismaa ja Jaapan teatud määral, üheskoos lähevad Ameerika vastu Kauge-Ida küsimustes. Siia juurde tuleb veel arvata Versailles'i vastuolude teravnemist, mis sünnib kodanlike riike teravamalt võitlema üksteise vastu oma seisukohtade kindlustamiseks. Teiseks, imperialistide vaen Nõukogude Liidu, kui oma peavaenlase vastu.

Kõik imperialistlikud riigid, üks vähe- mal, teine suuremal määral, näeksid heal-

meelel, et Nõukogude Liidu ja Jaapani vahel tuleks sõda. Ja suur osa neist teevad kõik selleks, et seda sõda õhutada. Praegu astub Nõukogude Liidu vastu interventsiooni organiseerimise juhina Kauges-Idas välja Jaapan, kes kõik selleks teeb, et Nõukogude Liidu vastu ühist imperialistlikku väerinda luua. Sellepärast ei pane Inglismaa Jaapanile esialgu pahaks, kui viimane oma avantürismiga Kauges-Idas ta huvidele Hiinas vastu läheb. Teisest küljest oleks Jaapani ja Nõukogude Liidu vaheline sõda ka Ameerika Ühendriikidele kasulik, sest see nõrgendaks mõlemaid sõdijaid ja võimaldaks sellega Ameerikal Vaikses okeanis täieliseks peremeheks saada Jaapani üle. See kõik ja terve rida muidki asjaolusid loovadki Jaapanile soodsa olukorra oma plaanide teostamiseks.

Suuremate konfliktide ärahoidmiseks ja sõja tõsise iseloomu maskeerimiseks töötavad hulkade silmis, ei pea Jaapan sõda muidugi mitte n. ö. avaliku sõja nime all, vaid „oma alamate julgeoleku kaitse“ tähe all Hiinas. Sellepärast ka Jaapan ei pannud Mandshuurias oma võimu **avalikult** maksma, vaid asutas seal „iseseisva“ Mandshu-Kuo riigi, mille kõrgemaks valitsejaks endine Hiina keiser Pu-i pandi. Jaapani imperialism tahtis sellega näidata, nagu ei ajaks ta Mandshuurias oma rõõvpoliitikat, vaid kaitseb Mandshuuria rahvuslikke huvisid. Praegust edasitungimist Põhja-Hiinas ja Mongoolias teostab jaapani imperialism juba oma agentide, hiina militaristlike kindralite „iseseisvate“ väeosade kaudu.

Kuid terve ilm teab, et see Mandshu-Kuo „iseseisvus“ vaid tühipaljas, silmapete on. Juba kodanlise Rahvasteliidu poolt määratud Lyttoni komisjon tegi selgeks, et „Mandshu-Kuos poliitiline ja administratiivne valitsus on peasjalikult jaapani ametnikkude ja nõuandjate käes“ ja, et „Jaapani valitsusel on võimalus survet avaldada Mandshu-Kuo peale, millele see ei saa vastu panna“. „Times“ räägib, et „mitte üksi pealinnas, vaid ka kõigis suuremates provintsidest juhivad kõike tegevust ainuüksi jaapanlased“. Sellepärast ei või mingisugust juttu olla Mandshu-Kuo iseseisvast, Jaapanist sõltumatust poliitikast.

Kogu aeg on Jaapani imperialism hammas ihunud Mandshuurias Nõukogude Liidule kuuluva Ida Hiina raudtee peale, et seda väevõimul oma kätte haarata.

Juba Mandshuuria okupatsiooni algusest peale rikkusid jaapani sõjalised võimud alatasa jämedalt Ida-Hiina raudtee, kui puhtärilise ettevõtte seadusi, vedades raudteel sõjaväge, sõjamoona jne kuna nad ei maksnud isegi tasu nende vedude eest. Pärastpoole hakkasid Jaapani ja kohalised võimud järjekindlalt ja avalikult organiseerima hunhuusidest bandiitide salakade röövkäike Ida-Hiina raudteel jaamade ja rongide kallale, lõhkudes raudteed ja takistades tööd. Mandshu-Kuo väeosad, kelle hooleks on antud raudtee kaitsmine kurjategijate eest, tegutsevad lihtilugu hunhuusidega (röövlitega) käsikäes, rikudes raudtee normaalselt eksploatatsiooni, lõhkudes raudteeliini ja ehitusi ning tehes meile suurt ainelist kahju. On registreeritud enam kui 3000 niisugust teerikkumist ja lõhkumist Mandshu-Kuo „kaitsevägede“ poolt 1930—1932. a. ja 1661 samasugust juhus 1933. a. esimesel poolel. Selle aja kestel oli 280 juhus, kus nende kaitsevägede poolt vägivalda tarvitati raudtee tööliste ja ametnikkude kallal. Veel sagedamad olid raudtee agentide ja nende perekonnaliikmete nõukogude kodanikkude tapmist, haavamiste, peksmist ja nende korterite omavoliliselt läbiotsimiste juhused. Kui siia veel juurde lisada 1100 hunhuuside poolt raudtee töölistele kallale tungimise juhusid jne, siis on selge, et niisuguses olukorras raudtee normaalselt töötada ei või ja ei saa. Eriti raskesse olukorda sattus Ida-Hiina raudtee idapoolne osa, mille võistlejaks on Lõuna-Mandshuuria raudtee. Siin jaapani võimud said hakkama isegi avaliku rongide ja vagunite kinnipidamisega, takistasid tihti kaubavedu. Mingisuguseid põhjendusi selle bandiiditöö seletuseks aga ei toodud.

Selle tagajärjel said kannatada ka välisriikide ärid, kes olid sunnitud Nõukogude Liidu ja Mandshuuria piirijaamasa kaupude ümber laadima. Selle Jaapani seadusevastase tegevuse vastu tõstsid Ameerika ja Inglismaa äriühingud protesti, ja alles peale seda olid jaapanlased sunnitud tühistama kaupade ümberlaadimise nõudmist.

Nõukogude Liit, kes ainuüksi ilmas tõeliselt rahu eest võitleb ja kunagi ennast teiste riikide sisemistesse asjadesse ei sega, ega segada ei mõtle, on omapoolt kõik teinud ja valmis tegema, et ennast Kauges Idas mitte lasta sõjakeerdu tõmmata. Nõukogude Liidul pole mingisuguseid imperialistlikke sihte, ega saagi neid olla. Kuid et jaapani imperialismi röövpoliitika Ida-Hiina raudtee suhtes on sihitud Nõuko-

gude Liidu sõtta kiskumisele, see on enam kui selge.

Sellepärast tegi nõukogude valitsus Mandshu-Kuo valitsusele 26. juulil s.a. ettepaneku Nõukogude Liidult ära osta, küsides raudtee eest 250 miljoni kuldrubla, alandades hiljem ostu-müügi läbirääkimiste ajal seda summat veelgi 50 miljoni rubla võrd. Sel eesmärgil algasid peagi Nõukogude Liidu initsiatiivil Tokios läbirääkimised raudtee müügi asjus. Neil läbirääkimistel N. Liit esines mitte kasusaamise püüetega, vaid nõudis raudtee eest minimaalset hinda. Mandshu-Kuo delegatsioon aga ei mõelnud ega mõtlegi läbirääkimistel mingisuguse tõsise ostmise peale, vaid teeb ainult nägu, nagu sooviks ta raudteed osta, kiskudes vaielusse niisuguseid küsimusi, mille üle keegi kunagi kahelnud ei ole. Näiteks püüdsid Mandshu-Kuo esitajad meie poolt dokumentaalselt tõendatud selle raudtee ehitusekulud 411.019.989 rbl. 07 kop. suuruses ümberlükata ja väitsid mitte millegile põhjendades, et raudtee ehitusekulud olla kõigest 226 miljoni rubla olnud. Teiseks püüdsid nad salata kõikide poolt tunnustatud ja üldiselt teadaolevat asjaolu, et Ida-Hiina raudtee on ehitatud Nõukogude Liidu töötavate hulkade rahaga ja sellepärast kuulub ta ainuüksi Nõukogude Liidule. Seda fakti on ka kõik Hiina valitsused mitu korda oma lepingutes kinnitanud. Kolmandaks, Mandshuuria delegatsioon pakkus raudtee eest kõigest 50 miljoni jeni (jen on 96,3 kop.) ja nõudis pealegi Nõukogude Liidult veel vastutust edaspidi kolmandalt poolt raudteele esitatud nõudmistest eest, püüdes näidata, nagu ei nõuaks Nõukogude Liit mitte raudtee ainelise väärtuse hinda, vaid väljaostu tasu oma eesõiguste eest.

See kõik näitab, et Mandshu-Kuo, kelle seljataga Jaapan seisab, üldse raudteed osta ei taha, vaid Tokio läbirääkimiste venitamisega püüab varjata oma plaane Ida-Hiina raudtee väevõimuga oma kätte haaramise suhtes. Seda näitab peale kõige muu väga selgelt ka nõukogude ajakirjanduses hiljuti paljastatud jaapani diplomaatide 4 saladokumendi sisu.

Need dokumendid näitavad, kuidas kõike seda häbemata toorest vägivalda raudtee tööliste ja ametnikkude kallal ja kogu rahulise töö rikkumist raudteel plaanikindlalt juhtis jaapani valitsuse poolt, nii Mandshuurias kui ka Tokiost. Need ajakirjanduses paljastatud jaapani dokumendid näitavad vastuvaidlemata, kuidas samm-sammult arenes jaapani-mandshuuria avan-

türistide raudtee äravõtmise plaan. 2. septembril s.a Tokio otsekoheste direktiivide käsul kutsuti Mandshu-Kuo pealinnas Tshantshunis, mis on ühtlasi ka jaapani saadiku, kui Mandshu-Kuo tõelise valitseja ja jaapani sõjavägede ülemjuhataja asupaik, nõupidamine kokku, mis koosnes jaapani ametnikkudest, Mandshu-Kuo ministeeriumide juhatajatest ja jaapani sõjaväe kõrgematest juhtidest. Vastavalt jaapani saadiku Hisikara teadaandele Jaapani valitsusele 4. sept. s. a., see nõupidamine teatas Kvantungi armee nimel, et viimase juhatus peab tarvilikuks operatsioonide läbiviimist sõjalist jõudu tarvitamata, kuid siiski arvestatakse tarvilikul korral sõjalise jõu tarvitamisega raudtee äravõtmiseks, kusjuures sõjariistus jõu tarvitamine algusest peale kokku kõlastatakse kõikide sellest asjast huvitatud jaapani ja mandshuuria asutustega. Niisugune ettepanek jaapani armee poolt tehti, nagu see dokumentidest näha, Jaapani valitsuse nimel ja käsul.

Teine ajakirjanduses avaldatud jaapani saadiku poolt Tokiosse saadetud teadaanne räägib, et 8. sept. s.a. oli vastavate ministeeriumide esitajate koosolek (s.o. jällegi jaapani juhatajad Mandshu-Kuo ministeeriumides), kus välja töötati konkreetse tegevuse kava Ida-Hiina raudtee äravõtmiseks. Teadaanne kriipsutab alla, et selle kava kohta saadeti Tokiosse täpsed aruanded. Nagu näeme, andis Mandshu-Kuos olev Jaapani valitsuse esitus vastavalt Tokio juhtnõõridele aru valitsusele Ida-Hiina raudtee äravõtmiseks ettevõetud konkreetsete sammude üle.

Koimas salajane teadaanne jaapani Mandshu-Kuo saadiku poolt Tokiosse, mis samuti avaldatud nõukogude ajakirjanduses, sisaldab endas teisel Tshantshunis 9. sept. s.a. peetud jaapani juhtivate tegelaste nõupidamisel arutatud plaani Ida-Hiina raudtee vallutamiseks.

Tähtsamad punktid selles plaanis on järgmised: „1) Tõsta süüdistusi nõukogude tööliste ja juhtivate tegelaste vastu, neid vangistada ja nende asemele panna Jaapani valitsuse agente. Esiotsa kõrgemaid ametnikke mitte puutada ja varjata politsei laialist klaperjahti. Kuid kui tarvis, siis vaja ka kõrgemaid ametnikke vangistada. 2) Mandshu-Kuo võimud annavad käsukirja, mille järele raudtee juhatuse esimehe (Nõukogude ametniku) otsused astuvad jõusse alles siis, kui nad kinnitatud Mandshuuria esitaja poolt. Nõukogude ja Mandshuuria ametnikkude arv teha võrdseks. 3) Ida-Hiina raudteel ole-

vad pangad võtta oma kontrolli alla. 4) Agiteerida eravõlausaldajaid viibimata oma võlgu sisse nõudma. Vastavalt sellele viibimata raudtee varanduse peale arest panna. 5) Vabastada Ida-Hiina raudtee konfliktid ajast (1929. a.) peale kinniistuvad valgekaardlased.“

Kas jaapani-mandshuuria jultunud avantüristid said aru kõigist neist tagajärgedest, mis nõupidamisel vastuvõetud Ida-Hiina raudtee haaramise plaani teostamine kaasa võib tuua ja toob? Kahtlemata! Seda asjaolu, et nii Mandshu-Kuo marionetid, kui ka nende Tokio kõrgem valitsus sellest kõigest väga hästi aru said, tõendab Tshantshuni nõupidamisel vastuvõetud otsuse lõpuosa, kus kästakse suurt tähelepanu pöörata järgmisele asjaolule: „Kiirelt asuda ülevaltähendatud kavatsuste läbiviimisele; väliselt teha seda Tokio läbirääkimisest täiesti sõltumatult; teha, nagu oleks nad Mandshu-Kuo valitsuse sisemised korraldused; pöörata erilist tähelepanu täielisele saladusele ja sellele, et teated nende kavatsuste üle laiali ei lagunek.“ Asjata teeb Jaapani valitsus katseid oma pealt süüdistust ära ajada, seletada, nagu vastutaks kõige selle eest ainult Mandshu-Kuo valitsus, kelle sisemistesse asjadesse Jaapan end ei segavat. Seda valet tõendab juba seegi, et, nagu teadaannetes räägitakse, et 19. sept. Harbiinis jaapani sõjavõimude poolt ärapeetud nõupidamisel, kus lõpuotsusele tuldi raudtee haaramise meetodite suhtes, Mandshu-Kuo „peremehi“, Mandshuuria valitsuse ametnikke, ei lastud!

Siit võib ainult ühe järelduse teha — kõiki Ida-Hiina raudteel toimepandud röövimisi, lõhkumisi, vangistamisi ja omavoli tarvitamisi juhatatakse ja teostatakse otsekohe Jaapani valitsuse ja ta agentide poolt, kuna Mandshu-Kuo valitsus ainult viigileheks on, mis peab varjama Tokio bandiitide tegevust. Sellest järeldub ka, et raudtee vallutamise ja sellele järgneda võivate konfliktide eest **vastutab ainuüksi Jaapani valitsus ja tema esitajad Mandshuurias.**

Kuid Jaapani imperialismi röövpoliitika ei piirdu ainult Ida-Hiina raudtee omale haaramise plaanidega. Ta sihid ulatavad, nagu meie allpool näeme, veel palju kaugemale. Juba 1932. a. detsembris ütles jaapani saadik Rahvasteliidus Matsuoka oma kõnes järgmist: „Praegusel ajal on Jaapanis NSVL suhtes kaks voolu olemas. Üks neist seletab, et see maa (s.o. Nõukogude Liit) on Jaapanile kardetav sovetsismi levitamise pärast Kauges Idas ja Nõukogude Liidu sõjalise edu pärast.

Need jaapanlased, kes on rahutud selle edu ja propaganda pärast, mõtlevad, et meie maa peaks lõõma Nõukogude Liitu ennem, kui see hädaoht täiesti materialiseeritakse.“ Tuleb tähendada, et nimelt see vool Jaapanis seni tooniandev on olnud, mida tõendab ka valgekaardlaste Jaapani heatahtlikul suhtumisel ja toetusel ikka laienev nõukogudevastane tegevus Kauges Idas.

See valgekaardlaste kuritahtlik, salajane tegevus paistab vahetevahel jaapanigi ajakirjanduse veergude vahelt silma. Näit., „Nippon Dempo“ kirjutas (8. jaan. s. a.): „Vene valged Mandshuurias organiseerivad liikumist eesmärgil — luua Kaugesse Idasse iseseisev riik. Vene valged tulevad siia ikka suuremal arvul peale uue riigi tekkimist, suurem osa asub neist Harbiini ja Tshantshuni.“ Edasi kirjutab seesama leht, et keegi n. n. õiget usku peapiiskop on Harbiinis jaapani saadiku ja Kvantungi armee kõrgema kindraliga nõu pidanud, kus ta valgekaardlastele Jaapani abi nõutas iseseisva vene valgekaardlaste riigi loomiseks. Lehe kuulmist mõõda antud piiskopile soovituskirjad Tokiosse. Ja edasi teatatakse, et „oletatav „iseseisev“ riik asutatakse Ida-Siberis Mandshu-Kuo piiril, praegusel Nõukogude Liidu maaalal, kust ta Mereäärseesse oblastisse edasi areneb.“

Veel selgemini paljastab Jaapani imperialismi püüet, oma kätte Kauget Ida ja Ida-Siberit haarata, väide, mida hiljuti jaapani üks kuukiri „Diplomaatiline ülevaade“ kirjutas: „Kitsa veeriba taga on Hiinamaa, Mereäärne oblast ja Kamtshatka... Jaapani huvid nõuavad, et ta peaks Mereäärse oblasti ja Kamtshatka looduslikud rikkused ära kasutama.“ Edasi kirjutatakse veel, et „Hiina, Mandshuuria ja Mereäärne oblast on paljutootavateks maadeks“.

Jaapani sõjalised avantüristid, lootes oma soodsa geograafilise asendi ja tupeva mereväe peale, kavatsevad nõukogude Ida-Siberit ja Kesk-Aasiat oma kätte haarata. Siit on ka tingitud nende jultunud

ja ülbe ülevalpidamine Nõukogude Liidu vastu.

Nõukogude Liit on sõja vastu. Nõukogude Liit tahab ja soovib rahu endale ja ka teistele. Meile on sotsialismi ehitamiseks kõigepealt rahu tarvis. Sellepärast on asjata jaapani imperialistide püüded näidata, nagu tähendaks punaväe sõjalise jõu suurendamine Kauges Idas Nõukogude Liidu püüet Jaapanile kallale tungida.

See ei oleks mitte ükski ülekohtus, vaid see oleks ka naeruvääriline lollus, kui Nõukogude Liit ei võtaks tarvitusele elementaarseidki abinõusid Mandshuurias õhutatava nõukogudevastase avantürismi vastu, mis kergesti võib Nõukogude Liidu vastaseks interventsiooniks kujuneda.

Pealegi on need nähtavasti ainukesed abinõud, mis jaapani ja mandshuuria avantüristide kurumakskõetud päid jahutada suudavad. Need abinõud, mida tarvitusele võtab Nõukogude Liit oma territooriumil Kauges Idas, on **ainult tema kaitsevõime kindlustamiseks** ja ei ähvarda kedagi, välja arvatud need, kes püüavad teostada nõukogudevastast interventsiooni, kes Nõukogude Liidule kallale tahavad tulla.

Nõukogude Liit saab rahuliselt jätkama oma väsimata võitlust rahu eest ja naabrite vahel tekkivate vaielusküsimuste heatahtliku rahulise reguleerimise eest. Kuid arusaadav, et ta kõige selle juures ei või unustada ega unusta enesekaitsemise vajadust. Kogu ilmale on näha, et Nõukogude Liidu poliitika **rahupoliitika** on. Ja kui Kauges Idas tekivad kokkupõrked, siis vastutab selle eest ainult **Jaapan** ja tema **Mandshuuria käsikud**.

Nõukogude Liidu rahupoliitika leiab kogu ilmas ikka enam ja enam poolehoidu, N. Liidu majandusliku ja poliitilise tugevuse kasv — ikka rohkem tunnustamist. Sellest räägib ka P.-A. Ü. presidendi Rooseveldi ettepanek N. Liidule alustada läbikäimise normaalse läbikäimise jaluleseadmise üle P.-A. Ü. ja NSVL vahel. Seegi asjaolu kindlustab tuntavalt N. Liidu seisukorda Kauges Idas Jaapani vastu.

Ilmamajanduse olukorra hinnang¹⁾

Kapitalistliku maailmamajanduse üldine areng läheb viimastel kuudel sõja ja inflatsiooni konjunktuuri olukorras, mis avaldub valmistuse suurenemises üksikutele tööstusealadel, hindade tõusus, aktsiate

kursside tõusus jne. Ühtlasi tabas Rooseveldi „ülesehitamise programmi“ viimastel kuudel purustav hoop. P.-A. Ühendriikide tööstusetoodang, mis oma haripunktile jõudis käesoleva aasta juulis, näitab augustis langust, mis septembriski jätkub. Kõik kodanlised vaatlejad on samuti sun-

¹⁾ Ajakirjast „Конъюнктура Мирового Хозяйства“ № 10, oktoober, 1933. a.

nitud tunnistama, et P.-A.Ü. majanduse olukord viimasel ajal tuntuvalt halvenenud on. Isegi National City Bank'i häälekandja kirjutas septembrikuu ülevaates: „Väärtpaperitega, viljaga ja puuvillaga hangedamine varises kokku niisuguste tagajärgedega, mida vaja pole kirjeldada. Lõppesid spekulatiivsed ostud ja majanduslik tegevus kahanes sellele vastavalt.“ Ja tõepoolest, Rooseveldi „boom'i“ (näiline majanduslik tõus. — Tõlk.) aluseks oli hindade spekulatiivne tõus inflatsiooni ja tööstusliku ning põllumajandusliku seaduseandluse ootusel. Hinnad tõusid, kuid ei suurenenud ei hulkade ostujõud ega põhikapitali uuendamine. Ning kõige selle tagajärjel tuli peale tööstusetoodangu mõningat suurenemist paratamatu reaktsioon, mis avaldus terase, malmi, autode jne toodangu languses. Farmerite (talurahva) olukorra halvenemine, väljaveo võimaluste halvenemine — see kõik tõukab P.-A.Ü. valitsevaid klasse inflatsiooni jätkuvalt süvendama.

Mis puutub teiste kapitalistlike maade olukorda, siis muutub järjest raskemaks otsustada Saksamaa majanduse üle Saksamaa ajakirjanduses ilmuvate andmete järele, sest et Saksamaa fashistlik valitsus võltsib andmeid, mis näitavad Saksamaa majanduslikku arengut.

Kuid kõik andmed näitavad seda, et valmistuse suurenemine üksikutele Saksamaa tööstusealadel tuleb saksa fashismi agarast sõjaettevalmistusest. See paistab silma üheltpoolt terase ja malmi toodangu, ning teiselt poolt masinate valmistamise ja tööstusliku ehitustöö vahel olevas lahkuminekus, vahes, siis värviliste metallide sisseveo suures kasvus, autotööstuse kasvus jne. Iseloomulik on, et ka kõik välismaa vaatlejad selle praeguse Saksa kon-

junktuuri „spetsiifilist“ (iseäralikku, oma- taolist. — Tõlk.) iseloomu tunnustavad. „Daily Herald“ majanduseosakonna toimetaja kirjutas Saksamaa kohta septembri keskel järgmist: „Õigus, meie näeme teatud tööstuseharudes töölolevate tööliste arvu mõningat kasvu, kuid iseloomulik on see, et need tööstuseharud, milledes paranemist võib märgata, otsekohe või kaudselt on seotud relvastamisega. Siia hulka kuuluvad keemia, metallurgia, lennukite ja autotööstused. Tekstiiltööstuses on paranemist ainult niipalju, kui palju suurenes nõudmine vormiriide järgi.“ Kõik saksa ajakirjanduse teated tööpuuduse määratust vähenemisest peale Hitleri võimuletulekut on väga lihtsalt seletatavad sellega, et juttu ei ole mitte töölevõetud tööliste arvu suurenemisest, vaid tööte hulga viisilise arvelt mahakutumisest ja nende tootusest ilmajätmisest. (Meie arvlemise järgi ulatab see arv üle 1 mln. inimese.)

Saksa ekspordi tingimuste halvenemine Saksamaaga võistlevate maade valuuta langemise tagajärjel, riigi kulude kasv teevad erakorraliselt teravaks saksa marga väärtuse langemise küsimuse, kullapariteedist loobumise küsimuse.

Tüübiline sõja ja inflatsiooni konjunktuur on ka Jaapanis, kus valmistuse kasv oleneb üheltpoolt toodangu kasvust sõjatoöstuseharudes, ja teiselt poolt — valuuta dumpingu kõvenemisest, eeskätt tekstiilkaupade alal.

See praeguse valmistuse kasvu sõjaline ja inflatsiooniline iseloom ei ole muidugi kriisist „normaalsel“ teel ülesaamise tunnus, vaid ta peab paratamata veel enam teritama imperialistlike vastuolusid, veel enam halvendama üleilmse kapitalismi olukorda.

Nõukogude Liidust

Enamlaste partei poliitika võidab

V. Mürsepp

Nõukogude Liidu tööstuse arengkäesoleva aasta möödunud 9 kuu kestel näitab, et Nõukogude Liidu sotsialistlik majandus on saavutanud uusi suuri võite 17. parteikonverentsi otsuste täitmisel. Uued hiilgavad leheküljed on kirjutatud klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitamise ajalukku. Üldine rahvamajanduse areng ja eriti tema otsustava osa — rasketööstuse arenemine näitab, et niihästi üksikud ettevõtted kui ka terved valmistusealad vallutavad uusi val-

mistuseprotsesse, vallutavad kõige uuemat ja kõrgemat tehnikat. Iga päev toob uusi tehnika viimaste saavutustega varustatud ettevõtteid töötavate tehaste hulka. Meil on sotsialistliku ühiskonna vahetpidamata ja kiire tõus, kasv, kuna kapitalistlike riikides möllab ennenägematu sügav kriis. Käesoleva aasta juunikuul oli tööstuse toodangu indeks Inglismaal — 23%, Prantsusmaal — 25% ja Saksamaal — 38% võrd madalam kriisieelsest tasapinnast. Iga päev

suureneb töötute arv. Üksteise järele võtavad kapitalistlikud riigid tarvitusele töölisklassi revolutsioonilise liikumise tõusu mahasurumiseks avalikke fashistlikke meetodeid, maksa pannes avalikku fashistlikku diktatuuri. Kuid proletaarne revolutsioon pühib minema ajaloo arenemise teelt ühes mädaneva kapitalistliku valmistusviisiga ka kodanluse igasuguse diktatuuri, olgu ta mis tahes võrmis. Ja selle võidu kättesaamiseks on Nõukogude Liidu sotsialistliku ehitustöö arenemisel määratu suur tähtsus.

Sm. Stalin ütles oma kõnes partei keskkomitee jaanuaripleenumil järgmist: „Ajalugu tõendas, et viisaastak pole Nõukogude Liidu eriasjaks, vaid kogu revolutsioonilise proletariaadi ettevõtteks.... Viisaastaku edusammud mobiliseerivad kõigi maade töölisklassi revolutsioonilised jõud kapitalismi vastu.“ Veel enam võlme meie seda öelda teise viisaastaku edusammude kohta. Iga uus ettevõtte lähendab üleilmse sotsialistliku revolutsiooni võitu, ja näitab ikka ja ikka uuesti, et: „kapitalistlik majandussüsteem on kõlbmatu ja ebakindel, et ta oma viimaseid päevi elab ja peab aset andma teisele kõrgemale, nõukogulisele, sotsialistlikule majandussüsteemile, et ainuke majandussüsteem, mis kriisi ei karda ja suuteline on kapitalismi jaoks lahendamatuist raskustest üle saama — see on nõukoguline majandussüsteem“ (Stalin).

Käesolev artikkel-kroonika püüab näidata Nõukogude Liidu rasketööstuse konkreetseid saavutusi teise viisaastaku esimese aasta möödunud 9 kuu kestel. Allpool toodud materjalides puudub terve rida uusi käimalastud ettevõtteid ja veel enam puudub seal andmeid uue tehnika vallutamise üle, kuid toodudki materjalist selgub Nõukogude Liidu rasketööstuse arengu ulatus, selgub sotsialistliku ehitustöö hiiglahoog ja tempo.

Ja just Oktoobrirevolutsiooni 16-dal aastapäeval tarvis iseäranis rõhutada ning meelde tuletada neid sotsialistliku ehitustöö edusamme.

1929. a. märtsikuul teatasid ajalehed, et Sverdlovskis, kohal, kus kavatakse ehitada uut masinaehituse tehast, ehitati esimene elumaja. 1933. a. 15. juulil ilmub rasketööstuse rahvakomissari päevakäsk: „Käsin arvata 15./VII 1933. a. töötavate ettevõtete hulka **Uraali masinaehituse tehast**, mille ehitus on lõpule viidud ja mis on vastu võetud valitsuse komisjoni poolt...“ Nende viie aasta kestel loodi ehitajate kollektiivi sotsialistliku töö tagajärjel uus ma-

sinaehituse tehas-hiiglane. Alates 1929. a. metallkonstruktsioonide töökoja käimalaskmisest hakkas tehas valmistama valmistusvahendeid teiste suurte ettevõtete ülesehitamiseks (Magnitostroi, Tagiili tehas j. t.). Uraali masinaehituse tehas seisab koos 12 töökojast ja ühest termo-elektrijaamast, mille võimsus on 10.000 kvat. Mõned tehase töökojad panevad otse imestama oma suurusega. Sepa-pessimise töökoja projektiline võimsus on 60 tuh. tonni, pessimise töökoja sisseseadete hulka kuuluvad 19 tõstekraani, millede tõstevõimsus on 1,5 tuh. tonni. Ainuüksi selle töökoja põhikapital on 26 mln. rubla. Juba tema üksi võrdub tervele suurele tehasele. Mehaaniline töökoda nr. 1 on üheks tähtsamatest tehases, ta on varustatud niisuguste tööpinkidega, mille abil tehas võib ausasti täita oma ülesannet — olla tehaste tehaseks. Mehaanilises töökojas oleva hõõvelpingi hõõvelduse laius on 5 ja pikkus 12 m (niisuguseid tööpinke on maailmas 2 tükki), ta kaalub 380 tonni, hõõvelpingi lauale võib ümbertöötamiseks asetada masinateosi, millede raskus ei ületa 20 tonni (1 tonn — 61 puuda).

Selle töökojahoone pikkus on 340 m ja laius — 169,8 m. Uraali raskemasinaehituse tehas annab, kui ta täie koormatusega töötab, 100 tuhat tonni toodangut aastas. Ta toodangu hulka kuuluvad: täielik — 4 kõrgahju sisseseade, 20 marteenaahju, 2 blumingut, 1 raudteeroobaste pessimise masin jne. Uraali hiiglane valmistab 1½ aastaga ühe võimsa (näiteks Stalinski) metallurgia tehase täieliku sisseseade. Tehase eriomaduseks, milles ta lahku läheb selletaolistest ameerika ettevõtetest, on see, et tehase tegevus ei piirdu ainult suurmasinate valmistamisega, vaid et ta ise ka monteerib ja laseb käima valmistatud agregaatide, sisseseadide. Uraali masinaehituse tehas on täitnud 1933. a. esimese poolaasta programmi, valmistades 5 mln. 90 tuh. rubla väärtuses valmistusvahendeid.

*

Algas tegevust veel võimsam kui Uraali masinaehituse tehas — **Kramatorski metallurgiatehaste sisseseadete tehas**. Tehase projektiline võimsus on 150 tuhat tonni toodangut aastas. Aasta kestel valmistatud toodangu hulk seisab koos: 6 kõrgahju sisseseadest, 30 marteenaahju komplektist, 19 valtsimise töökodade sisseseadest jne. Juba töötavad metallkonstruktsioonide, instrumentaal-, mudelite töökojad, sepajaoskond, mehaaniline — „D“, ja malmi sulatamise nr. 2 töökojad, metallkonstruktsioonide,

instrumentide, mudelite töökojad ning gaasigeneraatorijaam. Käesoleval aastal tehas valdab 16–17% oma projektilisest võimsusest ja annab riigile 15 mln. rubla eest toodangut. Kramatorski ja Uraali masinaehituse hiiglaste ehitamine ja nende tegevusse astumine on meie masinaehituse tööstuse hiiglavaks võiduks.

*

Töötavate traktoritehaste hulka astus kolmas N. Liidu traktoritehas — **Tsheljabinski tugevajõuliste roomtraktorite tehas**. Selle tehase valmistusvõime on 40.000 60-hobusejõulist roomtraktorit (süsteem „Caterpillar“) aastas. Tsheljabinski traktoritehasel ei ole oma võimsuse ja sisseseade poolest võrdset ei Euroopas ega Ameerikas. P.-A. Ühendriikides Illinoisi osariigis on maailma kõige suurem roomtraktorite tehas — „Caterpillar“, tema valmistusvõime on kõigest 25 tuhat traktorit aastas. Tsheljabinski traktoritehase territoorium on 22 ha suur ja kogu tehas võtab oma alla 200 ha maad. Ühe töökoja, nimelt mehaanika-montaashi töökoja pikkus ületab $\frac{1}{2}$ km. 500 tuhat tonni metalli tarvitab tehas aastas oma toodangu valmistamiseks.

6./XI 1930. a. lasti seal käimakatsetehas, kus, valmistades 250 traktorit aastas, tulevase hiiglaste töölised ja insenerid õppisid äratraktorite valmistuseprotsessi. 15./V 1933. aastal lasti tehasest välja esimene traktor „Stalinets 60“ ja juba 27./VIII peale valmistab tehas päevas 18 traktorit. Nii varustavad enamlased Nõukogude Liidu sotsialistlikku põllumajandust kõige uuema tehnikaga.

*

Kõikide NSV Liidu veduritehaste toodang oli 1932. a. — 844 vedurit. Ülesehitatud ja käimalastud **Luganski veduritehase** võimsus on ükski 1080 tugevajõulist „FD-1-5-1“ vedurit aastas. Luganski tehas ületab kõige suurema Euroopas oleva selletaolise Hānscheli tehase (Saksamaal) ja ainult Baldwini veduritehast P.-A. Ühendriikides võib kõrvuti seada meie uue veduritehase hiiglasega. „FD-1-5-1“ veduri tõmbejõud ületab praegu tarvitusel olevate vedurite tõmbejõu 50—60% võrd, ta veab ära 2000-tonnilise rongi. Luganski tehase töökojad ise on igaüks juba suured tehased, näiteks on vedurite kokkupanemise töökoja pindala 56 tuh. ruutmeetrit — tema sisseseade on üks parematest maailmas. Katlatöökoja sisseseade võimaldab valmistada 1080 katelt aastas. Valmistades tänavu teises veerandaastas esimese „FD“

veduri, asus tehas edukalt täitma oma esimese aasta valmistusplaani.

*

Moskva kuullaagrite tehas „Scharikopodschipnik“ nr. 1. teise järjekorra ülesehitamisega sai see tehas kõige võimsamaks maailmas oma alal. Tehase valmistusvõime tõusis 24 mln. kuullaagrini aastas. Uue ettevõtte pindala on 20 tuhat ruutmeetrit. Uues tehases töötavad juba täie hooga separaatori, kuulide ja laagrite töökojad.

*

Taganrogis ehitati ja lasti käima **„Krasnõi Kotelstshiku“ tehases uus kokkujoodetud aurukatelde töökoja**. Täiel jõul hakkas see töökoja tegutsema 1./XI s. a. Uue töökoja pikkus on 300 m ja laius 50 m. Oma valmistusvõime poolest on nimetatud töökoja esimene NSV Liidus ja teine maailmas. Töökoja aastaseks toodanguks on aurukatlaid 475 ruutmeetrit soendusepindalaga.

*

Töötavate ettevõtete hulka astus **„Max Hölzi“ nimelise tehase juures ehitatud uus trükimasinate valmistuse korpus**. 24./V. s.a. hakkas üks töökoja valmistama trükimasinaid, mida enne olime sunnitud sisse vedama välismaalt. Töökoja valmistab aastas 300 linotüüpi, 180 valtsimise masinat ja 50 rotatsiooni masinat.

*

Algas tegevust uus **Moskva tehas „Steklomaschina“**, mis valmistab klaasi- ja portselanivabrikute mehaniseerimise sisseseadeid.

*

Leningradis lasti käima **„Autoremsnabi“ autoremondi tehas**, mis üks suurematest Nõukogude Liidus. Tehas remonteerib 2 tuh. autot aastas. 19./II, enne tähtaega, käimalastud autoremonditehas „Gas nr 3“ aastaplaan on kapitaalselt remonteerida 650 autot.

*

Töötavate ettevõtete hulka astus kolmas nõukogude metallurgia hiiglane, Mariupoli linna lähedal ülesehitatud — **„Asovstal“**. 10./VIII algas esimese kõrgahju töölepanekuga tehase esimene järjekord valmistust. „Lõuna Magnitostroi“, — nagu teda nimetavad töölised, valmistab esimese järjekorra tööde täieliku lõpetamisega 924 tuhat tonni malmi, 1315 tuhat tonni terast, 660 tuhat tonni raudteeroopaid ja 180 tuh.

tonni blümse aastas. „Asovstali“ tehase esimese järjekorra (-osa) töökodade sisseade seisab koos 4 võimsast kõrgahjust (iga ahju maht on 930 ruutmtr), 31 liikuvast marteenahjust (iga marteeni maht on 250 tonni terast), 1 blumingust, rauavaltimise masinast ja keemia-koksi kombinadist, mille tootevõimsus on 1300 tuhat tonni koksi aastas.

„Asovstali“ ülesehitamine lahendab odava, kõrgeväärtusliku Kertshi rauamaagi tööstusliku ärakasutamise probleemi. Kertshi rauamaak sisaldab harvaledivat metalli — vanaadiumi (tarvitatakse kõrgeväärtusliku terase valmistamisel).

Uue tehase vanaadiumi valmistamise võimsus on 500 tonni vanaadiumi aastas, mis on ligi $\frac{1}{2}$ kogu maailma vanaadiumi toodangust.

Lasti käima **Leningradi valutehas**. „Elektriku“ tehases valmistatud kõrgesageduse vooluga töötav sulatisahi andis esimese sulatise — 900 kg terast.

Terve rida üksikuid uusi töökodasid ja võimsaid aggregaate algasid tegevust, terve rida uusi tehaseid astub töötavate tehaste hulka. **Uraali vaguniehituse tehases** (Alam Tagiilis) jõuab lõpule maailma kõige suurema malmist tervelt valatud Giffini rataste töökoja ehitamine. 10./I lasti käima uus **torude valmistamise tehase** (Bilimhaevos). „Punase Puttilovi“ tehases lasti käima uus **terase elektrivalu töökoda**. „Karl Liebcknechti“ nimelises tehases (Alam Dneprovskis) monteeritakse N. Liidu kõige suuremat torude tehast, mille tootevõimsus on 100 tuhat tonni kõrgeväärtuslikku metalltorusid aastas.

Aprilli lõpul avati esimene Kurski magneedi anomaalia rauamaagi kaevandus nr. 1. Saadud toodangu analüüs näitas, et Kurski rauamaak sisaldab 52,8—58,3% rauda. Veel sügavamalt hangitud rauamaagi proov näitas, et see rauamaak sisaldab 67% rauda.

2 km eemal ülivõimsast Dnepri hüdroelektrijaamast on üles ehitatud ja hakkas tööle uus alumiiniumi kombinat. **Dnepri alumiiniumi kombinadil** pole suuruse poolest maailmas võistlejaid. Tema valmistuslik võimsus ületab mitmete kapitalistlikkude riikide kogu alumiiniumi tööstuse toodangud (Prantsusmaa, Schweitsi, Sak-

samaa, Belgia). Kombinadi esimese järjekorra käimalaskmine suurendab Nõukogude Liidu alumiiniumitoodangut 20 tuhat tonni võrd aastas. Ühe tonni alumiiniumi valmistamiseks on vaja 40 tuhat kvat-tundi elektrienergiat, selle ülesande lahendab maailma kõige odavama elektrienergia valmistaja — Dnepri hüdroelektrijaam, varustades täielikult vajaliku energiaga uut hiiglasuurt alumiiniumitehast. Selle kombinadi elektrolüüsi tehase algas tegevust 12./VI. Kogu elektrolüüsi tehase sisseadesse kuuluvad 170 alumiiniumi vanni.

Ordshonikidse linnas sai valmis **elektrotsingi tehase**. Sisseade omaduse ja valmistusliku võimsuse poolest asetub tehase teisel kohal Nõukogude Liidus. Elektrotsingi tehase aastatoodang on: 20 tuhat tonni tsinki, 12 tuhat tonni tina ja 46 tuhat tonni väävelhapet. Tehase esimene sektsioon lasti käima 10./V.

Ufalei niklikombinadi ülesehitamisega Nõukogude Liit vabaneb täielikult kroomnikkelterase välismaalt sissevedamisest. Uue niklikombinadi tootevõimsus on 3 tuhat tonni niklit aastas. Tuleva aasta alguks asub tehase tööle oma täieliku võimsusega. Praegu töötab ta juba osaliselt.

Töötavate ettevõtete hulka astus **Tshimkendil tinatehas**. Käesoleva aasta viimase kolme kuu kestel annab tehase 2 tuhat tonni tina.

15./IV võeti valitsuse komisjoni poolt kui valmishitatud tehase vastu uus kummitööstuse hiiglane — **Jaroslavi kummi kombinat**. Oma võimsuse poolest on see kummi-asbesti kombinat kõige suurem kummitööstuse tehase Euroopas, tema aastatoodangu väärtus on 1 miljard rubla. Aprillikuus algasid tegevust autoratta kummitehase, mis valmistab 6,1 tuhat tonni kiufinesaadust aastas, kummitallatehase, mille tootevõimsus on 23 tuhat tonni kummitalla kummi (juba käeoleval aastal annab tehase 11—12 tuhat tonni toodangut), regeneratsiooni tehase, mis annab 8 tuhat tonni regeneraati, kummitehase, mis valmistab 14,3 mln. auto- ja 3,2 mln. jalgrattakummi, asbestitehase, mis annab 23 tuhat tonni saaduseid ja mehaanika töökoda, mille aastase toodangu väärtus on 10 mln. rubla.

Kombinaadi täieliku käimalaskmisega ja projekteeritud valmistusliku võimsuse saavutamiseks asub Nõukogude Liit kummitööstuse saaduste valmistamises teisele kohale maailmas.

*

Maikuul algas tegevust **Bobriki keemikombinaadi esimene järjekord**. Bobriki ammoniaak-kunstväetise kombinaat ühes Beresnjakis asuva kombinaadiga on kõige suuremad keemiatööstuse ettevõtted Nõukogude Liidus. Bobriki kombinaat hakkab varustama sotsialistlikku põllumajandust lämmastikväetisega. Kombinaat on ehitatud tehnika viimaste saavutuste kohaselt ja kõik tehnoloogilised protsessid on täiesti mehaniseeritud. Bobriki erineb samasugusest Beresnjakis asuvast kombinaadist sellepoolest, et seal valdava enamuse monteerimistöid tegid nõukogude insenerid ja töölisel iseseisvalt, ilma välismaade inseneride abita. Juba on alustatud Bobriki teise järjekorra ehitamist, mille valmisaamisel kombinaadi valmistuslik võimsus suureneb 2¹/₂ korda.

*

Käimalastud kolmas nõukogude sünteetilise (kunstliku) kautshukitehas — **Jefremovski Sk-3** — andis augustikuu keskpaigas esimesed 100 tonni kautshukki. Tehas töötab täie hooga.

*

Edukalt arenevad **Beresnjaki keemikombinaadi teise järjekorra ehitamise tööd**. Kolmandas kvartalis olid lõpetatud tööd sünteesi, gaasigeneraatorite ja konversiooni osakondades. Selleks ajaks sai valmis termoelektrijaama alus. Teise järjekorra tööde lõpetamisega annab Beresnjacki kombinaat aastas 250 tuhat tonni kõrgeväärtuslikku kunstväetist.

*

Grosnõis asusid tööle **kaks uut kreking-tehast**, millede sisseseaded valmistas täielikult Podolski krekingisisseseadete ja elektrivedurite tehas. Kumbagi krekingi valmistusevõimsus on 500 tonni benssiini õöpäeva kestel.

*

Möödunud kuude kestel on käimalastud veel Uraali nahvta-ümbertöötamise tehas; Gorlovi ammoniaagi kombinaat, see on esimene tehas, mis valmistab ammoniaaki koksigaasist uue jahutamise meetodi järgi; 10./IV algas tegevust Karakhiini

keemikombinaadi lubjatehas; 1./V — Ugreschi keemikombinaadi teine järjekord jne.

*

Tsheljabinskis lasti käima uus alunditehas, mis juba käesoleval aastal annab 3800 tonni alundi (tarvitatakse lihvitud metallasjade valmistamiseks).

*

Kõigest 630 päeva kestis **Valgemere-Baltimere kanali ehitamine**. Selle kanali pikkus on 227 km, ta ühendab Baltimere Valgemerega. Muinasjutuliselt lühikest aega, mida kestis kanali ehitamine, ei saa kuidagi võrreidagi näiteks Panama kanali (pikkus 68 km) ehk Suessi kanali (pikkus 160 km) ehitamise ajaga. Panama kanali ehitamine kestis 28 a. ja Suessi kanali ehitamine — kümme aastat. Valgemere-Balti kanali ehitamiseks tehti 21 miljoni kuupmeetrit maakaevamise töid, puust kaldaid ehitati 921 kuupmeetrit ja betooni valati 390 tuhat kuupmtr. Ainuüksi Matkeschi tammisse on mahutatud niipalju betooni kui kogu Volhovstroisse. Mulda, savi, liiva kaevati välja kümme korda rohkem kui Dneprostrois. Kaljude lõhkumiseks tehti üle kolme miljoni dünamiidiplahvatuse. Kanal, olles üheks keerulisemaks hüdrotehniliseks ehitiseks maailmas, seisab koos 118 ehitisest, selle hulgas 19 lüüsi, 15 tammi, 12 veejuhet, 40 veepaisu, kanaleid 32,4 km.

Valgemere-Balti kanalil on määratuse suur majanduslik tähtsus. Ühendades Mariinski kanaliite süsteemi kaudu Nõukogude Liidu lõuna ja põhja osad, lähevad Valgemere-Balti kanali kaudu lõunasse Kola ja Karjala mäetööstuse saadused, Hibiini apatiidid ja nefeliinid, Karjala mets jne, lõunast põhja aga volgaäärne vili, nahvta, sool, igasugused tööstusesaadused jne.

Isegi kapitalistlikkude riikide kirjandus ja ajalehed tunnistavad Nõukogude Liidu hiilgavat tehnilist ja majanduslikku võitu, nimetades V.-B. kanali „XX sajandi imeks“.

Kuid Valgemere-Balti kanali ehitamise saavutused ei piirdu ainult täiesti uue hüdrotehnilise kooli loomisega — ta oli veel teiseks kooliks — inimese ümberkasvatamise kooliks. Tuhanded endised seaduserikkujad olid kanali ehitajateks. Tööprotsess, mis organiseeritud, nagu mujalgi, sotsialistliku võistiuse alusel, oli siin tihedalt seotud suure kasvatusetööga. Ning selle tagajärjeks oli see, et tuhanded ümberkasvatatutena tulid tagasi lõõraha peresse, nad näitasid oma sotsialistliku tööga, et nad oma musta minevikuga on teinud lõpu-

arve. Esialgne kõikide kanali mehhanismide proovimine ja hiljem — kanali normaalne tegevus näitasid kogu kanali ja kõikide ta mehhanismide korralikku, laitmatut tööd.

*

Kaks uut suurt silda on ehitatud NSV Liidus. Esimene — Volga sild, mis ühendab Kurski raudtee Põhja raudteega ja avab uue sideme Siberi raudtee magistraaliga. Uus Volga sild on üheks suuremaks selletaoliseks ehituseks N. Liidus; tema pikkus on 1200 m. Teine sild ehitati üle Oka jõe ja avati 1./IV. Oka silla kaudu ühendatakse Kurski ja Kaasani raudteid; seda silda tarvitatakse ka trammide, autode jne sõiduks. Silla sõidutee laius on 23,3 m. Metallkonstruktsioonide ehitamiseks tarvitati 8 tuh. tonni rauda. Silla üldine väärtus on 23 mln. rubla.

*

Dnepri jõel, Dnepri elektrijaama juures tunnistas laevasõidu kanali vastuvõtmise komisjon kanali ehitamistööd lõpetatuks ja omaduslikult rahuloldavateks. Kanali avamisega on laevade takistamata läbisõit võimalik Dnepri jõel kogu ta ulatuses.

*

Partei keskkomitee jaanuaripleenumil ütles sm. Stalin, et „nüüd peame seda (jutt on uute ettevõtete ehitamisest. V. M.) täiendama uute tehaste ja uue tehnika valdamise vaimustuse ja paatosega, tööviljakuse tuntava tõstmisega, omahinna tuntava alandamisega. Selles seisab nüüd peaküsimus.“ Meie tööstuse areng näitab, et ta ausasti võitleb selle käsu täieliku täitmise eest, saavutades möödunud aja kestel tuntavaid edusamme. Tööviljakus on rasketööstuses tänava kaheksa kuu kestel tõusnud mineva aasta sama ajavahemiku tasapinnaga võrreldes 10,8% võrd. Üks töölinde andis tänava toodangut, võrreldes mineva aasta sama ajaga: aprillis — 112%, mais — 114%, juunis — 116,7%, juulis — 109,8% ja augustis — 112,3%. Terve rida valmistusalasid ületasid plaanis ettenähtud omahinna alandamist, näiteks tööpinkide ehituse tööstus alandas esimese 4 kuu kestel valmistatud saaduste omahinda 17,6% võrd (plaan — 13,6%). Elektrotehnika tööstus, ületades omahinna alandamise ülesande, tõstis töövillakust 4,5% rohkem kui see plaanis ette nähtud. Üldiselt võib öelda, et kõigis valmistusharudes toimus tegevus läinud kuudel töö omaduse jatkuva tõstmise tähe all. Kuid selle juures ei tohi

unustada, et üksikutel aladel, isegi nii tähtsatel, nagu seda on kivisöe ja värvilise metallurgia ettevõtted, on vaja veel enam kui mujal võidelda oma plaanide täieliku täitmise ja nende ületamise eest. Need alad ei tälda oma plaane veel täiel määral.

Selle aja kestel on paljud uued hiiglatehased täielikult valdanud oma valmistusliku protsessi ja projekteeritud võimsuse. Auto-traktori tööstus, mille üle kapitalistlikudel maadel omal ajal iseäranis palju lärmi löödi, kisendades, et Nõukogude Liit ei suuda nagu kord ja kohus käima panna ülesehitatud auto-traktori hiiglatehaseid, — töötas ja töötab hiilgavalt. 1./I kuni 1./X koim autotehast (Moskva, Gorki ja Jaroslavl'i tehased) täitsid oma suurendatud plaanid 102,1% võrd, valmistades 35.327 autot, nendest 29.187 veoautot. 3 traktorit tehast (Harkovi, Stalingradi ja Tsheljabinski tehased) täitsid sama aja kestel oma suurendatud programmi — 101,1% võrd (valmistades 54.624 traktorit). Esimese poolaasta kestel alandasid autotehased omahinda järgmiselt: Moskva autotehast alandas veoauto omahinda 13,4% võrd, Jaroslavl'i tehast — 2,4% võrd, Stalingradi traktorit tehast alandas traktori omahinda 6,6% ja Harkovi tehast — 27%. Uute hiiglatehaste arengut näitab kujukalt Moskva autotehaste arenemine (endine AMO). Revolutsiooni eel oli AMO põhikapital 4,5 mln. rubla, peale tehase ümberehitamist tõusis tema põhikapital ligi 20 korda. Praegu ta võrdub 100 mln. rublale. Kahe ümberkorraldamise aasta kestel kulutati tehase rekonstrueerimiseks 92 mln. rubla. Kui võtta arvesse keskmist auto müügihinda, siis sai tehast 2 aasta kestel 181 mln. rubla kasu; see tähendab, et tehast on ennast ära tasunud ja andis riigile 89 mln. rubla puhast kasu.

Meie ettevõtted, vallutades uut, kõrget tehnikat, õppisid ära paljude uute agregaatide valmistuse, uute, enne väljamaalt sisseveetavate, masinate ehitamise. Moskva elektrokombinaadi transformatorite tehast lasi Sviiri-Leningradi kõrgepinge elektriliini jaoks 5 ülivõimsat transformatorit (220 tuh. volti). Enne kavatseti nende transformatorite tellimine anda Ameerikasse, kus nende eest nõuti 1 miljon kuld-rubla. Leningradi tehast „Elektrosila“ valmistast teise „Miget“ ahju, täielikult vallutades nende ahjude valmistuse protsessi. Enne need ahjud importeeriti väljamaalt. Harkovi elektrotehnikatehast vallutas blumingu juhtimise aparadi valmistuse. Gorki linnas asuv tehast „Gudok Oktjabrja“ õppis ära, paberitööstuse masinate valmistuse.

Kusnetski tehase — esimest sorti raudteerobaste ja sm. Jagoda nim. Rõbinski tehase — trükitööstuse masinate valmistuse. Lenini-gradi tehase „K. Marx“ valmistab uusi tekstiilitööstuse masinaid. Tehas „Punane Sormovo“ valmistab võimsa valtsimisemasina, mille sisseseadete pikkus on 360 m. Sm. Starostini nim. tehase Odessas lasi välja esimesed nõukogude kaalvagunid (tarvitatakse kõrgahjude juures). Taganrogis valmistati esimene nõukogude ökonomaiser jne, jne.

Seda nimekirja võiks pikendada lõpmata, sest Nõukogude Liidu tehased võivad valmistada kõiki tüüpe masinaid, mis rahvamajandusele vaja lähevad. Ei ole enam niisuguseid masinaid, mida Nõukogude Liidus ei suudetaks teha.

*

Järgmised mustametallurgia agregaadid on alustanud tegevust: Magnitogorski kõrgahi nr 3, millele tema võimsuse ja sisseseade poolest ei leidu võrdset Euroopas; isegi Ameerikas on niisuguseid ahjusid vaid mõned üksikud. Kõrgahju kasulik maht on ligi 1300 kuupmeetrit, ta annab ööpäeva kestel 1000 tonni malmi. Novembrikuus jõuavad lõpule Magnitogorski kõrgahju nr 4 ehitamise tööd ja ta astub töötavate kõrgahjude hulka. Oma võimsuse poolest on ta võrdne kõrgahjule nr 3. Käima lasti Voroschilovi nim. tehase kõrgahi nr 1-bis. See kõrgahi jõudis juba esimestel kuudel peale käimalaskmist oma täieliku projekteeritud võimsuseni ja täidab ööpäeva malmisulatamise plaani järjekindlalt 120% võrd. Dnepropetrovski metallurgia sisseseadete tehase kõrgahi nr 2 töötab täie hooga; kõrgahju maht on 280 kuupmeetrit. Tänavu aasta kestel käima lastud kuuenda kõrgahjuga (Stalinski tehases nr. 4) tõusis Nõukogude Liidu töötavate kõrgahjude hulk 108-ni. Peale uute kõrgahjude ehitamist ehitati ümber terve rida vanu ahjusid, mille tagajärjel nende võimsus märksa tõusis. Tänavu viimases kvartalis pannakse käima veel 9 uut kõrgahju.

Niihästi vanad kui ka uued kõrgahjud võitlevad oma ööpäevase keskmise toodangu tõstmise eest. Keskmise ööpäevane malmitoodang oli käesoleva aasta jaanuaris 15 tuh. tonni, juulis aga juba 21,5 tuh. tonni.

*

Magnitogorski kolm marteenahju, igaüks 150 tonni valmistusevõimega, samasugused Kusnetski tehase marteenid, Makee-

jevka, Dsershinski ja teiste tehaste marteenahjud, alates tegevust, suurendavad tuntavalt meie riigi terase toodangut. 45 uut marteenahju hakkasid ja hakkavad tänavu tööle. Tõuseb keskmine ööpäevane terase toodang. Tänavu aasta aprillis oli see toodang veidi üle 15 tuh. tonni, augustis aga juba ligi 20 tuh. tonni.

*

Kolm nõukogude bluumingut töötavad täies hoos, andes aastas üle 3 mln. tonni valtsitud metalli. Neljandat bluumingut monteeritakse Slatousti tehases ja ta lastakse käima novembrikuus k.a.

*

1933. a. tegevusesse astuvate uute elektrijaamade ja agregaadide võimsus on 800 tuh. kvt. Sellest võimsusest on käima lastud juba järgmised elektrijaamad ja üksikud agregaadid: Kaasani termoelektrijaam, mille võimsus on 10 tuh. kvt., Rioni hüdroelektrijaam, mille esimese järjekorra võimsus on 24 tuh. kvt., Dubrovka turbalelektrijaam, mille võimsus on 100 tuh. kvt. Turbageneraatori käimalaskmisega jõudis Gorki elektrijaam projekteeritud võimsuseni — 204 tuh. kvt. Ta uue generaatori võimsus on 46 tuh. kvt. Algas tegevust Schatuura elektrijaama uus agregaat, mille võimsus on 44 tuh. kvt. Uue 24 tuh. kvt. turbiini käimalaskmisega suurendab Tsheljabinski elektrijaam oma üldist võimsust 125 tuh. kilovattini. Peale selle on möödunud kuude kestel käima lastud Novosibirski elektrijaama 6 tuh. kilovattiline agregaat. Kadõrja elektrijaam kolme agregaadiga; iga agregaadid võimsus on 3,3 tuh. kvt. Dsorages — 2 agregaatid, millede võimsus on 15 tuh. kvt. IV kvartalis on osalt astunud töötavate hulka, osalt lõpetavad ehitustöid ja agregaadide monteerimist 21 elektroenergiat valmistavat üksust, mis aasta lõpuks suurendavad meie riigis olevate elektrijaamade võimsust 513 tuh. kvt. võrd. Ehituse ja monteerimise töö lõpetajate elektrijaamade hulka kuuluvad niisugused hiiglased, nagu seda on juba käima lastud üks suurematest maailmas — Dnepri hüdroelektrijaam, kus IV kvartalis käimalaskmiseks valmis saavad veel 2 agregaatid, kumbki 62 tuh. kvt. võimsusega, ja Sviiri elektrijaam nr. 3, kus lõpetades elektrijaama peahoone, lüüsi ja laevasõidu kanali ehitamist, lastakse käima kolm agregaatid, millede üldine võimsus on 72 tuhat kilovatti.

*

Käesoleva aasta 9 kuu kestel on elektrifitseeritud rida raudteeliine, mis on üksosa suu-
rest raudteede tehnilise ümberehitamise
tööst. 9./III algas täie koormatusega tegevust
elektrifitseeritud raudtee Moskva — Obira-
lovka, mille pikkus on 26 km. Kõik sisse-
seade, peale kiirelt töötavate alajaamade
automaatide, on valmistatud nõukogude
tehastes. Lasti käima uue elektrifitseeritud
raudteeliini Baku — Sabuntshi — Surahani
pikendus. Avatud liini pikkus on 30 km ja
ta on esimene Nõukogude Liidu elektri-
fitseeritud raudteeliini pikendus. 28./VIII lasti
esimest korda käima elektrirongid uuel
2 paaril roobastel elektrifitseeritud raud-
teeliinil — Leningradi ja Uue-Peterhofi
jaamade vahel. Avatud liini pikkus on
30 km. 24./IX hakkas töötama Nõukogude
Liidus valmistatud elektrivedur uuel elek-
trifitseeritud raudteeliinil, mis on ehitatud
Kiisel — Tshusovaja jaamade vahel. Liin
on 112 km pikk. Elektrifitseeriti ka Su-
rami mäeseljast läbikäiv raudtee Taga-
Kaukaasias.

*

Kivisöetööstus arenes möödunud 9 kuu
kestel mehhanismide täieliku ärakasutamise,
tööviljakuse tõstmise ja uute kaevanduste
avamise tähe all. Üksikud kaevandused
näitasid hiilgavat tööd, näiteks üks suure-
matest Nõukogude Liidu kaevandustest —
„Artem“ täitis juba oktoobrikuu algul
oma kivisöe toodangu plaani, andes
530.020 tonni kivisütt. See kaevandus alan-
das kivisöe omahinda enam, kui see oli
plaanis ette nähtud. Mehhanismide abil hangit-
tud osa teeb söetoodangus välja 98 prots.
üldtoodangust. Uued mehhaniseeritud kaev-
andused algavad tegevust, neist terve
rida suuri kaevandusi uutes sõeraioonides,
näiteks Belavi kaevandus Kusbassis. Käes-
oleva aasta lõpuks peab sõekaevanduste
arv suurenema 70 suure kaevanduse võrd.

Esimest korda maailmas algasid Moskva
lähedal asuvas söetööstuse raioonis suured
sõe maa-aluse gasifitseerimise katsed; terve
rida nõukogude teadlasi töötavad selle
küsümuse lahendamise kallal. Neil katsetel
on määratusuur tähtsus, sest et sõe maa-
aluse gasifitseerimise teostamine vabastab
miljonid tööliste raskest ja hädadohtlikust
maa-alusest tööst. Kuid, saavutades tuntavaid
edusamme, jääb kivisöetööstus, võrrel-
des teiste rahvamajanduse harudega, siiski
veel maha oma plaani täitmises. Abinõud,
mida partei keskkomitee otsuste täideviimi-
seks söetööstuse alal on tarvitusele võetud,
annavad juba käegakatsutavaid jaatavaid
tagajärgi. Nii oli N. Liidu söetööstuse kesk-

mine toodang käesoleva aasta jaanuaris
ööpäevas keskmiselt 180 tuh. tonni, sep-
tembris aga juba 220 tuh. tonni.

*

Nahvta tööstuse plaan on 24,4 mln. tonni
toodangut 1933. a. kestel. Selle plaani täit-
mine on seotud estkätt puurimisetööde
arendamisega. Laiendades puurimisetöid,
avastades uusi nahvtaraiioone, suurendab
see üks tähtsamatest rahvamajanduse ala-
dest oma toodangut. 18./V hakkas uues
nahvtaraiioonis Lok-Batanis 500 meetri
sügavusest tegutsema ülivõimas nahvtaalli-
kas. Esimese ööpäeva kestel andis see alli-
kas 8 tuhat tonni nahvtat, 25. maiks aga
suurendas ta oma toodangut 15 tuhande
tonnini ööpäevas. Sellesamas nahvtarai-
ioonis hakkas 27./IX tegutsema teine üli-
tugev allikas, mis juba esimese viie tunniga
pärast nahvtagaasi ilmumist andis 10 tuhat
tonni nahvtat ööpäeva kestel. Ja niisugu-
seid uusi nahvtaallikaid on puuritud roh-
kemgi. Käesoleva aasta jaanuaris oli
N. Liidus keskmine nahvta üldtoodang öö-
päeva kestel 45 tuh. tonni, septembris aga
tõusis see arv juba 65 tuh. tonnini. See
näitab nõukogude nahvtatööstuse hiigla-
arenemist.

*

15 uut koksipatareid astuvad tänavu
tegutsevate ettevõtete hulka, neist idas
üldise valmistusvõimega — 1834 tuh. tonni
koksi aastas, ja 6 lõuna tööstusraiooni-
des, 2090 tuh. tonnilise toodanguga aastas.
Ehitatavate koksipatareide arvust on käima
lastud esimene Kemmerovo koksi-keemia
kombinaadi patarei 990-tonnilise ööpäeva
toodanguga. Sealsamas algas tegevust nel-
jas koksipatarei. Dershinski tehases — pata-
rei nr. 2 (40 ahju), mille valmistusvõime
on 675 tonni koksi ööpäevas. Käimalas-
tud Makeejeva tehase koksipatarei annab
675 tonni koksi. Peale selle algasid tegevust
2 patareid Magnitogorskis, üks Brjanski
tehases, üks „Saporoshstali“ tehases. Tä-
navu viimases veerandaastas pannakse
käima veel 4 koksipatareid. Vanade koksi-
patareide valmistusvõime täielik ärakasu-
tamine ja uute käimalaskmine suurenda-
vad tuntavalt N. Liidu koksi toodangut.
Keskmine koksitoodang N. Liidus oli käes-
oleva aasta jaanuaris 24 tuh. tonni, sep-
tembris aga — 31 tuh. tonni.

*

Kõik need hiilgavad edusammud, mida
öleme teise viisaastaku esimese aasta möö-
dunud 9 kuu kestel saavutanud ja mille-

dest ülevalpool räägitud, on partei osava ja targa juhtimise tagajärg. Partei keskkomitee, eesotsas sm. Staliniga, kelle otskohesel isiklikul juhatusel toimus raske-tööstuse arendamine ja tähtsamate ettevõtete ehitamine, mobiliseerides tööliiklasi jõudu, näitas veel kord kogu maailmale, kuidas suudab ehitada sotsialismi, valluta-

des! tehnika kõige suuremaid saavutusi, võimu oma kätte võtnud proletariaat. Ja see, mis loetletud siin, on vaid üks osa sotsialistlikust ehitusetööst. Kõik jõud saavutatud edusammude edasiarendamiseks sotsialistliku võistluse ja lööktöö kõrgemale tasemele tõstmise alusel

V. Uus

Nõukogude Liidu põllumajanduse arenemise kokkuvõtteid ja päevaküsimusi

Proletariaadi diktatuuri kindlustamine ja sotsialismi ehitamine N. Liidus nõudis rasketööstuse ja masinaehituse arendamise ülesande hoogsat lahendamist, mis võimaldaks kogu meie rahvamajandust ümber ehitada sotsialistlikuks, lõpuliikult välja tõrjuda valmistusest ja kaubandusest kapitalistlikud elemendid, luua kindel alus klasside likvideerimiseks ja klassideta ühiskonna ehitamiseks. Industrialiseerimise ja kogu rahvamajanduse sotsialistliku ümber ehitamise kiire tempo oli üheks partei poliitika tähtsamaks põhiküsimuseks esimese viisaastaku teostamisel. Oli tarvis kõike jõudu kokku võtta selleks, et muuta N. Liit nõrgast väikekodanlusega agraarmaast tugevaks majanduslikult täiesti iseseisvaks ja imperialistlikust välisilmast rippumatuks industriaalmaaks, kindlustades sellega N. Liidu kaitsevõimet kapitalismi üldkriisi teravnemise, uute imperialistlikkude sõdade ja interventsiooni hädaohu kasvu olukorras.

Et meie erilist tähelepanu juhtisime ja juhime rasketööstuse arendamisele, siis on ka arusaadav, et ta oma esimese viisaastaku täitis tuntava ületamisega. Üldine tööstusetoodang kasvas, võrreldes 1928. a., enam kui kaks korda, sõjaeelse ajaga võrreldes aga kolm korda. Nõukogude masinaehitusetööstus kasvas 1933. a. alguks 1927/28 a. võrreldes neli ja pool korda. Masinaehitusetööstuse toodang ületab kümnekordselt ta sõjaeelse toodangu. Lühikese aja kestel on põhjalikult ümber korraldatud vanad tööstusekeskkojad. On loodud rida uusi tööstusekeskkohti Uraalis, Siberis, Kasakstanis ja tagapool polaarvööd, Põhjas. On teostatud hiiglaehitused — Dnepri elektrijaam, Magnitogorsk, Kusnetsk, Hibinogorsk, Balti-Valgemere kanal jne, jne.

Sotsialistliku tööstuse hiiglakasvu tagajärjel on tööstuse ja põllumajanduse toodangute vahetõttu põhjalikult muutunud.

Tööstuse erikaal rahvamajanduse üldtoodangus on tõusnud 48 protsendist 1928. a. 70 protsendini 1932. a. lõpul.

Lenin õpetas, et sotsialismi ainsaks aineliseks aluseks võib olla suur masinatööstus, mis suudab reorganiseerida ka põllumajandust. Sellest põhimõttest läkski partei välja ja see oligi meie tööde eeskava üheks peapunktiks esimeses viisaastakus. Proletariaadi diktatuuri kindlustamise ja sotsialismi ehitusetöö põhiküsimustest välja minnes on selge, et kaua kesta ei saa Nõukogude Liidu rahvamajanduse arenemine kahel vastupidisel alusel, — ühelt poolt sotsialistlik suurtööstus, kes hävitab kapitalistlikke elemente, ja teiselt poolt väike eraomanduslik põllumajandus, kes neid kapitalistlikke elemente tekitab. Nii kaua, kui väiketalupeoja majapidamine veel ei põhjene suurvalmistuslikul alusel, nii kaua kui ei ole töötavad eravalmistajad väiketalupeojad koondatud sotsialistlikkude kollektiivmajapidamistesse, kolhoosidesse, on NSV Liidus kapitalismi restauratsiooni hädaoht kõigi teiste võimalikkude hädaohtude hulgas.

Ning peale sotsialistliku industrialiseerimise oli esimese viisaastaku üheks põhiküsimuseks, mis lahutamata seotud masinaehituse küsimusega, põllumajanduses väikeeravalmistusele üleminekul kollektiivsele, ühisele suurvalmistusele kõige uuema ja täielikuma tehnika alusel, mis midugi ei tähenda seda, et vana põllumajanduslik tehnika (hobune, sahk, ader jne) kohe kõrvale heidetakse. Kõige selle tagajärjel ja selle alusel on võimalik plaanikindlalt luua põllumajanduses kõrgemat tööviljakust, kui seda võimaldas teha väikeeravalmistus. Ilma põllumajanduse kollektiviseerimiseta ei olnud võimalik sotsialistliku ühiskonna täiesti kindla majandusliku aluse loomine, ega töötavate talupoegade hulkade ainelise olukorra ja kultuu-

vilise tasapinna tõstmine tarvilisele sotsialistlikule kõrgusele.

Proletariaadi partei õige juhtimise tagajärjel oli esimese viisaastaku lõpuks organiseeritud üle 200 tuhande kolhoosi, mis ühendavad üle 60 protsendi talupoegade majapidamiste arvust, üle 70 protsendi kõigist talupoegade hobustest ja ligi 75 protsenti kõigi talumajapidamiste külvipinnast. Samuti on esimese viisaastaku viimase 3 aasta kestel organiseeritud ligi 5 tuhat teravilja-, karjakasvatuse ja tehniliste kultuuride sovhoosi.

Kolhoosidel ühes sovhoosidega on ligi 80 prots. kogu NSV Liidu külvipinnast.

Põllumajandus on saanud esimese viisaastaku jooksul: 120 tuhat uut traktorit, mis annavad kokku 1.900.000 hobusejõudu, neist traktoritest on organiseeritud 2446 masina-traktorijaama; 1600 mln. rbl. eest põllutöömasinaid, millest 43 prots. on mehaanilise veojõu inventar. Mehaanilist veojõudu oli põllumajanduses 1928. a. 1,6 prots., 1932. a. aga 13,7 prots.

1927/28. a. võrreldes on külvipind laienenud 21 mln. ha võrd.

1927/28. a. anti riigile 700 mln. puuda kaubavilja (selle hulgas sovhooside ja kolhooside vilja ainult 10 prots.). 1931—1932. a. sai riik vilja kokkuostust aga juba 1 mlrd. 400 mln. puuda vilja. (Sellest on mitte vähem kui 75 prots. juba sovhooside ja kolhooside vilja.)

Suuri sarvloomi oli suurtes sovhoosides ja kolhoosides kaubafarmides 1932. a. — 7,6 mln., 1928. a. oli neid ainult 332 tuhat. Sigu: 1932. a. — 3,6 mln, 1928. a. oli aga ainult 75 tuhat tk. Lambaid ja kitseid: 1932. a. 9,9 mln., 1928. a. aga ainult 970 tuhat¹⁾.

Meie näeme neis arvudes kolhooside ja sovhooside sotsialistliku põllumajanduse arenemise määratukiiret tempot. Tähtsamate raioonide kollektiviseerimine on põhjoones lõpetatud. NSV Liit on väikepõllupidamise maast muutunud maailmas kõige suurema põllupidamise maaks kolhooside ja sovhooside asutamise ja põllumajanduse kõige uuema masinatehnikaga varustamise teel. Kolhoosid on võitjaks jäänud. See võit kujutas endast kapitalismi juurte lõpulikku purustamist NSV Liidus. N. Liit läheb kindlalt ja lõpulikult sotsialistliku arenemise teed.

Samal ajal on kapitalistlikkude maade põllumajanduses alaliselt kestnud kriisi tervnemine.

Ametlike andmete järgi¹⁾ on külvipind tähtsamatel viljakasvu maadel langenud vähemalt 8—10 protsenti. P.-Am. Ühendriikides on puuvilla külvipind langenud 15 prots. Suhkrupeetide külvipind Saksamaal ja Tsheho-Slovakkias on langenud 22—30 protsenti.

Ameerika põllumajanduse departemangi andmete järgi langes põllumajanduse üldtoodangu väärtus P.-A. Ühendriikides 11 miljardi dollari pealt 1929. aastal 5 miljardi dollari peale 1932. aastal, s. o. enam kui 50 prots. Samuti langes seal teraviljade üldtoodangu väärtus 1288 mln. dollari pealt 1929. aastal 391 mln. dollarini 1932. a., s. o. enam kui 68 prots. Puuvilla üldtoodangu väärtus langes seal 1933 mln. dollari pealt 1929. a. 397 mln. dollarini 1932. a. a. s. o. enam kui 70 protsenti jne.

Eestis teravneb põllumajanduse kriis enne 1931. aastat aeglasemalt. 1931. a. toob aga eriti suure pööride kriisi tervnemise poole. See väljendub peaaegselt toodangu languses nii hulgaliselt kui ka hindadelt, põllumajanduse saaduste tarvitamise langemises sisemaal ja väljaveo vähenemises. Põllumajanduse toodangu väärtuse langust Eestis näitavad järgmised arvud²⁾:

(1922—23. a. on võetud 100 protsenti).

aasta	mln. krooni	prots.
1922—23	154	100
1924—25	198,9	129,2
1925—26	233,6	151,7
1929—30	222,8	144,7
1930—31	194,0	126,0
1931—32	140,0	90,0

Nende andmete järgi näeme, et põllumajanduse toodangu väärtus on langenud madalamale kui kunagi varem viimase 10 aasta jooksul.

Eriti terav langus on olnud 1931. a., mil põllumajanduse produktsiooni väärtus on langenud eelmise aastaga võrreldes 54 mln. krooni ehk 36 prots. Need arvud näitavad põllumajanduse kriisi sügavat tervnemist just viimaste aastate jooksul. Ja ka 1932/33. a. jätkus kriisi tervnemine Eesti põllumajanduses.

Põllumajanduse saaduste hindade langus Eestis tuleb teravalt nähtavale juba 1930. a., kus aasta jooksul langevad hinnad 40 prots. 1931. a. oli veel langus 22 protsenti. Üle

¹⁾ Järgnevad andmed on võetud sm. Stalini aruandest ÜK(e)P k.-k. jaanuarikuu pleenumil.

²⁾ Arvud on võetud „Klassivõitlusest“ nr. 145—146, 1932. a., lhk. 4.

¹⁾ Andmed viieaastaplaani tähtsuse kohta k.h. „Pravda“ nr. 21 (5547), 1933.a.

Eesti on käimas talude müük oksjoniteel. Paljud kehvad asunikud, kehvikud ja keskmikud kihutatakse maksujõuetuse tagajärjel kohtadelt välja ehk tehakse pajajaks inventarist ja loomadest. Kui siia juurde arvata veel Eesti kodanliste lehtede teated, ei Petserimaal ei suutnud 1932. a. kevadel kuni 50 prots. talupoegi oma põldusid täis külvata sel põhjusel, et puudus seeme ja hobused (seeme olla talvel nälgiga ära söödud, kuna hobused toiduainete puudusel maha müüdüd), siis saame kokkuvõttes ettekujutuse sellest, kui terav on põllumajanduse kriis väikses Eesti põlariigis.

Ka seegi kunstlik põllumajandussaaduste hindade tõus, mida meie näeme Eestis 1932. a. teisel poolel kodanluse inflatsioonipoliitika tagajärjel, ei tähenda muidugi mitte põllumajanduse kriisi lõppu Eestis. Sellele võnkele ülespoole saab järgneva kriisi uus süvenemine.

Ajaloo käik ja tõsiasiad on näidanud, et sotsialistlikul majandusesüsteemil on määratu suured arenemisevõimalused, kuna kapitalistlik süsteem enneolematu sügava majanduskriisi krampides sipleb. Tõsiasiad on kinnitanud seda, et kolhoosid ja sovhoosid on võrratult kindlamad ja elujõulisemad majapidamise vormid kui väikemajapidamised ja erakapitalistlikud ettevõtted.

Viieaastaplaani teostamine põllumajanduses nelja aastaga ja veel lühema ajaga näitas praktika põhjal, et valed on igasuguste kallaklaste seisukohad ja lükkas täielikult ümber nende nii parem- kui „pahempoolsed“ oportunistlikud teooriad. Ta andis purustava hoobi kahjutegijatele ja Grohmanni j.t. teooriatele, kes püüdsid ette valmistada teed meie põllumajanduses kapitalismi uuesti jaluleseadmiseks.

Põllumajanduse kollektiviseerimise alusel on kulaklus purustatud, kuid mitte veel lõpulikult hävitatud. Ta jäänused, tungides sotsialistlikesse ettevõtetesse, püüavad uutis oludes igatmoodi takistusi teha sotsialistlikule ehitustööle. Klassivaenlase vihase vastupaneku pinnal võivad uutis oludes endid liigutama ja tegutsema hakata vanade purukslöödud kontrerevolutsiooniliste parteide ja igasuguste vastarindlaste gruppide jäänused, kes tahavad meie sotsialistlikku ehitustööd seestpoolt õonestada ja teda purustada. Sellepärast, kõige hoolsamat parteilist, enamlikku valvelolekutigaalpool! Veel rohkem tähelepanu proletariaadi diktatuuri kindlustamisele.

Esimese viisaastaku teostamisega on loodud uued väljavaated, uued avarad

võimalused N. Liidu põllumajanduse edaspidisele arendamisele, on tõusnud esile ka uusi ülesandeid. Kolhoosid on saanud valitsevaks majapidamise vormiks meie tähtsamates viljakasvatuse raioonides. Nad on suure enamuse töötavate talupoegade poolt tunnustatud palju paremaks ja töötavatele talurahvale vastuvõetavaks vormiks, kui eramajapidamine. See on määratu suur võit, mis on saavutatud leninliku partei õige juhtimise tagajärjel. Kuid sellega ei saa piirduda. Põhiülesanne, mida põllumajanduse teise viisaastaku teostamisel vaja täita, on kolhooside organisatsiooniline ja majanduslik kindlustamine.

Teha kõik kolhoosid enamlikkudeks. Purustada kolhoosist välja kõik kulaklikud elemendid, kahjurid, logardid, päevavarjad, kindlustada kolhooside juhatusi enamlike kaadritega, teostada kogu tõsidusega kolhooside majanduslikku kindlustamist, muutes neid täielikkudeks enamlike kindlusteks ja tehes **kõiki kolhoosnikke jõukateks**, — need on peajuhtõnad, mida partei ja tööliklassi juht sm. Stalin üles seadis meie põllumajanduse arendamise alal praegusel ajajärgul.

Teise viisaastaku esimese aasta plaan põllumajanduses on just nende ülesannete täitmisele rajatud. Nende juhtõnade al teostati kevadine külv, viljakoristamine ja viljakokkuost. Vaatamata sellele, et praegu veel majanduseaasta lõpptulemusi täielikult kokku võtta ei saa, võib olemasolevate andmete najal siiski kindlasti tõendada, et käesoleval aastal selle partei otsuse täitmise alal — teha kõik kolhoosnikud jõukateks — on suur samm edasi astutud.

Üheks tähtsamaks punktiks selle küsimuse lahendamise alal on karjamajanduse tõstmine, kuivõrd meie teravilja küsimuse juba oleme suutnud lahendada. Käesolev aasta peab olema ja on karjamajanduse arendamise murrangu aastaks. Üheks otustavamaks küsimuseks, mis seotud karjamajanduse laiendamise, on loomatoidu baasi loomine. 1933. a. on see küsimus aga hoogsat lahendamist leidnud nii kõrretoitude (heinad, põhk), silo kui ka kontsentreeritud jõutoidu suhtes. Tänavuaastane hea viljasaak pakub iseäranis soodsaid väljavaateid sea- ja linnukasvatuse arendamiseks.

Meil on olemas kõik tarvillikud tingimused karjamajanduse probleemi kiireks lahendamiseks. Ja sellest, kuidas meie oskame ära kasutada neid tingimusi, meie endi energiast ja tööst (eestkätt, meie põllumajanduslike organisatsioonide tööst) oleneb karja suurendamise ja ta kauba-

toodangu tõus. Karjapidamise sovhoosid ja kolhooside farmid, kui sotsialistlikud loomakasvatuse suurmajapidamised, võimaldavad organiseerida valmistust teaduslikul alusel, kasutada ära kõiki zootehnika ja arstiteaduse saavutusi, seada laialisele alusele meie karja tõu parandamist ja tõsta karja produktiivsust. Ühtlasi on nad ka majapidamised, kelle tähtsamaks ülesandeks on meil tööstuskeskkohtade ja üldse linnade varustamine karjamajanduse saadustega.

Karjamajapidamine sovhooside ja kolhoosifarmide tegevus on juba annud tuntavaid tagajärgi ja õigustavad partei poliitikat karjamajanduse lahendamise küsimuses. Näiteks, seakasvatuse farmid andsid tänävu 1. septembriks riigile 43,6 tuhat tonni liha, läinud aastal aga andsid nad kolme kvartali kestel kõigest 21 tuhat tonni liha. Kolhooside või- ja piimafarmid andsid riigile 1932. a. 1. oktoobrist kuni 1933. a. 1. juulini 69,4 tuhat tonni saadust ja täitsid oma plaani sellega 112,4 prots. 1932. a. täitsid nad oma plaanist aga ainult 78,8 prots.

Lambakasvatuse farmid täitsid tänävu lihaandmise plaani 179,4 prots. (13,8 tuhat tonni), 1932. a. aga 148 prots.¹⁾ Sellest on näha, et Nõukogude Liidu sotsialistlik loomakasvatuse on läinud aastaga võrreldes teinud tuntavaid edusamme. Vaatamata sovhoosidele ja kolhoosifarmidele, on tarvis kõigi abinõudega aidata kolhoosnikule tema isikliku tarvituse kui ka turu jaoks loomapidamist arendada. Seda soodustab praegune kolhooside põhivorm, artell, kus ühiskondlustatud karjamajapidamise kõrval on ja peab olema igal kolhoosnikul veel lehm, vähemaid loomi ja kodulinde, nagu seda ette nähtud on põllumajanduse artelli põhikirjas.

26. märtsil 1932. a. tegi partei keskkomitee vastava otsuse, et igal kolhoosnikul peab olema oma lehm, vähemad koduloomad ja kodulinnud. Kohalikkudele partei- ja nõukoguorganisatsioonidele tehti ülesandeks aidata muretseda neile kolhoosnikkudele, kel neid loomi veel ei ole, neid ostmise või noorte loomade kasvatamise teel. Riigi poolt antakse selleks tarvilisel määral raha laenuks.

See abinõu võimaldab veel enam parandada kolhoosniku majanduslikku olukorda ja ühtlasi varustada tööstuskeskkohti karjamajanduse saadustega suuremal määral kui seni.

Teise viisaastaku esimese aasta plaani teostamisel on üheks põhiküsimuseks uute ettevõtete ja nende tehnika valdamine. See tähendab, et peatähelepanu peab olema sihitud töö omadusliku külje tõstmisele. Järelikult peab põllumajanduses nüüd pearõhku panema eeskätt viljasaagi tõstmisele ja üldse põllumajanduse saagiannitõstmisele, kuna külvipinna laiendamine on vähemtähtis küsimus.

Vastavalt selle ülesande täitmisele on organiseeritud ka MTJ (masina-traktori jaamade) abi kolhoosidele ja sovhoosidele. Kui enamalt kolhoos maksis traktori töö eest põllul m.-t. jaamale rahas, siis uue maksukorralduse järele maksab kolhoos traktori tarvitamise eest teatava protsendi viljasaagist. Kui saak suurem, siis saab MTJ järelikult oma töö eest rohkem, kui aga töö oli halb ja saak viljalt, saab ka traktori jaam vähem tasu. Sellega on MTJ sunnitud oma töö tagajärgede vastu rohkem huvi tundma ja see aitab ühtlasi ka viljasaagi tõstmise küsimust lahendada.

Partei otsusel asutati tänävu masina-traktori jaamades ja sovhoosides poliitilised osakonnad. Nende poliitosakondade ülesandeks on teostada konkreetset parteilist juhtimist kogu sotsialistlikus ehitusetöös külas, olla n. ö. parteiliseks silmaks külas. Teha kõik kolhoosnikud jõukateks, teha kõik kolhoosid enamlisteks, — nende põhiülesannetega määratakse ära poliitosakondade töö ja tegevus praegusel ajajärgul.

M.T.J. ja sovhooside poliitosakondadel on põllumajanduslike tööde organiseerimise ja töö omadusliku külje tõstmises väga vastutav ülesanne täita. Jõudude ümberpaigutamisega ka uute, sotsialistlike töömeetodite ikka rohkemal määral tarvitusele võtmise tagajärjel on nende ülesannete teostamises otsustavaid tagajärgi saavutatud. Seda näitab, näiteks, külvatud 11.014 tuhat ha, s. o. 109,6 prots. plaanist. Nii täitis meie sotsialistlik põllumajandus oma külviplaani tuntava ületamisega. Sedasama tõendavad ka need asjaolud, et rida oblasti ja raioone viljakoristamise algul kohe ka riiklike kohustuste täitmisele asusid viljamaksu maksimise alal, mille tagajärjel nad oma viljakokkuostuplaanid enne tähtaega täitsid. Siinkohal pole ülearune öelda, et N. Liidus oli tänävu hea viljasaak, kohati isegi väga hea. Kõik kodanliste lehtede jutud „näijast“ Nõukogude Liidus on täiesti valed.

¹⁾ „Bolshevik“ nr. 15—16, 1933. a., lhk. 44.

Sama edukalt areneb ka sügiskülv, mille plaan kahtlemata täidetakse ületamisega. Maha jääb siin seni eestkätt Põhja-Kaukaasia ja paar teist piirkonda.

Kuid mitte igalpool ei lähe kõik need tööd nii hoogsalt ja organiseeritult. Mõnes raioonis tuleb nähtavale mahajäämine. Seal on peasüüdlased kohalikud parteiorganisatsioonid, kes ei ole osanud enamlikult juhtida meie põllumajandust, ei ole osanud tööd organiseerida, kes ei näe klassivaenlast kolhoosis, kes arvavad, et kui kolhoos on sotsialistlik majapidamisvorm, siis on sellega kõik juba korras ja kolhoosis ei või midagi nõukogudevastalist olla ega juhtuda. Ja kuigi juhtub, siis tuleb neist nähtustest vaikides mööda minna, sest kolhooside vastu võidavat tarvitada ainult veendamise abinõusid, kuna seadust, sunniabinõusid ei tulevat kolhoosniku suhtes kasutada. Nii targutatakse mõnelpool.

Nendel seadetal ei ole midagi ühist leninismiga. Küll aga kasutavad niisugust kolhoosidele suhtumist ära kulakud ja nende sabarakud, kes kolhoosi on pugenud ja seal oma sisemise, salajase lõhkumisetööga püüavad majanduslikkude ja poliitiliste hoogtööde läbiviimist takistada.

Kolhooside organisatsiooniline ja majanduslik kindlustamine on lahutamata seotud klassivaenlaste väljarookimisega kolhoosis, kuhu nad selleks sisse pugenud, et teda seestpoolt lõhkuda. Ühes uue olukorraga on ka klassivaenlane oma taktikat muutnud. Tükkides kolhoosis vastutavatele kohtadele, ei tegutse ta mitte otsekohe ega avalikult partei ja nõukogude valitsuse poliitika vastu. Veel enam: ta „agiteerib“ ja hääletab isegi partei seisukohtade „poolt“, kuid samal ajal teeb ta pisitasa niisugust kahjuritööd, mis varem või hiljem kolhoosi lagunemisele viib, kui sellele otsustavalt piiri ei panda. Et seesugust varjatut klassivaenlast paljastada ja tabada, peab iga parteilane ja üldse iga aus kolhoosnik oma revolutsioonilikkude valvelolekut teritama. Peab oskama maha kiskuda klassivaenlase näokatet, et tema kontrrevolutsioonilist tegevust hulkade ees paljastada ja purustada. Kes seda ei tee, või ei taha, see on vastu, olgugi, et ta ehk partei liikmekaart taskus kannab.

Kulaklik vastupanu, kulaklik psüholoogia ei avaldu ka alati ainult füüsilise isiku — kulaku kui klassivaenlase enda kaudu. Kulaklik ideoloogia avaldub veel tihti, kui minevikul jäänus, üksikute kolhoosnikkude arusaamises ja väljendustes, Kulaklik mõju

minevikust pärit vaadete ja arvamiste näol avaldus isegi üksikute küla parteilaste gruppides. See ei tähenda aga muidugi mitte seda, et siin igal juhtumisel tegemist on oportunistidega ja klassivaenlastega. Suur enamus nendest parteilastest on tõsiselt andunud parteile ja sotsialistlikule ehitustööle, kuid madala poliitilise arenemise pärast puudub neil tihtilugu tarvilikult selge proletaarne klassilik arusaamine olukorrast ja nähtustest.

Siin peab, ühest küljest, välja puhastama kõik võõrad, juhuslikult kolhoosi ja parteisse pugenud elemendid, teisest küljest — on tarvis kogu parteilist hulgalist kasvatusetööd külas tõsta, eriti küla parteilaste hulgas. Vastasel korral, kui mõni parteiorganisatsiooni lüli ei ole ideeliselt küllalt tugev, ei ole hästi organiseeritud, ei ole seotud hulkadega, ei suuda hulki oma järel viia, siis ei anna ka töö kolhooside kindlustamise alal häid tagajärgi, vaid ennem küll halbu.

Et tõsta külas parteitööd vastavale kõrgusele ja veelgi kõvendada sotsialistliku põllumajanduse juhtimist, selleks andis partei keskkomitee 15. juunil s. a. vastavad juhtnõõrid. ÜK(e)P k.-k. otsus 15. juunist 1933. a. M.T.J. poliit-osakondade, kolhooside parteirakukeste, poliitosakondade ja raiooni parteikomiteede vahelkordade kohta on väga tähtis parteilise juhtimise kindlustamiseks külas. Poliitosakondade asutamise ja parteirakukeste organiseerimisega kolhoosides valmistusliku põhimõtte järgi, rakukestega, kes alluvad kolhooside majanduslikkudes ja poliitilistes küsimustes poliitosakondadele, loodi otsekohe sidemed kolhooside ja kõrgemate juhtivate partei organisatsioonide vahel. Muutub süsteem ja meetod põllumajanduse juhtimises. Nüüd ei lähe see juhtimine enam mitte üksi territoriaalsete organisatsioonide (raiooni komiteede) kaudu, vaid ka **otsekohe poliitosakondade ja vastavate lülide kaudu keskkohas ja oblastis, all aga valmistuslikul põhimõttel organiseeritud parteikukeste kaudu.** Sellega muutuvad poliitosakonnad veel enam küla kõige paremate jõudude organiseerimise keskkohaks ja kõige tähtsamaks tugipunktiks kolhooside organisatsioonilise ja majandusliku kindlustamise alal. Parteiorganisatsiooni võrgu laiendamine, kolhooside kindlustamine uute parteitöölistega piirkonna ja raiooni aktiivi arvel, samuti ka kohalikkude parteilaste arvel, keda ümber paigutatakse kehalisele tööle brigaadis jne, — võimaldab eestkätt tähtsamatel valmistusaladel kindlustada enamlikku juhtimist,

partei ja kolhoosnikkude hulka seid ning süvendada partei hulgalist kasvatustööd brigaadides.

Hulgalise parteilise kasvatustöö ülesandeks kolhoosnikkude seas peab olema see, et kolhoosnikku, seda eilast väiketallupidajat, sotsialistlikuks töötajaks ümber kasvatada. Põhiküsimused, millede ümber see kasvatustöö tuleb koondada, on, esiteks, ühiskondliku varandusega kokkuhoidlikult ümberkäimine, ühiskondliku omaduse loomine, teiseks, — korralik ja õiglane riiklikude kohustuste täitmine, kolmandaks, — korralik töö organiseerimine, töödistsipliini kindlustamine, võitlus tööomadusliku külje tõstmise eest, kolhoosi tööviljakuse ja ühes sellega kolhoosnikkude sissetulekute suurendamise eest.

Nende ülesannete teostamiseks peavad parteiorganisatsioonid külas enda ümber koondama ka parteitute kolhoosnikkude

aktiivi, lööklasi, siis annab see töö tarvilikke enamlikke tagajärgi. Kolhoosides, sovhoosides jne sissepugenud klassivaenlase jäänuste väljarookimisega, oportunisti ja kulaku agentuuri paljastamisega, võitluses enamliste kolhooside eest saavutab kommunistlik partei 1933. a. uued võidud viljasaagi ja karjamajanduse tõstmise, tööviljakuse tõusu, kolhooside enamlustamise ja kõikide kolhoosnikkude jõukaks tegemise alal.

Veel suurema visadusega kui seni peavad kõik parteiorganisatsioonid järgmise 1934. aasta plaanide täitmise ettevalmistusele asuma. Kolhooside parteirakukeste kindlustamine, nende tööle tõelise enamlikku sisu andmine on selleks tähtsamaks lüliks, mis võimaldab Nõukogude Liidu põllumajanduses kätte saada uusi ja veel suuremaid saavutusi kui seni.

N. Krupskaja

Kultuurirevolutsioon uuel arenemiseastmel

Käesolev suvi oli jõupingutava töö ajajärk sovhoosides ja kolhoosides. Selle tulemuseks on edusammud mitte ainult viljasaagi tõstmise, viljasaagi koristamise alal, vaid inimesed õppisid ka töötama enam organiseeritult, õppisid töötama plaanikindlalt, kollektiivselt, ühiselt ära võitma raskusi. Me teame, kuidas kasvatatakse inimesi kollektiivne, plaanikindel töö vabrikus, tehases, kuidas ta hävitab vana, väikeeraomaniku hingeelu. Poliitosaakondade asutamine MT Jaamades aitas kaasa töö organiseerimise parandamisele, plaanikindluse teostamisele, aitas aru saada sellest, mis sünnib meie maal. Nüüd on käimas lööklaste-kolhoosnikkude ja naiskolhoosnikkude kongressid, mis kinnitavad saavutatud tulemusi, aitavad aru saada nende ideelisest sisust. Ja iseloomulik on, et seal kolhoosnikkude poolt erilise visadusega rõhutatakse kultuurilise ehitustöö küsimusi. Kuid jutt ei ole nüüd mitte enam kirjaoskamatused likvideerimisest, usuvastasest selgitustööst jne, — jutt on nüüd sellest, kuidas muuta kultuursemaks kogu elu. Meie oleme jõudnud sotsialistliku kultuuri küsimuseni.

Inimesed võitlevad kolhoosides selle eest, et jõukaks saada. Endisel ajal oli talurahva seas samuti jõukaid. Aga varem oli selle jõukuse aluseks võõra tööjõu kurnamine, pettus, ahnitsemine. Praegune jõukus põhjeneb oskusel püüvalt, kultuuriselt, organi-

seeritult töötada, töösse ka teisi juurde tõmmata. Endise jõuka taluniku huvid olid teiste huvidele vastukäivad, ta oli ühiskonnastavastane, kes hoolitses ainult selle eest, et muretseda endale rikkalikumat sisseseadet, et sundida rohkem inimesi end teenima, endise jõuka kohta öeldi, et ta on pealtnäha jumalakartlik ja õiglane, sisemiselt aga ahne kiskja, kes iga silmapilk valmis õgima oma ligemist. Praegune jõukas kedagi ei õgi ega mingisuguseid jumalateenistusi ei kuula. Ta on — ühiskondlane. Ta töötab kollektiivselt, on lahutamata seotud oma kollektiiviga ühiste huvide läbi, ja kultuurne elu on talle vajalik mitte ainult enda jaoks — ta vajab kui õhku seda, et kogu elu muutuks kultuurseks. Ja loomulik on, et jõukad — töö lööklased — saavad olema ka sotsialistliku kultuuri lööklased.

Kogu elu heaolu parema korraldamise küsimus on praegu iseäranis tähtis ja põnev. Väljakannatamatuks on saanud eluolus mustus, lehk, räpakus, saamatus. Võitlus elamute puhtuse ja heakorra eest, nende lupjamise ja puhastamise eest, õhuakende eest, ühiskondlikkude söögimajade, leivavabrikute, veevärgi eest, — see kõik seisab päevakorras. Tööd peab algama peale kõige lihtsamast, seilest, mis käepärast. Lupjate ühiskondlaste brigaadide organiseerimine elamute lupjamiseks näitab, kui ägedalt

ühiskondlus selle eest võitleb. Klubide, lugemistubade, punaste nurkade korraldamine on juba läbi lõõnud. Niisama ka raadio. Eluolulik kultuurünnak hakkab juba laienema. Teda on vaja igati toetada. Tuleb toetada igasugust altpoolt tulevat asjalikku algatust, tuleb toetada hulgalise isetegevuse organiseerimist.

Lenin ütles kirjaoskamatusel likvideerimise kohta: „Teda võib kiiresti likvideerida, kui hulgad ise selle asja käsile võtavad.“ Hulgad võtsidki selle asja käsile, ja kogu maa muutus kirjaoskajaks. Hulkadel tuleb käsile võtta ka elu-olu kultuurne organiseerimine. Viis aastat tagasi loodi Ülevenemaalise kesktäidesaatekomitee juures hiljuti nii traagiliselt hukkunud sm. Holzmanni komisjon (sm. Holzmann sai surma lennuõnnetusel, — tõlk.), kellele ÜKTK ülesandeks tegi arendada laialist tööd kultuur-eluolulise ehitusetöö alal. Mul tuli siis töötada selles komisjonis laste eluolu alal. Meie püüdsime sidet luua nõukogude kultuur-eluoluliste sektsioonidega, terve rea organisatsioonidega (mäletan, palju aitas meid kohtukomissariaat), töö hakkaski juba edenema, asusid appi teadlikumad naistöölised, kuid enamasti suhtusid nõukogude esimehed, ametiühisused sellele tööle kaunis ükskõiksel, kollektiviseerimine siis alles hakkas arenema ja esiplaanile kerkisid seal teised küsimused. Hulgad ei olnud selleks tööks veel ette valmistatud. Ohku jäi rippuma ka komnoorteühingu üleskutse alata ühteaegu võitlusega kirjaoskuse eest ka võitlust puhuse eest.

Sellest ajast on möödunud 5 aastat, meie maa nägu on muutunud teiseks. Ja praegu kerkib juba altpoolt võitlus elu-olu parandamise eest. Algasid Donbassi söekaevajad, siis kandus see edasi Moskva sõetööstuse raiooni. Töölisklass alustab, kollektiviseeritud küla tuleb kaasa. Ma rääkisin Tataaria kolhoosnikkudega-lööklastega. Nad kõnelevad: „See talv möödub kultuuri eest võitlemise lipu all.“ Saabuvad samasisulised kirjad külast. Ka ühes sellega suureneb õppimisetung. Kõik tahavad õppida. Raamatute kollektiivse kasutamise, raamatukogude küsimused kerkivad iseäranis teravalt üles. Ega asjata haridusekomissariaadi juurde ei looda erilise raamatukogude keskuhatus. Meil on sel alal täpsed näpunäited Vladimir Iljitsh Lenini poolt, mis tuntavalt kergendab tööd. Vaja on tõsta see asi tarvilikule kõrgusele. Eneseharimise küsimused on lähedalt seotud raamatukogude töö õige korraldamise küsimusega. Raamatukogu peab saama selleks toetusepunktiks, mille ümber areneb see kultuuritöö, mille

järgi nii väga janunevad hulgad praegusel silmapilgul.

1929. aastal seati üles „raamatukogude korraldamise rünnaku“ juhtsõna, anti välja broschüür: „Mida rääkis Lenin raamatukogudest“, kuid siis ei jatkunud rahval veel kirjaoskust, et seda asja toetada. Nüüd rääkisid mulle kolhoosnikud kolhoosnikkude-lööklaste kongressil: „Uhel ja teisel meie seas on raamatuid, aga kui raamat on üksiku inimese käes, siis ei tea teised temast midagi. Kui raamat aga on raamatukogus, loevad teda kõik. Meil on tarvis raamatukogu, meil on tarvis tublit raamatukogu juhatajat.“ Need jutud näitavad, et nüüd juba võib areneda tõeline „raamatukogude korraldamise rünnak“. Ilma raamatuta, ilma raamatukoguta, ilma raamatu asjatundliku kasutamiseta lugeja poolt ei saa olla kultuurirevolutsiooni.

Esimeseks astmeks kultuurirevolutsioonis oli üldise kirjaoskuse saavutamine. „Kirjaoskamatul maal sotsialismi üles ehitada ei saa,“ — rääkis Lenin. Ei saa sellepärast, et sotsialismi ehitatakse hulkade kätega. Sellepärast, et hulgad ise selle töö käsile võtsid, õppisid lugema ja kirjutama miljonid kirjaoskamatud. Praegu on Nõukogude Liit põhimiselt juba kirjaoskaja. Eriti suuri edusamme näeme sel alal rahvuslikkude vabariikides, kes enne kõige enam mahajäänud olid. Üldõppuse maksmapanek hävitab lõpulikult kirjaoskamatused juured. Nüüd peab tähelepanu keskpunktiks saama harjumus lugeda, raamatust õppimise oskus, hulkade varustamine tarviliku raamatuga.

NSV Liidus on käimas määratu töö kõigil aladel. See töö süveneb. Ja iga nõukogude tegelane teab, kui palju tal päevast päeva tuleb õppida. Ilma õppimiseta ei saa ta tööd teha, sellest ka siis nii suur õppimisetung.

Puudub igasugune võimalus vastu võtta koolidesse kõiki õppidasoovijaid täiskasvanuid. Peale selle ei saa praegu ka ära võtta kõiki paremaid aktiivsemaid tegelasi töölt ja saata õppima. Seda võib teha ainult osaliselt. Peale selle on inimesele õppus tarvilik ta töö nõudel. Töö nõudel on tal tarvis tutvuneda, ütleme, tervishoiu põhiseadetega. Koolid aga töötavad kindlaksmääratud programmide järele. Ja selleks, et tutvuneda tervishoiu põhiseadustega, tuleb inimesele õpetada ka ajalugu, kirjandust ja maadeteadust, aeg aga kaob!.. Ehk, ütleme, inimesel on tarvis tundma õppida põhiseadust, nõukogudevõimu struktuuri, ja ta astub kooli, kus ühes põhiseadusega tal tuleb uurida füüsikat, keemiat, bioloogiat. Õpib ära aasta, ega saagi teada

seada, mida tal vaja teada nõukogudevõimu struktuurist. Tähtis on, et kirjaoskajad inimesed õpiksid iseseisvalt õppima. Raamatukogu peab neile seda õpetama, neid teataval viisil juhtima. Tarvis on organiseerida mitmesuguse ettevalmistusega isikutele terve ringide võrk lühema, või pikemaajaliseks õppuseks, tarvis õppida ringide koosseisu valima, seda, kuidas ringides töötada, kuidas nende tööd arvestada, vaja anda programme, raamatuid jne. Vaja on tõsta õppetöö kõrgemale astmele. Ühes hulkadega saab seda teha. Siin peab süstemaatiliselt kaasa aitama raadio.

Käesolev aasta peab muutuma kultuur-eluoluliseks rünnakuks. Võitlus kultuursete eluolu tingimuste eest, võitlus õppuse eest ja sellele õppusele ainelise aluse loomise eest peab saama selle rünnaku põhiülesandeks.

Vähem kisa ja kära ning tormijookse, rohkem tööd, isetegevust, enam vastutulelikkust töös.

Teeme uue suure sammu edasi kultuurirevolutsiooni teel.

(„Pravdast“.)

N. Jürison

Marksismi-leninismi teooria küsimusi

(Filosooflast)

Vastaspoolsuste ühtsuse ja võitluse seadus (lõpp)

III. Vastaspoolsuste ühtsuse kui objektiivse maailma ja mõtlemise seadus

Kogu arenemine looduses, ühiskonnas ja mõtlemises sünnib „ühtse poolitumise teel üksteist eitavateks vastaspoolsusteks“ ja nende vastaspoolsuste võitluse teel. „Vastaspoolsuste samasus... on vastuoluliste, üksteist eitavate vastupidiste tendentside tunnustamine (avastamine) looduse (ühiskonna ja vaimu seal hulgas) protsessides ja nähtustes“ (Lenin).

„Dialektika selle külje tõelikkus, — räägib Lenin, — proovitakse teaduste ajaloo poolt järele.“ Ja teadus kinnitab seda hiilgavalt kõigil aladel, kõigis nähtustes. Looduseteaduse kogu arenemine, kogu olev progress ja muud avastused näitavad, et looduse liikumine ja arenemine läheb just vastaspoolsuste ühtsuse ja võitluse teel.

Praegusaja füüsikas keerlevad kõik materia ehituse põhiprobleemid peaaeglikult vastaspoolsuste katkevuse ja pidevuse ühtsuse, materia korpuskulaarse või lainelise ehituse ümber. Materia on ühel ja samal ajal nii pidev kui ka katkev, laineline ja korpuskulaarne, lõpmatu ja lõpuline.

Vormaalses loogikas hangunud kodanlised õpetlased püüavad asjata maailma sellest vastuolust vabastada. Puhtakatkevuse teooria, materia aatomilise ehituse teooria, kus aatomid kui massi tükikesed tühjas ruumis liiguvad, ei suuda ülesseatud probleeme lahendada. Objektiivse maailma nähtused ei lase end niisuguse puhtkatkeva mõistmise alla panutada. Vaatamata selle

teooria suurtele edusammudele üksikute nähtuste uurimises, tegelikkuse üksikute külgede tundmaõppimises (soojuse probleemi, kvantide mehaanika teooria jne), osutub see teooria siiski pankrotiks. Ta ei suuda kaugemõju probleemi, läbi tühja ruumi mõjumise probleemi lahendada. See teooria ei suuda lahendada vastastikuse sideme ja üksteiseks ülemineku probleemi.

Materia diskreetse ehituse teooria ei suuda lahendada ka niisuguseid probleeme, nagu kiirgav energia — valguse ja soojuse nähtused. Kvantide teooria, mis kiirgamist väikeste energiaportsjonite väljasaatmisega seletab ja uuemas füüsikas määratud edusamme teeb, ei suuda siiski seletada, näiteks, valguse introjektsiooni ja interferentsiooni. Need nähtused on seletatavad ainult materia lainelise ehituse alusel.

Kuid sama viljatuks ja pankrotiks osutus ka mehaanilise puhtpidevuse teooria, kus ükskõikses lausa kontiinumis kaob materiajalsete vormide igasugune konkreetsus. Selle teooria juures jäävad kõik aatomi sisemised protsessid seletamata ja temale räägivad vastu kõik faktid, mis kvantide mehaanikas avastatud. Kodanlistel looduse teadlastel ei lähe korda luua pideva materia universaalset teooriat, samuti kui seda teooriat ei saa luua materia katkevuse (ebapidevuse, mittepidevuse) alusel. Paremaid tagajärgi ei anna ka mehanistlik katkevuse ja pidevuse sidumine, absoluutselt pideva eetri oletamise teel, milles siiski diskreetne materia kui võõrkeha ujub.

Uuemad uurimised tõendavad ikka kindlalt, et korpuskulaarsuse ja lainelikkuse nähtused on materias seotud ühtlaselt,

lahutamatu ühes ja samas nähtuses, aga mitte ainult mitmesugustes nähtustes. Siin ei aita kahte sorti materiat seletamise katset. Kuid ei ole samuti vastuvõetav lubada kahte teooriat, kahte seletust üksteise kõrval, kus ühe ja sama nähtuse uurimiseks ühel juhusel kasutatakse katkevuse teooriat, teisel juhusel pidevuse teooriat, ükskord võetakse materiat kui korpuskulaarse ehitusega, teinekord jälle kui lainelise ehitusega. Nii näiteks kasutatakse valguse suhtes nii optikat pidevuse teooria alusel ja kvantide optikat katkevuseteeoria alusel. Need teooriad on mõlemad paratamatud, olenevad üksteise kõrval, ilma et üksteist hävitaks. Ilma nendeta ei saa läbi. Kuid valgus on ju üks ja sama. Kuidas võib ta siis kahesuguse ehitusega olla? Siin on vaja katkevuse ja pidevuse, korpuskuli ja aine ühtsust. Üksteist eitavad vastaspoolsused on üksteisega lahutamatu ühtsed, ja õpetlased on sunnitud seda tunnistama. „Teadus liigub vastaspoolsustes, mis sünteesile, vastaspoolsuste ühtsusele tõi,“ — ütles akadeemik Joffe omas hiljutises kõnes teaduste akadeemias.

See kõik tõendab, et materjalne maailm oma ehituse poolest on üksteist eitavate vastaspoolsuste ühtsus, mis oma konkreetsetes vormides nende vastaspoolsuste võitluse tagajärjel arenebki, et loodus ise on sisemiselt vastaspoolne ja et tema tunnetamine pole võimalik ilma selle vastaspoolsuste ühtsuse ja võitluse mõistmiseta. Seda vastaspoolsuste ühtsust leiame mitte ainult füüsikas, vaid ka kõigis teistes looduse teaduse, ühiskonnateaduse ja mõtlemissel harudes. Lenin oma katkendis „Dialektika üle“ näitas: „Matemaatikas + ja —. Differentiaal ja integraal. Mehaanikas tegevus ja vastutegevus. Füüsikas positiivne ja negatiivne elekter. Keemias aatomite liitumine ja dissotsiatsioon. Ühiskondlikus elus klassivõitlus.“

Võtame niisuguse abstraktse teaduse kui matemaatika. Ka siin, nagu igalpool, on see vastaspoolsuste ühtsus selgesti väljendatud. Vastaspoolsused: plus ja miinus, need pole lihtsad leppemärgid, vaid peegeldavad nende poolt väljendavate protsesside reaalsel iseloomu. Plus ja miinus, positiivne ja negatiivne, on samuti ühtsed kui ka vastaspoolsed. Üks pole ilma teiseta mõeldav ega ei olele üksikult. Üks eeldab oma teist ja põimub temaga. Eitav on nimelt sellepärast eitav, et on olemas tema vastaspoolsus — jaatav. Üksteist läbibstades läheb üks teiseks üle. Plus muutub oma vastaspoolsuseks — miinuseks ja miinus muutub plussiks. Miinust miinusega kor-

rates saame plussi. Plussi miinusega korrates saame miinuse. Eriti selgelt paistab see juurte juures silma, kui igal juuritaval arvul (ruutjuure puhul) ühteaegu on kaks juurt ($\sqrt{4} = +2$ ja -2).

„Mehaanikas tegevus ja vastutegevus.“ Tegevus on alati võrdne vastutegevusele ja temale vastaspoolne, nagu seda eriti selgelt Newtoni mehaanika kolmas seadus väljendub. Ei ole tegevust ilma vastutegevuseta. Tegevus selles seisabki, et vastutegevust ületada ja selles võitluses, selles vastuolus saamegi mehaanilise liikumise.

Vastaspoolsuste ühtsus, vastastikune läbibstumine ja võitlus on ka orgaanilise maailma ajujud. Elu ja surm, need üksteist eitavad vastaspoolsused, on ühtsed ja läbibstavad üksteist alaliselt, alaliselt ühest teiseks muutudes. Eluta materia muutub eluks ja vastupidi — elav muutub alaliselt elutuks: surm on eluoluline moment. „Elu eitamine on oluliselt elus endas nii olemas, et elu alati mõeldakse suhtes tema paratamatu tulemuse, surmaga, mis temas alaliselt alati peitub. Elu dialektiline mõistmine nimelt selles seisabki“ (Engels — „Looduse dialektika“). Elu on alaline võitlus, alaline organismi tema üksikute rakude tekkimise ja suremise protsess. Surevad vanad ja sünnivad uued. Sünnib organismi alaline uuendus. „Elada — tähendab surra“ (Engels). Selles elu ja surma võitluses sünnib organismi tekkimine, arenemine ja hävinemine.

Et kogu ühiskondlikkude formatsioonide areng on vastaspoolsuste ühtsus ja võitlus, seda näitasid Marx ja Engels selgelt juba kommunistlikus manifestis. „Terve senise ühiskonna ajalugu on klassivõitluse ajalugu. Vabatmees ja ori, patriits ja plebei, mõisnik ja pärispõlve talupoeg, tsunftimeister ja käsitöösell, lühidalt — rõhutud ja rõhujad seisid alaliselt üksteisega vastuolus ja pidasid vahetpidamata võitlust, kord sa-laja, kord avallkult, mis igakord terve ühiskonna revolutsiooniliku ümbermuutumisega või võitlevate klasside ühise hävinemisega lõppes.“ Marx ja Engels avastasid ka ühiskonna põhimise ja juhtiva vastuolu, kui vastuolu valmistavate jõudude ja valmistusvahetkordade vahel, millel on mitmesugustes valmistusviisides mitmesugused vormid.

Kapitalistlikus ühiskonnas konkretiseerub valmistamisjõudude ja valmistusvahetkordade vastuolu kui ühiskondliku arenemise impuls vastuolus valmistuse ühiskondliku iseloomu ja omandamise eraiseloomu vahel, mis väljendub kui vastuolu proleta-

riaadi ja kodanluse vahel. Need vastuolud sünnitavad kapitalistliku ühiskonna lahutamatu ühtsuse. Üksteist eitades on nad samal ajal kapitalistliku ühiskonna piirides üksteisest lahutamatud, kui vastaspoolsuste ühtsus. Üks vastaspoolsus pole mõeldav ega võimalik ilma oma teise vastaspoolsuseta. Proletariaat, kui kapitalistlikult kurnatav klass, pole mõeldav kapitalistlikus ühiskonnas ilma oma vastaspoolsuseta, ilma oma kurnajata, kapitalistita. Nad on üksteisega seotud, läbistavad üksteist, sünnitavad oma ühtsuses kapitalistliku ühiskonna. Kuid nende ühtsus on relatiivne, aga nende võitlus absoluutne. Nende kapitalistliku ühiskonna sisemiste vastaspoolsuste võitluses seisabki kapitalistliku ühiskonna arenemine. (Nagu iga teise ühiskonna arenemine sünnib valmistamisjõudude ja valmistusvahetorkade võitluse teel — teatud konkreetsele ühiskonnale omases konkreetsetes väljenduses.)

Mitte ainult objektiivne maailm, vaid ka mõtlemine areneb vastaspoolsuste ühtsuse ja võitluse teel. Looduse ja ühiskonna arenemine peegeldub meie teadvuses kõigi oma vastuoludega, liikumises, dialektiliselt. „Looduse peegeldust inimese mõttes on vaja dialektiliselt võtta, — kirjutab Lenin, — on vaja teda mitte, „surnult“, mitte „abstraktselt“, mitte ilma liikumiseta, mitte ilma vastuoludeta võtta, vaid igaveses liikumises, vastuolude tekkimise ja nende lahenduse protsessis“ („Len. Sbornik“, IX, lhk. 209).

Objektiivne maailm areneb dialektiliselt, vastuolude teel, sellepärast on ka meie mõtlemine vastuoluline, nimelt niipalju, et tõelik olla, tõde peegeldada, ja sellepärast on ta vaba sisemisest vastuolust tõega. Kuid ta ei või olla hangunud, vaba igasugustest vastuoludest, nagu seda vormalise loogika pooldajad nõuavad: „Vastuolu kuulutamine mõtlemise põhiprintsipiiks... võrdub vaimlise enesetapmise aktile, mõtlemisest lahtütlemisele,“ — kirjutab empiriomonist vähemlane Berman („Otsherki po filosofii marksisma“, lhk. 86). Nad kinnitavad, et „igasugune vastuolu on konflikt meie kujutluse ja tõelikkuse vahel“, on meie mõtlemise ääretu primitiivsuse tagajärg, kuid mitte tõelikkusele endale omane. „Tõsiasiades endis ei või vastuolu olla“ (sealsamas). Me juba nägime, et vastuolu on tõelikkusele endale omane ja on tema arenemise paratamatuks tingimuseks, tema ajujõuks. Maailma õieti tunnetada võib ainult seda asja vastuolulikkult mõistes. Ainult siis kui me mõistame

antud nähtuse, protsessi põhimisi vastuolusid, kui meie mõistame tema vastaspoolsete külgede ühtsust ja võitlust, analüüsime kogu tema käiku algusest lõpuni, tekkimisest, arenemisest vastaspoolsuste võitluse ja vastastikkuse läbitungimise teel kuni tema enda vastaspoolsuseks üleminekuni, kuni tema hävinemiseni, — ainult siis mõistame meie antud protsessi, mõistame tema arenemise põhimisi seadusepärasusi.

Igal antud momendil on välise maailma mõistmine, tema peegeldus meie ajus relatiivne, mittetäielik, kuid ikka rohkem täienev, ja ikka rohkem täieliselt protsessi põhivastuolu kõigi tema sidemetega ja piiritletustega haarav, ikka enam absoluutsele tõele lähenev. Relatiivse ja absoluutse tõe vastuolu, nende ühtsus ja vastastikkune läbistumine viib meie tunnetamist edasi: ta on meie tunnetuse üks põhimisi vastuolusid. Tema alused on objektiivse maailma enda vastuolulikkuses ja ta leiab oma lahenduse inimeste piiramatult arenevas ühiskondlikus ajaloolikus tegevuses, leiab lahenduse ühiskondlikus praktikas.

Arenemine absoluutse ja relatiivse (objektiivse) tõe võitluse teel väljendub mõistete eneste arenemises ja muutumises, nende sidemes, vastastikkuses läbistumises, ühe mõiste teiseks üleminekus, nende alalises vahetumises, objektiivse maailma ikka rohkemas, ikka sügavamas ja kõige-külgsemas peegelduses. Kõik mõisted arenevad välist objektiivset maailma peegeldades ka ise. Mõistetes enestes on dialektika arenemine — üleminek vastaspoolsuseks. Mõisted ei või olla välise maailma hangunud päevapildid, vaid meie peas maailma dialektilist arenemist peegeldades „peavad nad samuti tahtud, painduvad, liikuva, relatiivsed, üksteisega seotud, vastaspoolsusteks ühtsed olema, et maailma endasse mahutada“ (Lenin, sb. IX, lhk. 121).

Seda välise maailma, kui ka inimese mõtlemise enda sidet, liikumist, arenemist peegeldavadki dialektilise loogika seadused, mis on „objektiivse peegeldus inimese subjektiivses teadvuses“ (Lenin — samas lhk. 187). „Inimese praktika kinnitub miljardid kordid kordudes inimese teadvuses loogika seadustena“ (lhk. 249). Sellepärast ei ole dialektiline loogika „mitte mõtlemise väliste vormide õpetus, vaid õpetus“ kõigi materjaalsete, looduslike ja vaimliste asjade „arenemise seadustest, s. o. kogu maailma konkreetse sisu arenemise ja tema tunnetamise seadustest“ (lhk. 23).

See arenemine sünnib ühtse jagunemise teel vastaspoolusteks, nende vastaspooluste vastastikku läbistumise ja võitluse teel. Nimelt vastuolu, võitlus loob, sünnitab arenemise.

IV. Vastaspooluste võitlus kui arenemise allik. Vastaspooluste ühtsuse ja võitluse seaduse võltsimine vähemliste idealistide ja mehanistide poolt ja idee võltsimise arvustus

Vastaspooluste võitlus on iseliikumise, arenemise sisemine ajajõud. Ükski vastaspooluste ühtsus ei seisa kord antud tasemel, vaid tekib, areneb ja hävib — aetud vastaspooluste võitlusest. Iga ühtsus eeldab vastuolu. Vastuolu on iga protsessi tuum juba tema tekkimisel, teisiti poleks arenemine võimalik. Täiesti ebaõige, kahjulik, vähemlik ja idealistlik on Deborini grupi seade, kes Hegeli järele vastaspooluste arenemisest räägivad, et alguses on samasus, siis muutub samasus erinevuseks, siis tekib vastaspoolus ja lõpuks vastuolu. Deborin räägib, et iga nähtus teeb läbi „kõik arenemise vajalikud astmed — lihtsast samasusest läbi erinevuse ja vastaspooluse kuni eitava vastuoluni“ („Filosoofia ja marksism“, lhk. 234).

Vähemlikkude idealistide mehanistlik väide, et arenemine algab lihtsalt samasusest, on ilma igasuguse aluseta. Ilma vastuoluta pole võimalik mingisugune arenemine, pole mingisugust isearenemist, ja kuna teda pole alguses, siis pole teda ka pärast kusagilt võtta.

Tunnistades samasust ilma vastuoludeta, aitavad vähemlikud idealistid siin kaasa pappidele ja satuvad mehanistidega ühte kampa. Ka mehanistid tunnustavad samasugust arenemise skeemi. Axelrod-Ortodox kirjutab: „Lähtepunkt on ühtsus, järgmine — vastaspooluste ühtsus, ja kolmas faas — vastaspooluste võitlus (Marksismi filosoofia kaitseks“ lhk. 215).

See on dialektika tuuma jäme võltsimine. Kui marksismi loojad — Marx, Engels, Lenin — ühtsusest, ühtesattumisest (koincideerumisest), samasusest räägivad, siis peavad nad alati silmas konkreetset vastaspooluste ühtsust, mis vastuolu kui iseliikumise sisemist impulsi sisaldab. „Vastuolude samasus (nende ühtsus oleks vast õigem öelda? Kuigi terminite „ühtsus“ ja „samasus“ vahe siin eriti alusline ei ole. Teatud mõttes on mõlemad õiged), on vastuoluliste tendentside tunnustamine (avastamine) kõigis nähtustes ja protsessides...“ (Lenin, Sb. XII, 325).

Vastuolu pole kohe olemas arenenud kujul. Temagi areneb. Näiteks, ei väljendu kapitalistlikus ühiskonnas vastuolu kodanluse ja proletariaadi vahel kohe alguses, kõige esimeselajajärgul võitluses klassi vastu. Kodanlus oma võitluses feodalismi vastu veab proletariaati veel teatavas mõttes oma järel. Võitlus nende vahel on alles rohkem stüühiline, siin või seal kui sise-mise vastuolu väljendus esile tungides. Need vastuolud on kahtlemata juba olemas. Kodanlus ja proletariaat on ühtse kapitalistliku ühiskonna kaks vastaspoolust, kaks vastaspoolset klassi, kumbki oma leppimatute klassihuvidega.

Niipea kui kapitalismi valmistuslikud vahekorrad valmistavate jõudude arenemisele kammitsaks muutuma hakkavad, muutub proletariaadi võitlus kodanluse vastu avalikuks võitluseks klassi vastu, võitluseks uue valmistamisviisi eest. Kapitalistlik ühiskond jaguneb kahte avalikult vaenuliku laagrisse — kapitalistliku valmistamisviisi poolt ja vastu, oleva vastaspooluste ühtsuse poolt või vastu. „Vastuolu enda piirides kujutab eraomanik konservatiivset poolt, proletariaat purustavat poolt. Esimeselt tuleb tegevus, mis vastuolu alalhoidmist toetab, teiselt tegevus, mis tema hävitamist taotleb“ (Marx „Püha perekond“).

Võitluses määratakse ära vastuolu juhtiv vool. Võitluses kapitalismi, vana vastuolu hävitamise pärast ja uue ühiskonna, sotsialismi loomise pärast, uue mitteantagonistliku vastuolu alusel on proletariaat progressiivne, juhtiv pool.

Abstraktset samasust alla kriipsutades eitavad vähemlikud idealistid vastuolu, vastaspooluste võitluse absoluutset iseloomu. Vastuolu vastaspooluste võitlus kaob neil ära, jääb ainult abstraktne idealistlik ühtsus, liitumine, „vastaspooluste dialektiline leppimine“ (Deborin) ilma vastuoluta, ilma võitluseta. Võitlus on neil ajutine, üleminev, leppiv nähe. Sellega toetavad nad kodanlust ja sotsiaalfaschismi. Dialektiline materialism tunnustab samasust üleminevaks, relatiivseks, aga võitlust, vastuolu — absoluutseks, kui võrd ainult võitlus arenemist võimaldab. „Meie edasiliikumine sünnib võitluse teel, vastuolude arenemise teel, nendest vastuoludest ülesaamise teel, nende vastuolude selgitamise ja nende likvideerimise teel“ (Stalin).

See lahendamine ei lähe nii, nagu seda vähemlikud idealistid kujutavad, — vastuolude lepitamise teel, vaid võitluse teel. Võitlus on ainuke vastuolu lahendamise

abinõu. Ta purustab oma ühtsuse seestpoolt. Kuid vana ühtsuse purustamisega ei kao vastuolu üldse. Ta võtab ainult uued vormid. Lahendatud, likvideeritud vastuolude asemele astuvad uued vastuolud, mis arenemist edasi viivad.

Vastaspoolsuste võitluse absoluutsest iseloomust rääkides on vaja mees pidada, et arenemine ja vastaspoolsuste võitlus on väga mitmekülgsed, mitmesugused. Võitlus sünnib väga mitmesugustes vormides. Ja pole sugugi õigus neil, kes kogu vastaspoolsuste võitlust antagonismiga samastavad.

Mitte igasugune dialektika, sisemine vastuolu pole antagonistlik. Antagonism on vastuolu kõige teravam, eriline vorm, mis mitte kõikidele nähtustele sunduslik, paratamatu ei ole. Neid asju ei tohi ära segada. Vastuolu võib teatud tingimustes antagonistlikuks muutuda, kuid see pole sugugi sunduslik igasugustel tingimustel ja kõikidele nähtustele, ning suurem osa vastuolusid pole hoopiski antagonistlikud. Lenin oma märkustes Buharini „Ülemineku ökonoomika“ kohta, seal kus Buharin kirjutab, et „võitlus“, „vastuolud“, s.o. erisuunas sihitud jõudude antagonism tingib liikumise“, kirjutab: „Arhiebatäpne. Antagonism ja vastuolu pole sugugi üks ja sama. Esimene kaob sotsialistlikus korras ära, teine jääb veel alale.“

Kapitalistlikus ühiskonnas, näiteks, on antagonistlik vastuolu ühiskondlike valmistasjõudude ja kapitalistlike valmistasvahetkordade vahel, mis leppimatus klassivõitluses väljendub. See vastuolu hävineb ühes kapitalistliku ühiskonna hävinemisega, kuid sotsialistlikus korras on uus vastuolu valmistavate jõudude ja valmistuslike vahetkordade vahel, mis arenemist edasi viib. Kuid ühes kapitalismiga kaob jäädavalt selle vastuolu antagonistlik vorm. Sotsialistlikus korras kaob täiesti ühiskondlik antagonism. Jääb ainult vastuolu, mis edasi viib, ilma antagonismita.

Antagonismi ja vastuolu teine näide: Töölisklassi ja kapitalistliku klassi jäänuste vahel on meil Nõuk. Liidus ülemineku ajajärgus antagonistlik võitlus. Siin on võitlus üksikute lõpulikuks vägivaldseks hävitamiseks. Töölisklassi ja kesktalurahva vahel on meil, vastupidi, mitteantagonistlikud vahetkorrad. Ka siin on võitlus, kuid mitte vägivaldse murdmisega, vaid liit, kui omapärane võitluse vorm; siin on talurahva ümberkasvatamine ja sel kombel selle vastuolu lahendamine.

Buharin ja pahempoolsed oportunistid, tunnustades mehanistlikku arenemiskont-

septsiooni, samastades igasugust võitlust välise antagonismiga, ja seda antagonismi tööliklassi ja talurahva vahel mitte leides, eitasid nende vahel igasuguse vastuolu olemist, eitasid igasugust võitlust, igasuguse juhtimise vajadust ja jutlustasid „isevoolu“. Trotskistid aga, samasest põhi-kontseptsioonist välja minnes, nägid ainult antagonismi ja sellepärast paratamatult avalikku vaenulikkust võitlust tööliklassi ja talurahva vahel. Ei üks ega teine seisukord pole õige.

Mehaanistid tunnustavad ainult välist antagonismi, nad ei suuda mõista vastuolu otsekohesest mõttes, nad ei tunne sisemisi vastuolusid. Kõik vastuolud muutuvad neil mingiks väliseks, erisihis suunatud jõudude antagonismiks. Dialektika tunnustab just sisemisi vastuolusid, kui sisemist protsessi (sugugi mitte ka väliseid vastuolusid eitades, kuid mitte need ei tingi iseliikumist, arenemist). Antagonism ise ei ole dialektilises mõttes hoopiski väline, vaid äärmiselt teravnenud sisemine vastuolu. (Mehaanistid ja vähemlikud idealistid mõistavad teda kui välist vastuolu.)

Sisemise vastuolu, iseliikumise, — materialistliku dialektika tuuma, kuulutavad mehaanistid idealistlikuks võltsimiseks, hegelmiks. Buharin kuulutab, tasakaalu teooriat vastaspoolsete ühtsuse seadusele vastu seades, et sellega kõrvaldatakse Hegeli müstitsism ja antakse „materialistlike süsteemide liikumapanevate seaduste üldisem ja idealistlikest oollustest puhastatud vorming“ („Ajalooliku materialismi teooria“).

Dialektilist materialismi idealismis süüdistades kordavad mehaanistid ainult sotsiaalfaschistide Bernsteini, Kautsky ja teiste väiteid. Kautsky, näiteks, süüdistab Buhariniga täiesti nõus olles, — Engelsit hegelistlikus idealismis: „Liikumist ja arenemist vaadeldakse siin (Engelsil — N. J.) mitte kui kahe teguri, individuumi ja ümbruse üksteise peale mõjumist, vaid kui ainult ühe teguri, individuumi, arenemist iseenesest... Nähtavasti on siin Hegeli eeskujutugev mõju.“ Ja edasi: „Dialektika illustratsioonist leiame meie Engelsil iseliikumise kõrval idealistliku iseloomuga momendi, nimelt maailma alaline täienemine dialektilise protsessi teel“ (Kautsky, „Materialistlik ajaloomõistmine“).

Marksismi alusepanijaid idealismis süüdistades annavad meie mehaanistid ühes sotsiaalfaschistidega ise usumeestele kätt. Eitades sisemist iseliikumist, ja liikumise allikat arenevast materiasst väljapoole viies, on nad sellega sunnitud esimese

tõuke, jumala sõrme poole pöörama, kes maailma tasakaalust, seisakust välja viis. Seda mõistsid omal ajal juba prantsuse materialistid (Diderot, Lamettrie), vaatamata oma ilmamõistmise kogu mehanistlikkusele. (Lamettrie tunnistab näiteks „kehade substantsis iseseisva liikumise võimet... liikumapanev jõud asub kehade substantsis...“; Diderot kirjutab, et „keha on iseendast, temale looduse poolt omase omaduse tõttu täis tegevust ja jõudu...“ Nad ei suutnud vaid iseliikumise seadust mõista).

V. Vastaspoolsuste vastastikune läbistumine. Oma vastaspoolsuseks muutumine. Vastuolude lahendamine võitluses

Vastaspoolsused, olles antud nähtustes mitte välised, vaid sisemised, antud protsessile omased, on üksteisest lahutamatud. Ühe kadumisega laguneb ka see ühtsus, ja sellega on antud protsess hävitatud. Ilma üheta pole ka teine vastaspoolsus mõeldav. Selles seisabki nende ühtsus, mida ei saa vaadelda kui lihtsat, ega ka kui koostuvat, ta on vastaspoolsuste ühtsus. Igal on oma vastaspoolsus.

Kuid need vastaspoolsused pole mitte alatised, vaid liikuvad, arenevad, teiseks muutuvad, üleminevad. „See kooskõla on just absoluutne tekkimine ja muutumine, — kirjutab Hegel, — mitte teise tekkimine, praegu üks ja peale selle teine. Oluline on see, et iga erinev, eriline, millegist teisest erinev, on, kuid mitte mingist abstraktest teisest, vaid oma teisest; igauks oleleb ainult niivõrd, kui võrd tema teine tema mõistes sisaldub“ (Hegel). Ja Lenin ütles selle kohta: „Väga õige ja tähtis. „Teine,“ kui oma teine, arenemine oma vastaspoolsuseks“ (XII sb. 199).

Vastaspoolsused läbistavad üksteist vastastikku, ja arenemine nende võitluse teel ei vii mitte mingisuguseks muuks teiseks, vaid nimelt oma vastaspoolsuseks. Dialektilise arenemise analüüs näitab, et „... aluse ja tagajärje, põhjuse ja tegevuse, samasuse ja erinevuse, olemuse ja põhiolu muutumatud vastaspoolsused ei kannata kriitikat, annalüüs näitab ühe poolsuse juba in nuce ¹⁾ teises olemist, et teatud punktis üksteiseks üle läheb ja ta kogu loogika ainult edasilükkuvatest vastaspoolsustest areneb“ (Engels — „Looduse dialektika“). Vastastikune olenevus ja side avaldub kui oma vastaspoolsuseks

muutumine. Selles seisab arenemise dialektika. Kapitalistlikus ühiskonnas on, näiteks, vabavõistlus ja monopol üksteist eitavateks vastaspoolsusteks. Kuid vaba võistluse arenemine viib monopoli juurde. Oma arenemises muutub vabavõistlus, kui kapitalismi esimese järgu oluline külg, oma vastaspoolsuseks — monopoliks (mis vabavõistluse kaudu väljendub ja võistlust veelgi teravamaks teeb), mis kapitalismi arenemises juba uut imperialistlikku ajajärku tähendab.

Kapitalismi põhivastuolu — valmistuse ühiskondliku iseloomu ja omandamise eriseloому vahel — viib sotsialistliku revolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri kaudu oma vastaspoolsusele, kommunismile.

Kuid selleks, et antud nähtus oma vastaspoolsuseks võiks muutuda, peab tema vastuolu antud alusel kuni lõpuni arenema. Kapitalism, kui ühiskondlik formatsioon, ei võt enne hävineda, kui ta kõik oma ühiskondlikkude valmistusjõudude arenemise võimalused ära on kasutanud. Ta ei võt enne hävineda, kui ta kõiki tingimusi kõrgemasse ühiskonnakorda — kommunismi — üleminekuks pole ette valmistanud, kui ta suurt kontsentreeritud ühiskondlikku valmistust pole loonud. Ta ei võt enne hävineda, kui ta oma hauakaevaja, praeguse aja proletariaadi, üles on kasvatanud. Ainult siis, kui kõik need tingimused juba olid valminud, kui kapitalistlikud valmistus-vahekorrad valmistamisjõudude arendamise vormist tema kammitsaks olid muutunud, ainult siis algas proletaarse revolutsiooni ajajärk. Ainult siis purustavad kapitalismi antagonistlikud vastuolud kapitalistliku formatsiooni.

Ehk: — selleks, et kommunistlikus korras üleminek ühe üldinimliku keele ja kultuuri peale võimalik oleks, kus ei ole mingisugust rahvuslikku ja keelelist vahet, on vaja praegu Nõukogude Liidu rahvuslikke keeli ja oma sisu poolest sotsialistlikku, kuid vormi poolest rahvuslikku kultuuri arendada. Ainult siis kui rahvusliku kultuuri kõik võimalused on välja arendatud ja ära kasutatud, kui rahvusliku kultuuri abil meie enne mahajäänud rahvused üldsotsialistliku kultuuri tasemele on tõstetud, ainult siis, sotsialismi võidu puhul kogu maailmas, saab võimalikuks nende liitumine üheks sotsialistlikuks (nii vormi kui sisu poolest) kultuuriks.

Selle oma vastaspoolsuseks ülemineku juures on mitmesugustel vastuoludel mitmesugune lahendusviis. Antagonistlikud vastuolud lahendatakse ainult vägivaldse teel, plahvatuse, vägivaldse likvideerimise läbi.

¹⁾ In nuce: „pähklis“, — tähendab: väiksel kujul, lühendatult, vähesel määral.

Antagonistlikud klassivastuolud kurnajate ja kurnatute vahel ei või mingil muul tingimusel lahendatud saada, kui ainult antagonistliku võitluse teel, kurnajate vägivaldse kukutamise teel, nende kurnamistingimuste hävitamise ja nende eneste kui klassi likvideerimise teel. Mitte mingil tingimusel pole siin võimalik vastaspoolsuste leppimine, nagu seda vähemlikud idealistid ja parempoolsed oportunistid seletada püüavad. Vastaspoolsuste vastuolude lahendamise toimub ainult võitluse teel. Parempoolne oportunistlik teooria kulakluse ja proletariaadi vaheliste antagonistlike vastuolude leppimisest, klassivõitluse kustumisest ja kulaku sotsialismi kasvamisest, on põhjani ebaõige, antimarksistlik, parteivastane teooria, mis klassivaenlast võitluses proletariaadi vastu aitab. Partei viis selle teooria kiuste edukalt läbi kulakluse kui klassi likvideerimise lausakolletiviseerimise alusel. Partei teab, et laialdase sotsialistliku pealetungimise kõvenemisel kogu väerinnal paratamatult teravneb ka klassivõitlus, et klassivaenlase vastupanek (kui ta veel hävitatud ei ole) kasvab. Ainult halastamatu klassivõitluse ja klassivaenlase purustamise teel on antagonistlike vastuolude likvideerimine ja kapitalistliku klassi kõigi tema jäänustega lõpulik hävitamine võimalik.

Teist teed läheb mitteantagonistlike vastuolude lahendamine. Siin sünnib nende vastuolude arendamine ja lahendamine ka võitluse teel, kuid see võitlus on ise sugune — mitteantagonistlik, mittevaenulik. Niiviisi lahendatakse vastuolu proletariaadi ja kesktalurahva vahel Nõukogude Liidus. Nende vahelised vastuolud ei ole antagonistlikud. Sellepärast pole siin ka vaenulikke võitlusi, vaid on võitlus liidu vormis. Kesktalurahva olemise tingimusi ümber tehes, teda ümber kasvatades, kasvatab ja teeb proletariaat ka kesktalurahva enese ümber ja sellega kaotab ta tema kui klassi, sellega ühes ka ise kui klass kadudes. Mitteantagonistlike vastuoludes lahenevad vastuolud osaliselt, ühes antud protsessi arenemisega, kuni mõlemate võitlevate poole lõpuliku ärastamiseni (снятия). Lahendatud vastuolu asemele asub uus vastuolu kõrgemal astmel.

Võitluse õieti pidamiseks, antud protsessi tuuma, põhiolu mõistmiseks, on vaja igas nähtuses, igas protsessis paljudest vastuoludest leida põhimist juhtivat vastuolu, mis terve protsessi arenemise ära määrab.

Proletariaadi juhid, materialistlikust dialektikast juhituna, oskavad igal Riigiparlamendil

põhivastuolu õieti tabada, õieti arvestada. Nad avastavad igakord, igas nähtuses põhilüli, millest kinni haarates kogu ahelat vallutada võib. Antud protsessi põhivastuolu tema kõigis avaldustes, tema arenemises ja tema muutumises oma vastaspoolsuseks avastades ehitavad proletariaadi juhid proletariaadi võitluse õiget revolutsiooniliku strateegiat ja taktikat.

Marx ja Engels avastasid kapitalistliku ühiskonna põhivastuolu, jälgisid tema arenemist, tema väljendusevorme kapitalistliku valmistamisviisi tekkimisest kuni sinna, kus need vastuolud kapitalistliku ühiskonna proletaarses revolutsioonis vägivaldsele purustamisele viivad, revolutsioonilikele hüppele, kus ta proletariaadi diktatuuri läbi oma vastaspoolsuseks — kommunismiks — muutub. Sellega näitavad nad töölisklassile selge tee võitluseks ja võiduks.

Lenin avastas kapitalismi tema uuel imperialistlikul astmel, analüüsis kapitalismi põhivastuolu avalduse sellel monopolistliku kapitalismi astmel ja näitas, et imperialism on kapitalismi eelõhtu. Ta viis geniaalselt Nõukogude Liidu proletariaadi kapitalismi kukutamisele ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemisele.

Lenin ja Stalin avastasid ülemineku ajajärgu põhivastuolu, mis avaldub tekkiva kommunismi ja sureva kapitalismi vahelises võitluses, konkreetse vormis „kumb kumba“ võitluse proletariaadi diktatuuri tingimustes. Majanduses avaldus see vastuolu kui „määratusuure riigi ühtses ulatuses ühendatud kommunistliku töö esimeste sammude võitlus väikekaubavalmistusega ja alahoidunud kui ka väikemajapidamise baasil uuestisündiva kapitalismiga“ (Lenin). Selle vastuolu arenemise avastamise järel teostas partei Lenini ja pärast Stalini juhatusel sellest vastuolust ületamist, ta likvideerimist. Küsimus „kumb kumba“ on nüüd meie maal lõpulikult ja jäädavalt lahendatud ning rahvusvahelisele tegevusalale üle kantud. Sm. Stalin avastab erilise jõu, oskuse ja sügavusega meie töölike vastuolusid ja juhib nendelt üles saamist ja nende likvideerimist. Partei viib oma juhi juhatusel Nõukogude Liidu proletariaadi üle raskuste ja vastuolude klassideta sotsialistlikku ühiskonda.

„Vastaspoolsuste ühtsust tegelikult mõista, see tähendab raskusi mitte karta. See tähendab neid elu vastuolusid, mis meie teel tekivad, mitte karta, vaid neist enamlike energiaga ja visadusega üle kaganovitshe.“ (Kaganovitsh).

KODUNE KOMMUNISTLIK
ÜLIKOO

**ENESEARENDA
MISE
ÕPPERAA
MATUD
PARTEIAK
TIIVILE**

Rahvusvahelise revolutsioonilise
liikumise ajalugu 4 köidet
NSVLiidu rahvaste ajalugu . . 2 „
Majandusteadus 1 „

Köite hind: 1 r. 20 k. kuni 2 r. 50 k.

TELLIGE „KÜLVAJAST“

Hind 1 rbl.

„KÜLVAJA“ kirjastusel

ilmuvad 1934. aastal

järgmised eestikeelsed ajakirjad:

„EDASI“ — Aasta algusest peale hakkab ilmuma **iga päev**. Aastatellijatele saadetakse maksuta kaasandena **12 huvitavat raamatut**, pooleaasta tellijatele — **6 raamatut**. Lehes ilmub järjekindlalt kirjanduslik lehekülg.

♦♦♦♦

„Klassivõitlus“ — poliitiline ajakiri. Ilmub 12 n-rt aastas.

♦♦♦♦

„LEEGID“ — kirjanduse, kunsti ja kriitika ajakiri. Piltidega. — Ilmub 12 nummert aastas.

♦♦♦♦

„Naistöoline ja naiskolhoosnik“

massiline naisterahvaste ajakiri. Ilmub 12 n-rt aastas.

Tellimise hinnad:

	12 kuud	6 kuud	1 kuu
„EDASI“	12 rubla	6 rubla	1 rubla
„KLASSIVÕITLUS“	12 „	6 „	1 „
„LEEGID“	12 „	6 „	1 „
„NAISTÖOLINE JA NAISKOLHOOSNIK“	7 r. 20 k.	3 r. 60 k.	60 kop

1934. aastal tulevad kõik eestikeelsed ajakirjad tellijatele pealekleepitud aadresside all kätte. Sellega on kindlustatud nende korralik kättesaamine.

Teellimisi võtavad vastu kõik kohalikud postiosakonnad, kirjajakandjad ja tellimiste organisaatorid.

Rutake tellimiste uuendustega 1934. aasta peale. Võitke juurde uusi tellijaid!

Ärge unustage, et „EDASI“ pikaaja tellijad saavad hinnata huvitava raamatukogu.

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 158

журнал на эстонском языке.

Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна).

Ответственный редактор Г. Пегельман. — Технический редактор Н. Каротамм.
Издание № 158. Сдано в производство 16/XI 1933 г. Подписано к печати 5/XII 1933 г.
Формат 91×105. 2½ печ. листа. Кегль 10. 1 печ. л. 85 688 знак. Всего 325 080 знак.

Ленгорлит № 30135. — Тираж 1500. — Типография „Кюльвая“, ул. Держинского 49.
Зак. № 4631. Изд. „Кюльвая“.